

Faculteit rechtsgeleerdheid

Universiteit Gent

Academiejaar 2014-2015

**NAAR DE INVOERING VAN DE ANONIEME OF DISCRETE
BEVALLING IN BELGIË?**

Masterproef van de opleiding

“Master in de rechten”

Ingediend door

HANNE DE CLERCK

01002071

Promotor: Prof. Dr. Gerd Verschelden

Commissaris: Dhr. Tom Wijnant

Dankwoord.

Eerst en vooral zou ik graag mijn promotor, Prof. Dr. Gerd Verschelden, bedanken omdat hij mijn voorstel om dit onderwerp te onderzoeken, heeft aanvaard en steeds bereid was om mijn vragenlijstjes te beantwoorden.

Vervolgens wil ik ook mijn vriend Laurens bedanken voor zijn onvoorwaardelijke niet aflatende steun, niet enkel voor deze masterproef, maar altijd en overal.

Daarnaast ben ik ook mijn vriendinnen dankbaar om mij steeds positief te motiveren.

Ten slotte mag mijn mama zeker niet worden vergeten. Ik ben haar onbeschrijfelijk dankbaar, niet enkel omdat ze deze masterproef wou nalezen, maar voor alles wat ze voor mij doet. Ze is simpelweg fantastisch.

Inhoud

Hoofdstuk I. Inleiding.....	8
1. Probleemstelling.....	8
A. Situatieschets.....	8
B. Strafbaarstelling van het verlaten van minderjarigen.....	9
C. Ethische aspecten.....	10
2. Doelstelling.....	11
3. Onderzoeksvraag.....	12
4. Methodiek.....	12
Hoofdstuk II. Case study: het Belgisch vondelingenluik.....	13
1. Doel van het vondelingenluik.....	13
2. Achtergelaten baby's.....	13
3. Pleidooi van de vzw om zowel anonieme als discrete bevalling mogelijk te maken.....	15
Hoofdstuk III. Aflijnen van de terminologie.....	16
1. Moeder.....	16
2. Anonieme versus discrete bevalling.....	17
A. Anonieme bevalling.....	17
B. Discrete bevalling.....	18
C. Quasi-anonieme bevalling.....	18
D. Onderlinge vergelijking van de verschillende verschijningsvormen.....	19
Hoofdstuk IV. Verdragsrechtelijk kader.....	20
1. Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind.....	20
A. Algemeen.....	20
B. Toepassingsgebied en afdwingbaarheid.....	20
B.1. Van toepassing op kinderen.....	20
B.2. Directe werking.....	21
B.2.1. België.....	21
B.2.2. Frankrijk.....	25
B.2.3. Groothertogdom Luxemburg.....	26
B.3. Comité voor de Rechten van het Kind.....	27
B.4. Individueel klachtenrecht bij het Comité voor de Rechten van het Kind.....	27
C. Artikel 3, § 1 IVRK.....	27
D. Artikel 7 IVRK.....	30

D.1. <i>Parents</i>	31
D.1.1. Voorbereidende werken van het IVRK.	31
D.1.2. Voorbehouden zoals geformuleerd door de lidstaten.	32
D.1.3. Interpretatie door het Comité voor de Rechten van het Kind.	32
D.1.4. Het Belgisch Grondwettelijk Hof.....	32
D.1.5. De Belgische Raad van State.	32
D.1.6. Conclusie.....	33
D.2. <i>As far as possible</i>	33
D.3. Artikel 7, § 2 IVRK.	34
E. Artikel 8 IVRK.	35
F. Besluit.....	36
2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.....	37
A. Algemeen.	37
B. Toepassingsgebied en afdwingbaarheid.	37
B.1. Van toepassing in alle lidstaten.	37
B.2. Directe werking.....	37
B.2.1. België.....	38
B.2.2. Frankrijk.....	38
B.2.3. Groothertogdom Luxemburg.	39
B.3. Europees Hof voor de Rechten van de Mens.	39
B.3.1. Toegang tot het EHRM.	39
B.3.2. Uitspraken van het EHRM in de interne rechtsordes.	40
B.4. Conclusie.	41
C. Artikel 8 EVRM.	41
C.1. Mijlpaal: toegang tot persoonlijke gegevens valt onder art. 8 EVRM.	42
C.1.1. Art. 8 EVRM is van toepassing.	42
C.1.2. Belang van het kunnen ontvangen van informatie.	43
C.1.3. Belang van het arrest-Gaskin en bekrachtiging ervan in het arrest-Mikulic.....	43
C.2. Bevestiging, maar toch afwijking van de vaste EHRM-rechtspraak.	44
C.2.1. Opnieuw erkenning dat artikel 8 EVRM het recht op identiteit beschermt.	44
C.2.2. Toch afwijking van vroegere rechtspraak: grote appreciatiemarge voor lidstaten.....	45

C.2.3. Dissenting opinion: onafhankelijke instantie is essentieel.	46
C.2.4. (Relatief) belang van de zaak Odièvre v. Frankrijk.....	48
C.3. Geen eenduidigheid in de rechtspraak.	50
C.3.1. Ook moeders beroepen zich op art. 8 EVRM in het kader van anonieme bevallingen.	50
C.3.2. Italië doorstaat de toets van het Europees Hof niet.....	52
D. Besluit.....	53
3. Algemene conclusie betreffende het verdragsrechtelijk kader.	55
Hoofdstuk V. De regelgeving in Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg getoetst aan het verdragsrechtelijk kader.....	56
1. <i>L'accouchement sous X</i> in Frankrijk.....	56
A. Historische introductie.....	56
B. Toetsing van de Franse regelgeving aan het verdragsrechtelijk kader.	57
B.1. Nationale kritiek op de wet van 8 januari 1993.	59
B.1.1 Reactie van verschillende interne adviesinstanties en vanuit de rechtsleer.	59
B.1.2. Reactie van de rechtspraak.	62
B.2. Wetswijziging zorgt (voorlopig) voor verenigbaarheid met het EVRM.	64
B.3. Geen verplichting om toegang tot afstammingsgegevens te verlenen.	65
B.4. Gevolgen van de wet van 2002 voor het kind.	67
B.4.1. Het belang van het kind wordt niet in overweging genomen.....	67
B.4.2. Geen recht op oorsprongsinformatie.	69
B.5. Conclusie.	72
C. Nood aan verdere evolutie om in overeenstemming met de mensenrechtenverdragen te blijven.....	73
2. <i>Accouchement anonyme</i> in Groothertogdom Luxemburg.	77
A. Historische introductie.....	77
B. Toetsing van de Luxemburgse regeling aan het verdragsrechtelijk kader.	78
B.1. Verenigbaarheid met het EVRM lijkt twijfelachtig.....	79
B.1.1. Rechten van de moeder.....	79
B.1.2. Rechten van het kind.	81
B.1.3. Conclusie.	82
B.2. Debat rond het recht om zijn ouders te kennen.	82
B.3. Toch initiatief om de anonieme bevalling aan te passen.....	85

B.3.1. Interne adviezen.	86
B.3.2. Opinie van het Comité voor de Rechten van het Kind.	88
B.4. Conclusie.	89
C. Dringend nood aan een wetgevend inhaalmanoeuvre.	90
3. Algemeen besluit: veel werk aan de winkel.	90
Hoofdstuk VI. De Belgische rechtsorde.	91
1. De meest recente Belgische wetsvoorstellen in het kader van anonieme of discrete bevalling.	92
2. Wetsvoorstel dat anonieme bevalling mogelijk wil maken.	93
3. Wetsvoorstellen die quasi-anonieme bevalling mogelijk willen maken.	95
A. Aanleunend bij anonieme bevalling.	95
B. Aanleunend bij discrete bevalling.	97
4. Wetsvoorstellen die discrete bevalling mogelijk willen maken.	99
A. Rechten van de moeder.	101
B. Rechten van het kind.	102
C. <i>Mater semper certa est.</i>	103
D. Lot van het kind net na de bevalling.	104
5. Oproep voor een recht op identiteit bij interne instanties.	105
6. Conclusie.	108
Hoofdstuk VII. <i>De lege ferenda.</i>	109
1. Vorm die een wetgevend ingrijpen moet aannemen.	109
2. Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk wetboek en het Gerechtelijk wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken.	110
A. Toelichting.	110
A.1. Nood aan discreet bevallen.	110
A.2. Geen anonieme bevalling.	114
A.3. <i>Mater semper certa est.</i>	115
A.4. Krachtlijnen voor de praktische toepassing van het voorstel.	118
B. Artikelsgewijze commentaar.	124
B.1. Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek.	124
B.2. Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek.	128
B.3. Wijzigingen aan het Wetboek van de Belgische nationaliteit.	129
B.4. Wijziging aan de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.	129

B.5. Decreten.....	129
C. Wetsvoorstel.....	130
C.1. Algemene bepaling.	130
C.2. Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek.	130
C.3. Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek.	134
C.4. Wijziging aan het Wetboek van de Belgische nationaliteit.	136
C.5. Wijziging aan de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.....	136
C.6. Decreten.	136
Hoofdstuk VIII. Conclusie.	138
Bibliografie.	140
Bijlagen.	153

Hoofdstuk I. Inleiding.

1. Probleemstelling.

A. Situatieschets.

1. Eén van de meest fundamentele regels in het Belgische familierecht is het adagium *mater semper certa est*¹. Dit wordt tot uiting gebracht in artikel 57, 2° van het Burgerlijk Wetboek, waarin staat dat de naam van de moeder op de geboorteakte wordt vermeld en artikel 312, § 1 van het Burgerlijk Wetboek waarin staat dat de moeder van het kind degene is die als zodanig in de akte van geboorte is ingeschreven². Bovendien kan ook de arts zich niet op zijn medische geheimhoudingsplicht ex art. 458 SW beroepen om de naam van de moeder niet aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kenbaar te maken³. Wie in België van een kind bevalt, wordt dus automatisch aanzien als zijn of haar juridische moeder⁴.

2. Hierdoor wordt echter een belangrijk sociaal feit ontkend. Niet elke vrouw wil immers een band met het kind dat ze op de wereld zet.⁵ Het gaat hierbij vooral om vrouwen die hun zwangerschap pas ontdekken na de door de wet toegelaten periode van vrijwillige zwangerschapsafbreking, om zeer jonge vrouwen die hun familie niet onder ogen willen komen en zich nog niet in staat voelen om moeder te worden, om vrouwen die door de vader van het kind verlaten werden of die vrezen dat hij dit zal doen of om vrouwen die zwanger zijn ten gevolge van seksueel misbruik of incest.⁶ Daarom komen dan ook elke paar maanden verhalen in de media over pasgeboren kinderen die ergens te vondeling worden gelegd. Er kan bijvoorbeeld gedacht

---

¹ Y-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 579.

² P. SENAËVE, "Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht" in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 21.

³ G. VERSCHULDEN, *Afstamming* in APR, Mechelen, Kluwer, 2004, 94; J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 119.

⁴ Bibliotheek van het federaal Parlement, "De anonieme bevalling, dossier nr. 98", 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf, 2.

⁵ G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322, (24) 24; Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 1.

⁶ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen", 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 6-7; V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 22.

worden aan de baby die in 2006 in het station van Essen werd gevonden ⁷, of recenter, toen een baby'tje van amper een dag oud aan een ziekenhuis in Schaarbeek werd achtergelaten⁸.

Deze borelingen werden gelukkig op tijd gevonden, maar verhalen van baby's die dood aangetroffen worden, zijn jammer genoeg ook niet zeldzaam. Het gaat dan vaak om vrouwen die zonder dat iemand het weet, thuis bevallen en net na de bevalling hun baby, en soms ook zichzelf, van kant maken. Zo werden in 2010 in Ingelmuster een vrouw en haar boreling dood aangetroffen in hun woning⁹ en werd in 2013 het lijkje van een pasgeboren baby aangetroffen in een vuilnisbak in Charleroi¹⁰.

B. Strafbaarstelling van het verlaten van minderjarigen.

3. Volgens art. 423 en 424 van het Strafwetboek is echter respectievelijk het verlaten van een minderjarige en het achterlaten van een behoeftig kind door de ouders strafbaar met een gevangenisstraf van 1 maand tot 3 jaar en/of een geldboete van 26 tot 300 euro en met een gevangenisstraf van 8 dagen tot 6 maanden en/of een geldboete van 50 tot 500 euro.

4. In de zaken die hierboven als voorbeeld werden aangehaald, werd echter steeds rekening gehouden met de wanhopige toestand waarin de vrouwen zich bevonden. Zo werd de vrouw die haar baby achterliet in Essen door de rechter vrijgesproken omdat ze handelde uit onweerstaanbare dwang¹¹ en diende het onderzoek naar de persoon die de baby in Schaarbeek afzette louter een sociaal doel¹². Het lijkt er dus op dat ook het parket en de rechters erkennen dat vervolgen of veroordelen in deze situaties niet de juiste handelwijze is.

Er is echter geen garantie dat het parket of de rechter steeds zo begripvol zullen zijn. Precies om deze redenen zijn er dan ook jaarlijks Belgische vrouwen die, zonder dat iemand ervan op de hoogte is, gaan bevallen in een ziekenhuis in Noord-Frankrijk.

---

⁷ www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF26112006_028.

⁸ www.knack.be/nieuws/belgie/baby-van-een-dag-achtergelaten-aan-ziekenhuis-in-schaarbeek/article-normal-121712.html.

⁹ www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20101128_043.

¹⁰ <http://4nieuws.be/binnenland/502082/gedumpt-babylijkje-vader-vrijgelaten-zonder-beschuldiging.html>.

¹¹ www.knack.be/nieuws/belgie/vrijspraak-voor-moeder-vondeling/article-normal-20879.html.

¹² www.knack.be/nieuws/belgie/baby-van-een-dag-achtergelaten-aan-ziekenhuis-in-schaarbeek/article-normal-121712.html.

Daar is het immers wel toegestaan om anoniem te bevallen, de zogenaamde “*accouchement sous X*”. Sommige cijfers beweren dat één op drie vrouwen die in Rijsel anoniem bevallen, uit België afkomstig is¹³.

C. Ethische aspecten.

5. Er woedt een zeer hevige discussie rond het thema van anonieme of discrete bevallingen, aangezien er zowel juridische, psychologische als sociale aspecten aan bod komen. Het debat richt zich voornamelijk op de noodsituatie waarin de moeder zich kan bevinden en op haar recht op privéleven, maar natuurlijk ook op het recht van het kind om zijn of haar afstamming te kennen en zijn of haar recht om in goede omstandigheden te worden geboren, te kunnen leven en te worden opgevoed¹⁴. Volgens het advies van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek in 1998 scheidt de mogelijkheid om anoniem te bevallen dan ook een aantal bijzondere moeilijkheden van ethische aard¹⁵:

- De huidige afstammingswetgeving vindt haar oorsprong in de gedachte dat de afstamming de verantwoordelijkheid van de ouders impliceert als een belangrijke waarborg voor de toekomstige ontwikkeling van het kind. Elke afwijkende maatregel of bepaling moet dus grondig gemotiveerd worden.
- Op psychologisch vlak heeft elke mens er behoefte aan om deel uit te maken van een oorsprongsgeschiedenis die zijn bestaan “verklaart”¹⁶. Veel geadopteerde kinderen zoeken bijvoorbeeld naar de identiteit van hun biologische ouders. Voor een kind uit anonieme bevalling is dit echter onmogelijk, wat een rouwproces met zich kan meebrengen.

---

¹³ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 6; wetsvoorstel (G. Swennen en M. Temmerman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St. Senaat BZ 2010*, nr. 5-258/1 (herneemt *Parl.St. Senaat 2007-2008*, nr. 4-358/1), 1.

¹⁴ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 3; V. PROVOST, “Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n’est (peut-être) pas une”, *JDJ 2007*, afl. 263, (18) 21.

¹⁵ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 5.

¹⁶ V. PROVOST, “Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n’est (peut-être) pas une”, *JDJ 2007*, afl. 263, (18) 19-20.

- Het risico bestaat dat moeders die weten dat ze zwanger zijn van een gehandicapt kind, gebruik zouden maken van de mogelijkheid om anoniem te bevallen om te voorkomen dat ze een dergelijk kind ten laste zouden hebben.

Het Comité ziet echter ook een aantal argumenten die voor de anonieme bevalling pleiten¹⁷:

- Soms kan kennis van de oorsprong meer traumatiserend zijn dan de frustraties die rijzen bij de onmogelijkheid om zijn afstamming te achterhalen, bijvoorbeeld na een bevruchting die het gevolg is van verkrachting. Bovendien is de reactie van geadopteerde kinderen die hun adoptieverleden te horen krijgen, afhankelijk van enorm veel factoren. Niet elk geadopteerd kind onderneemt dan ook stappen om zijn biologische ouders terug te vinden.
- Bij de afweging van de bescherming van het leven van het kind tegenover het recht om zijn biologische ouders te kennen, wordt de vrijwaring van het leven door velen als de belangrijkste te erkennen waarde aanschouwd. Bovendien gaat het niet enkel over de vrijwaring van het leven van het kind, maar ook over zijn of haar best mogelijke kwaliteit van leven en bescherming tegen mishandeling.

6. Uiteindelijk besloot het Comité dat een wijziging van de huidige situatie toch aan te bevelen is.¹⁸ Uit dit rapport blijkt bijgevolg duidelijk dat er geen absoluut overwicht is van argumenten pro of contra anonieme bevalling. Hoewel het advies al dateert van 1998, blijven de argumenten en discussiepunten die daar naar voor gebracht werden dus nog steeds actueel.

2. Doelstelling.

7. Het doel van deze masterproef bestaat erin om na te gaan of er in België een wettelijke regeling in verband met anonieme of discrete bevalling moet worden ingesteld. Dit zal gebeuren aan de hand van een analyse van de

---

¹⁷ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen, 12 januari 1998”, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 6.

¹⁸ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 9-10; Bibliotheek van het federaal Parlement, “De anonieme bevalling, dossier nr. 98”, 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf, 2.

mensenrechtenverdragen, de Franse en Luxemburgse wetgeving en de meest recente Belgische wetsvoorstellen in dit verband.

Indien de conclusie erin bestaat dat er inderdaad nood is aan een dergelijke regeling, is de finale doelstelling om zelf een zo juridisch-technisch correct mogelijk wetsvoorstel uit te werken.

3. Onderzoeksvraag.

8. Moet er in België een wettelijke regeling in verband met anoniem of discreet bevallen ingevoerd worden en zo ja, hoe moet deze er dan uitzien?

4. Methodiek.

9. Om een duidelijk zicht te krijgen op de problematiek, werd een bezoek gebracht aan de vzw Moeders voor Moeders. Dankzij hun tomeloze inzet voor moeders die in een uitzichtloze situatie moeten leven, zijn zij immers perfect geplaatst om de leemtes in de huidige Belgische wetgeving aan het licht te brengen.

10. In België bestaat er geen regeling in verband met anonieme of discrete bevalling, er zit dan ook niets anders op dan naar het buitenlands recht te kijken. Elk jaar zijn er Belgische vrouwen die naar Frankrijk trekken om daar anoniem te bevallen. Het is dan ook logisch om de Franse regeling hierover te bestuderen. Bovendien zijn het huidige Belgische en Franse Burgerlijk Wetboek vertrokken van een identieke tekst, hun basis is dus dezelfde.

Naast Frankrijk heeft ook het Groothertogdom Luxemburg een regeling die de anonieme bevalling mogelijk maakt, ook deze zal dus worden bestudeerd. Hiervoor werd onder meer contact gezocht met Professor Françoise Hilger van de universiteit van Luxemburg¹⁹. Het derde, en laatste, Europese land waar anoniem bevallen mogelijk is, is Italië. Wegens gebrek aan voldoende kennis van de taal, zal dit land echter niet in de vergelijking worden betrokken.

11. Deze twee nationale stelsels zullen ook getoetst worden aan de meest relevante internationale mensenrechten, vervat in het IVRK en het EVRM. De rechtsvergelijking zal dus zowel normatief als functioneel gebeuren.

---

¹⁹ Mevrouw Hilger is professor familierecht aan de Universiteit van Luxemburg en is bovendien rechter in de arrondissementsrechtbank van Luxemburg (*tribunal d'arrondissement de Luxembourg*), <http://editions-larcier.larciergroup.com/auteurs/33369/francoise-hilger.html>.

12. Ten slotte zullen de Belgische wetsvoorstellen ingediend tijdens de vorige legislatuur en tijdens de huidige legislatuur tot en met 30 april 2015, onderling en met de Franse en Luxemburgse regeling worden vergeleken. Bovendien zullen ze getoetst worden aan het verdragsrechtelijk kader.

13. Hoewel er naast de moeder en het kind nog verschillende actoren bij deze problematiek betrokken zijn, zoals de vader en de adoptieouders, zal er enkel gefocust worden op de oorspronkelijke afstamming van moederszijde en op het recht op gezinsleven van zowel de biologische moeder als het kind.

Hoofdstuk II. Case study: het Belgisch vondelingenluik.

1. Doel van het vondelingenluik.

14. De hierboven aangehaalde verhalen zijn de reden waarom de Antwerpse vzw Moeders voor Moeders²⁰ in 2000 besliste om een vondelingenluik te openen in Borgerhout. Daarnaast werd ook een noodtelefoon opgericht om mensen van op afstand raad te kunnen geven²¹. De vzw zet zich sinds 1992 immers in voor moeders met jonge kinderen die het moeilijk hebben om volledig zelfstandig voor zichzelf en hun kinderen te zorgen²². Het vondelingenluik past perfect in deze filosofie aangezien het erop gericht is om radeloze biologische moeders die geen enkele andere uitweg zien, te helpen door hen de kans te geven hun kind anoniem achter te laten op een warme en veilige plaats²³.

2. Achtergelaten baby's.

15. Sinds de installatie van het vondelingenluik werden al zeven kindjes afgegeven bij de vzw. In het geval van baby Marie had een radeloze vrouw nog tijdens haar bevalling naar de noodtelefoon van de vzw gebeld en waren een aantal van de medewerkers ter plaatse kunnen gaan om de moeder te helpen. De identiteit van de biologische moeder was hier dus gekend en het meisje werd later ook opgeëist door haar grootouders.

---

²⁰ www.moedersvoormoeders.be/index/be-nl/3030/.

²¹ Via het noodnummer kunnen toekomstige moeders namelijk op elk moment van de dag anoniem informatie of hulp krijgen.

²² www.moedersvoormoeders.be/index/be-nl/3030/.

²³ www.vondelingenluik.be/.

In de andere zes gevallen werden de baby's wel effectief in het luik gelegd. Daarvan heeft slechts één moeder later opnieuw contact opgenomen met de vzw. Ze heeft de dag nadat de baby in het luik werd gelegd namelijk een sms naar het noodnummer gestuurd om te informeren of de baby in goede gezondheid gevonden was. Een medewerkster van vzw Moeders voor Moeders probeerde vervolgens, in samenspraak met het parket, stap voor stap het contact met haar op de bouwen.

De vzw heeft verschillende gesprekken met de vrouw gehad en na verloop van tijd is de moeder zelfs een keer, zonder dat iemand ervan op de hoogte was, in het ziekenhuis naar het kindje gaan kijken. Uiteindelijk is de vrouw samen met een medewerkster van de vzw naar het parket gestapt om haar verhaal te doen. Na een proefperiode van zes maanden waarbij de vrouw, onder toezicht, zo veel mogelijk tijd met de baby doorbracht, is het kind terug aan haar overgedragen. Ook hier heeft het parket de beslissing genomen om de moeder niet te vervolgen, net zomin als de vzw.²⁴

16. Op 25 februari 2015 werd bovendien bekendgemaakt dat er in december 2014 opnieuw een baby in het vondelingenluik werd achtergelaten. Het gaat om een jongentje dat Jules wordt genoemd. Men vermoedt dat het om een geval gaat waarin de moeder thuis bevallen is en niet wist wat ze met het kind moest aanvangen. De baby werd gelukkig snel gevonden en verkeert in goede gezondheid. Vzw Moeders voor Moeders en de andere betrokkenen hebben het nieuws echter drie maanden stilgehouden in de hoop dat de vrouw ook hier opnieuw contact met hen zou opnemen en met haar kind zou kunnen worden herenigd. Ze heeft immers zes maanden de tijd om zich te bedenken voor de baby kan worden geadopteerd. Jules heeft dus eerst een tijdje in een crèche doorgebracht en is daarna aan een voorlopig adoptiegezin toevertrouwd. De moeder heeft echter niets meer van zich laten horen, de kans dat Jules binnenkort in een adoptiegezin zal worden opgenomen, is dan ook reëel.²⁵

Ook naar de andere vier baby's is nooit meer geïnformeerd. Zij werden na een korte periode in het ziekenhuis overgedragen aan het OCMW dat een geschikt

---

²⁴ Deze informatie werd verkregen bij het bezoek aan vzw Moeders voor Moeders op 21 oktober 2014.

²⁵ <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/regio/antwerpen/1.2250551>.

adoptiegezin voor hen heeft gezocht. Bij vzw Moeders voor Moeders weten ze dus niet waar de kinderen zijn of hoe ze nu heten.

17. Dit betekent echter niet dat de persoon die het kind heeft achtergelaten er volledig van is afgesloten. Degene die het luik opent, vindt er immers een enveloppe die hij of zij kan meenemen. Daarin zitten een brief met uitleg over wat er met het kindje zal gebeuren en de helft van een prentje (zie bijlage 1). Deze tekening vormt de link tussen de persoon die de baby bracht en het kindje zelf. Biologische moeders die spijt hebben van hun beslissing, hebben dus een mogelijkheid om terug met hun kind in contact te komen. Indien er immers ooit iemand bij vzw Moeders voor Moeders zou komen opdagen met dit prentje, of hen op een andere manier zou contacteren, kunnen zij deze informatie doorspelen aan het OCMW, dat dan op zijn beurt contact kan opnemen met het kind en zijn of haar adoptiefamilie.

3. Pleidooi van de vzw om zowel anonieme als discrete bevalling mogelijk te maken.

18. Het systeem van het vondelingenluik bevindt zich in een grote grijze zone. Degenen die de baby's achterlaten zijn zoals gezegd immers strafbaar²⁶ en de vzw maakt zich bijgevolg medeplichtig. Daarom helpt de vzw wanhopige vrouwen ook soms met het zoeken naar het dichtstbijzijnde Franse ziekenhuis waar ze anoniem kunnen bevallen. Ook dit is niet ideaal, maar het Belgische Hof van Cassatie heeft hierover in 1993 al geoordeeld dat een anonieme bevalling in het buitenland rechtsgevolgen heeft in België, aangezien uit art. 313 en 314 BW blijkt dat de wetgever het bestaan van geboorteakten zonder naam van de moeder niet uitsluit en er gevolgen aan toekent²⁷. De regel *mater semper certa est*, is immers niet van internationale openbare orde²⁸. Het is dan ook niet illegaal voor Belgische vrouwen om in Frankrijk anoniem te bevallen²⁹. Er is natuurlijk wel een probleem met dit

---

²⁶ Zie randnummer 3.

²⁷ Cass. 29 januari 1993, *Arr.Cass.* 1993, 129.

²⁸ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 141 en A. DE WOLF, "Draagmoederschap in België en in Frankrijk: een stand van zaken" in K. BOEL-WOELKI en M. ODERKERK (eds.), *(On)geoorloofdheid van het draagmoederschap in rechtsvergelijkend perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 1999, (89) 110-111.

²⁹ J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 131; L. PLUYM, "Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België", *TJK* 2012, (5) 18;

zogenaamde “bevallingstoerisme”³⁰ indien de baby terug naar België wordt meegebracht om hier te worden geadopteerd, aangezien het Franse adoptiesysteem op die manier wordt omzeild³¹.

19. Het gebrek aan een Belgische regeling is dus op verschillende vlakken problematisch. De medewerkers van de vzw zijn er dan ook rotsvast van overtuigd dat er een wetgevend kader moet komen. Bovendien zijn zij voorstander van het instellen van een soort cascadesysteem: er zou zowel een mogelijkheid tot anonieme als tot discrete bevalling kunnen worden ingevoerd. Ze geloven namelijk dat veel zwangere vrouwen die zich aanbieden voor een anonieme bevalling, na begeleiding toch zouden kiezen voor een discrete bevalling of zelfs voor adoptie. Er zou slechts een minderheid echt anoniem willen bevallen.

De vzw pleit er dan ook voor dat de wetgever zo snel mogelijk werk maakt van een sluitende regeling, zodat het vondelingenluik overbodig wordt.

Hoofdstuk III. Aflijnen van de terminologie.

1. Moeder.

20. Het traditionele kerngezin waarin vader en moeder getrouwd zijn en één of meerdere kinderen ter wereld brengen en ook zelf opvoeden, is al lang niet meer de enige vorm van gezinsleven³². Als gevolg van een veranderde maatschappij en de medische vooruitgang zijn er intussen ook eenoudergezinnen, gezinnen met twee ouders van hetzelfde geslacht, nieuw samengestelde gezinnen, gezinnen met kinderen geboren na medisch begeleide voortplanting, gezinnen met adoptiekinderen,...

21. Deze veranderende wereld heeft echter niet enkel gevolgen voor onze visie op het gezin, ook het begrip “moeder” heeft, vooral de laatste decennia, een grote

---

P. SENAËVE, “Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht” in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 25; G. VERSCHULDEN, *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, Die Keure, 2012, 27.

³⁰ P. SENAËVE, “Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht” in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 22.

³¹ J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT et al. (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 120; Y-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 581.

³² Y-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 572-573.

³³ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 83-85.

evolutie doorgemaakt. De term kan ondertussen heel wat verschillende connotaties hebben aangezien de automatische link tussen de biofysiologische band, de genetische band, de sociale band en de juridische band van moeder en kind, die tijdens het opstellen van het Burgerlijk Wetboek bestond, vandaag absoluut niet meer vanzelfsprekend is³⁴.

Voor alle duidelijkheid, wanneer verder in dit werk dan ook sprake is van “de moeder”, wordt telkens de biofysiologische moeder bedoeld, met andere woorden de vrouw die het kind heeft gedragen en ervan is bevallen³⁵, ongeacht of haar naam in de geboorteakte is opgenomen of niet.

2. Anonieme versus discrete bevalling.

22. De termen anonieme en discrete bevalling worden vaak door elkaar of verkeerd gebruikt. Om elke verwarring te vermijden, is het dan ook belangrijk om beide fenomenen te definiëren en duidelijk af te lijnen.

A. Anonieme bevalling.

23. Een anonieme bevalling is een bevalling waarbij een vrouw op het moment van haar opname in een ziekenhuis vraagt dat haar anonimiteit zal worden gegarandeerd, zonder dat de wet haar kan verplichten om ook maar de minste informatie over haar identiteit na te laten³⁶. Zij kan dit echter wel vrijwillig doen, maar dan nog wordt deze informatie enkel aan het kind bekendgemaakt na haar uitdrukkelijke toestemming.³⁷

De naam van de moeder wordt dus noch opgenomen in de geboorteakte van het kind, noch in de officiële documenten van het ziekenhuis³⁸, zodat er geen enkel spoor van haar aanwezigheid te achterhalen valt. Het is dus alsof de vrouw nooit in

---

³⁴ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 3 en 24-26; J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115).

³⁵ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 138.

³⁶ J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 116.

³⁷ G. MATHIEU, “L’accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique”, *JDJ* 2013, afl. 322,(24) 25.

³⁸ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4,

www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf.

het ziekenhuis is opgenomen, meer nog: voor de buitenwereld is ze zelfs nooit bevallen, hoezeer haar lichaam en haar verstand haar ook zeggen van wel.³⁹

B. Discrete bevalling.

24. Bij een discrete bevalling daarentegen bestaat er voor de moeder wel een wettelijke verplichting om een spoor van haar identiteit na te laten. Het gaat hierbij zowel om identificerende als niet-identificerende informatie die door een derde instantie wordt bijgehouden. De geheimhouding is in dit geval dus slechts tijdelijk en kan onder bepaalde voorwaarden en na het volgen van een bepaalde procedure, worden opgeheven. De toestemming van de vrouw die bevallen is, mag echter geen deel uitmaken van deze voorwaarden.⁴⁰

C. Quasi-anonieme bevalling.

25. De term quasi-anonieme bevalling komt niet voor in rechtsleer of in wetsvoorstellen, maar wordt wel toegepast. Het gaat hierbij namelijk om een verschijningsvorm die meestal als discrete bevalling wordt bestempeld, aangezien de naam van de moeder niet in de geboorteakte wordt opgenomen, maar er wel afstammingsgegevens worden bijgehouden⁴¹. De moeder krijgt hierbij echter een vetorecht over het al dan niet vrijgeven van de bewaarde gegevens⁴². Indien zij weigert haar toestemming te verlenen, kan het kind zijn of haar oorsprong niet achterhalen. Deze vorm leunt dus duidelijk meer aan bij een anonieme bevalling dan bij een discrete⁴³. Daarom zal deze hier als quasi-anoniem worden bestempeld. Soms heeft de moeder echter slechts een vetorecht over een bepaald deel van de gegevens en niet over het geheel. Indien nodig zal er dus nog een verder onderscheid gemaakt worden tussen de quasi-anonieme bevalling die aanleunt bij een anonieme bevalling en de quasi-anonieme bevalling die aanleunt bij een discrete bevalling.

---

³⁹ G. MATHIEU, "Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaidoyer pour l'instauration d'un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français", *JDJ* 2013, afl. 322, (28) 32-33.

⁴⁰ G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322, (24) 25-26.

⁴¹ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St. Senaat*, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 3.

⁴² G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322,(24) 26.

⁴³ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St. Senaat*, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 3.

D. Onderlinge vergelijking van de verschillende verschijningsvormen.

26. De naam van de moeder wordt in geen enkele van de drie gevallen in de geboorteakte vermeld, waardoor noch de biologische, noch de juridische afstamming bij de geboorte komt vast te staan⁴⁴.

27. Bij de anonieme bevalling is er echter sprake van een hiërarchische relatie tussen de belangen van de vrouw en die van het kind in het voordeel van de moeder. Haar identiteit kan immers zonder haar toestemming nooit aan het kind worden bekendgemaakt en ze is zelfs niet eens verplicht om ook maar enige informatie over zichzelf achter te laten. Het kind is voor het verkrijgen van gegevens over zijn afstamming dus volledig aan haar overgeleverd.⁴⁵

28. Bij de discrete bevalling daarentegen is er sprake van een volwaardige afweging van de belangen van de vrouw en die van het kind. De identiteitsgegevens worden immers verplicht bewaard en de moeder kan niet verbieden dat ze aan het kind worden bekendgemaakt. Beide partijen staan hier dus op gelijke voet.⁴⁶

29. Bij de quasi-anonieme bevalling ten slotte gaat het over een tussenvorm, waarbij een belangenafweging wordt gemaakt in die zin dat er verplicht gegevens worden bijgehouden. Het belang van de vrouw bestaat erin dat ze kan bevallen zonder dat haar naam op de geboorteakte staat, terwijl het belang van het kind inhoudt dat er gegevens worden bijgehouden over de vrouw die ervan bevallen is. Er is echter ook nog steeds een hiërarchische relatie die in het voordeel van de vrouw speelt aangezien ze hier opnieuw een (gedeeltelijk) vetorecht heeft. In deze situatie is er dus enigszins oog voor de belangen van het kind, maar neemt de vrouw toch nog steeds de eerste plaats in.

---

⁴⁴ H. CASMAN, "Actueel Belgisch afstammingsrecht in vogelvlucht", *Not.Fisc.M.* 2008, (119) 123.

⁴⁵ G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322, (24) 25.

⁴⁶ G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322,(24) 25.

Hoofdstuk IV. Verdragsrechtelijk kader.

1. Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind.

A. Algemeen.

30. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind werd op 20 november 1989 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is in 1991 door België geratificeerd. Op dit moment moeten enkel de Verenigde Staten en Somalië⁴⁷ het nog ratificeren⁴⁸. Zelfs Zuid-Sudan, een land dat nog maar sinds 2011 onafhankelijk is, heeft het verdrag op 23 januari 2015 geratificeerd en is op 4 mei 2015 officieel lidstaat geworden⁴⁹. De rechten die erin zijn opgenomen, worden dus wereldwijd erkend.

Met dit Verdrag werd gehoor gegeven aan het besef dat kinderen speciale noden en kwetsbaarheden hebben die specifieke ingrepen van de internationale gemeenschap vereisen⁵⁰. Het Kinderrechtenverdrag erkent de burgerlijke, politieke, economische, sociale en culturele rechten van het kind en is gesteund op vier leidende principes: niet-discriminatie, het hoger belang van het kind, het recht op overleving en ontwikkeling en het recht op participatie.⁵¹ De rechten van het kind moeten bovendien opgevat worden als een duidelijk, coherent en allesomvattend geheel.

B. Toepassingsgebied en afdwingbaarheid.

B.1. Van toepassing op kinderen.

31. Het Verdrag is van toepassing in alle lidstaten, maar enkel op “kinderen”. Hiermee doelen de verdragsluitende staten op iedereen onder de leeftijd van achttien jaar, tenzij de meerderjarigheid vroeger wordt bereikt volgens het recht dat op het kind van toepassing is⁵².

---

⁴⁷ Somalië zou zich intussen al in de laatste fase van ratificatie van het verdrag bevinden: www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15919&LangID=E.

⁴⁸ www.indicators.ohchr.org/.

⁴⁹ www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15919&LangID=E.

⁵⁰ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the “Travaux Préparatoires”*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 29; S. MICHAUX, “L’accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l’homme et de la Convention de l’ONU relative aux droits de l’enfant”, *RTDF* 2005, (321) 339.

⁵¹ www.unicef.be/nl/over-unicef/onze-inspiratie/kinderrechten/.

⁵² Art. 1 IVRK.

Een minimumleeftijd werd in het Verdrag echter niet bepaald, er kon immers geen consensus worden gevonden over de vraag of het kind al dan niet reeds geboren moet zijn om onder het toepassingsgebied van het IVRK te kunnen vallen. Een duidelijke definiëring van het begin van de kindertijd zou natuurlijk ofwel abortus toelaten ofwel abortus verbannen. Daarom werd overeengekomen dat er in het Verdrag zelf geen sprake zou zijn van een minimumleeftijd, maar dat er in de preambule wel een vermelding over zou worden opgenomen.⁵³ De aanhef vermeldt namelijk dat kinderen speciale waarborgen en zorg nodig hebben, een gepaste wettelijke bescherming inbegrepen, zowel voor als na de geboorte⁵⁴.

B.2. Directe werking.

32. Het IVRK bevat verschillende rechten die van belang zijn voor kinderen die geboren zijn uit een anonieme of discrete bevalling. Het gaat hierbij om:

- het algemene art. 3 IVRK dat stelt dat het belang van het kind altijd de primaire zorg moet zijn.
- Art. 7 IVRK dat het recht bevat om in de mate van het mogelijke je ouders te kennen en erdoor opgevoed te worden.
- Art. 8 IVRK dat het recht van het kind op een identiteit, waaronder het recht op familierelaties, bevat.

33. Opdat deze rechten een effect zouden kunnen hebben, moeten ze natuurlijk op één of andere manier afdwingbaar zijn. Dit doet vragen rijzen over de directe werking van het Verdrag in de verschillende nationale rechtsordes.

B.2.1. België.

34. Het Belgische Hof van Cassatie heeft op verschillende momenten uitspraak gedaan over de rechtstreekse werking van de verschillende artikelen. Zo sprak het Hof zich op 4 november 1999 in twee arresten uit over de rol van art. 3 IVRK bij het vaststellen van biologische afstamming in België. Het oordeelde hierover met een uitgebreide motivering dat het eerste en tweede lid van de bepaling nuttig kunnen zijn bij de interpretatie van teksten, maar op zichzelf niet voldoende nauwkeurig en volledig zijn om directe werking te hebben. Ze laten immers verschillende

---

⁵³ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the "Travaux Préparatoires"*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 26.

⁵⁴ Preambule van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind.

mogelijkheden aan de staat om invulling te geven aan de vereiste om rekening te houden met het belang van het kind⁵⁵. Het eerste en tweede lid van art. 3 IVRK kunnen dan ook niet gelden als bron van subjectieve rechten en verplichtingen voor particulieren⁵⁶. Deze zienswijze werd onlangs nogmaals door het Hof van Cassatie bevestigd⁵⁷.

35. Ook de Belgische Grondwet bevat echter een artikel dat het belang van het kind voorop stelt. Volgens art. 22*bis*, vierde lid GW moet het belang van het kind namelijk de eerste overweging zijn bij elke beslissing die het kind aangaat. Maar zelfs dit artikel lijkt op zich niet voor de Belgische rechtbanken te kunnen worden toegepast⁵⁸. De Raad van State heeft immers geoordeeld dat de bepaling te algemeen is om zonder verdere uitwerking of precisering toepasbaar te zijn⁵⁹.

36. Hoewel aan artikel 3 IVRK dus geen directe werking mag worden toegekend, benadrukte het Hof van Cassatie in de arresten van 1999 echter wel dat het artikel nuttig kan zijn bij de interpretatie van teksten, waardoor er gewezen wordt op het verklarende karakter van het artikel. Het Kinderrechtenverdrag heeft immers een comprehensief karakter, waardoor de ene bepaling niet belangrijker is dan de andere, maar de artikelen daarentegen onderling afhankelijk zijn⁶⁰. Art. 3 IVRK krijgt dan ook een duidelijkere betekenis wanneer het wordt gelezen in samenhang met de substantiële rechten die door het IVRK worden erkend⁶¹.

37. Eén van deze substantiële rechten is art. 7 IVRK. Na een lange periode van twijfel waarin de lagere hoven en rechtbanken de neiging hadden om wel directe werking aan dit artikel toe te kennen⁶², is het Hof van Cassatie ook hier echter tot de conclusie gekomen dat aan art 7 IVRK geen directe werking kan worden toegekend. Het ontbreekt in dit artikel opnieuw aan voldoende duidelijkheid en volledigheid

---

⁵⁵ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 209.

⁵⁶ Cass. 4 november 1999, AR C. 99.0048.N en AR C.99.0111.N, *Arr.Cass.* 1999, 588.

⁵⁷ Cass. 2 maart 2012, *Pas.* 2012, 470.

⁵⁸ L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 93.

⁵⁹ RvS 29 mei 2013, nr. 223.630, *TBP* 2013, 637.

⁶⁰ R. HODGKIN en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 37.

⁶¹ K. HANSON, "Directe werking van het IVRK en 'het belang van het kind'" (noot onder Cass. 31 maart 1999, 4 november 1999 en 10 november 1999), *TJK* 2000, (63) 66.

⁶² P. SENAËVE m.m.v. S. ARNOEYTS, "10 jaar Belgische rechtspraak inzake aanwending van het IVRK" in P. SENAËVE en P. LEMMENS (eds.), *De betekenis van de mensenrechten voor het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, (103) 134-136.

omdat het voor de lidstaat verschillende mogelijkheden openlaat om te voldoen aan de vereisten van het belang van het kind⁶³. Ook dit artikel kan bijgevolg geen subjectieve rechten en verplichtingen doen ontstaan aan de zijde van particulieren en kan evenmin rechtstreeks voor de Belgische rechtbanken worden ingeroepen.⁶⁴

38. Ten slotte is er nog art. 8 IVRK. Krachtens dit artikel verbinden de lidstaten zich tot het eerbiedigen van het recht van het kind om zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging. Art. 8 IVRK staat in nauw verband met art. 7 IVRK aangezien het recht om zijn of haar ouders te kennen mede bepalend is voor het recht op identiteit zoals het in art. 8 IVRK wordt omschreven.

Ook dit artikel is echter niet voldoende duidelijk. Zo is niet bekend of “wettelijk erkend” slaat op de familiebetrekkingen of niet⁶⁵. Indien dit wel het geval is, zou de staat enkel familiebanden die expliciet in de wet zijn opgenomen mogen erkennen. Bovendien is ook de term “identiteit” zeer vaag een dubbelzinnig⁶⁶, wat de betekenis van het artikel nog minder duidelijk en volledig maakt. Hieruit kan dus afgeleid worden dat ook aan art. 8 IVRK geen rechtstreekse werking kan worden toegekend.

Het Grondwettelijk Hof neemt in dit verband echter een bijzonder standpunt in. Het kan immers in tegenstelling tot de Raad van State en het Hof van Cassatie niet rechtstreeks aan internationale verdragsregels toetsen, zelfs niet als ze directe werking hebben⁶⁷. Het Grondwettelijk Hof heeft daarentegen wel herhaaldelijk benadrukt dat art. 10 en 11 GW een algemene draagwijdte hebben en elke discriminatie verbieden. Het gevolg hiervan is dan ook dat deze regels van toepassing zijn op alle rechten en vrijheden, ook op degene die in internationale verdragsbepalingen staan⁶⁸. Het Hof heeft echter niet de bevoegdheid om wetgevende normen te vernietigen als gevolg van een schending van internationale

---

⁶³ Cass. 11 juni 2010, AR. C.09.0236.F.

⁶⁴ L. PLUYM, “Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België”, *TJK* 2012, (5) 10-11.

⁶⁵ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 114.

⁶⁶ L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 267.

⁶⁷ Verslag van het Grondwettelijk Hof voorgesteld aan het XVIde congres van de Conferentie van de Europese Grondwettelijke Hoven, Wenen 12-14 mei 2014, www.const-court.be/public/stet/n/Samenwerking-tussen-grondwettelijke-hoven-in-Europa-CEGH-Wenen-2014.pdf, 1-3.

⁶⁸ Arbitragehof 23 mei 1990, nr. 18/90.

verdragen, noch om deze normen in strijd te verklaren met internationale verdragsregels, aangezien er steeds samenhang moet zijn met art 10 en 11 GW.

Vroeger verwees het Grondwettelijk Hof op grond hiervan louter naar bepalingen uit het IVRK⁶⁹, maar recenter onderzocht het Hof zelfs of een wettelijke bepaling art. 10 en 11 GW niet schond in samenhang met bepalingen uit het IVRK⁷⁰. Op deze manier kan het Hof beslissen dat de wetgever zijn verdragsverplichtingen op discriminerende wijze niet is nagekomen. Het Grondwettelijk Hof laat dus toe dat verdragsbepalingen worden ingeroepen, zonder dat het hiervoor met de directe werking rekening moet houden.⁷¹

Bovendien past het Grondwettelijk Hof sinds de bevoegdheidsuitbreiding van 2003 zelfs de techniek van de onrechtstreekse toetsing aan analoge grondrechten toe. Tal van grondwettelijk gewaarborgde rechten hebben immers een equivalent in internationale verdragen⁷². In die gevallen vormen de grondwettelijke en de internationaalrechtelijke bepalingen een onlosmakelijk geheel en moet het Hof, wanneer het toetst aan een grondrecht uit Titel II van de Belgische Grondwet, rekening houden met de internationaalrechtelijke bepalingen die analoge rechten of vrijheden waarborgen. De omweg via art. 10 en 11 GW zal in de praktijk dus enkel nog vereist zijn indien de Belgische Grondwet geen bepaling bevat die analoog is aan het grondrecht dat in een verdragsbepaling is opgenomen.⁷³

Dankzij deze twee technieken van onrechtstreekse toetsing kan het IVRK bijgevolg toch een belangrijke rol spelen in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, ook al werd er geen directe werking aan toegekend.

---

⁶⁹ Bijvoorbeeld Arbitragehof 6 juni 1994, nr. 36/96, *JDJ* 1996, afl. 158, 380-381.

⁷⁰ Bijvoorbeeld Arbitragehof 8 mei 2001, nr. 56/2001, *RW* 2001, 629.

⁷¹ Bijvoorbeeld Arbitragehof 22 juli 2003, nr. 106/2003, *RW* 2003-04, 652; P. SENAËVE m.m.v. S. ARNOEYTS, "10 jaar Belgische rechtspraak inzake aanwending van het IVRK" in P. SENAËVE en P. LEMMENS (eds.), *De betekenis van de mensenrechten voor het personen- en familierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, (103) 114-118.

⁷² Arbitragehof 22 juli 2004, nr. 136/2004, *RW* 2004-05, 582.

⁷³ Verslag van het Grondwettelijk Hof voorgesteld aan het XVIde congres van de Conferentie van de Europese Grondwettelijke Hoven, Wenen 12-14 mei 2014, www.const-court.be/public/stet/n/Samenwerking-tussen-grondwettelijke-hoven-in-Europa-CEGH-Wenen-2014.pdf, 8-9.

B.2.2. Frankrijk.

39. In tegenstelling tot in België, kent het Franse Hof van Cassatie wel directe werking toe aan art. 3, § 1 IVRK⁷⁴. Hiermee heeft het Hof zich uiteindelijk aangesloten bij de Raad van State die de rechtstreekse toepasbaarheid al langer had erkend⁷⁵.

Daarnaast was het belang van het kind al opgenomen in Franse wetgeving met betrekking tot bescherming van kinderen, echtscheidingen, erfenissen en schenkingen.⁷⁶ Het is dus niet zo dat de erkenning van de directe werking van art. 3, § 1 IVRK een volledig nieuw begrip in de Franse regelgeving introduceerde.

40. Vervolgens heeft het Hof van Cassatie ook aan art. 7 IVRK directe werking toegekend⁷⁷. Hiermee kent het Hof dus klaarblijkelijk chronologische superioriteit toe aan de afstamming die gebaseerd is op een biologische band. De eerste familie van het kind is degene die zijn geboorte aanwijst, een adoptieve familie kan slechts ter sprake komen als de ouders hun rol niet willen opnemen. Het gaat dan ook niet enkel over het recht om zijn origine te kennen, maar ook over de garantie van de effectiviteit van die kennis.⁷⁸

41. Het lijkt er ten slotte echter op dat het Franse Hof van Cassatie nog niet rechtstreeks uitspraak gedaan heeft over de directe werking van art. 8 IVRK. Het arrest van 18 mei 2005⁷⁹ lijkt evenwel in meer algemene termen over de directe werking van het IVRK te spreken⁸⁰. Bovendien hangt art. 8 IVRK nauw samen met art. 7 IVRK waar het Hof van Cassatie wel expliciet directe werking aan heeft toegekend. Het is bijgevolg ook niet onlogisch om te concluderen dat in Frankrijk ook aan art. 8 IVRK rechtstreekse werking kan worden toegekend.

---

⁷⁴ Cass. 18 mai 2005, n° 02-20.613, *AJ Famille* 2005, 274, noot TH. FOSSIER; Cass. 14 juin 2005, n° 04-16.942, *JCP* 2005, 1573.

⁷⁵ Conseil d'Etat 22 september 1997, n° 161364, www.dalloz.fr.

⁷⁶ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 364; D. BUREAU, "De l'application directe en France de la Convention de New York du 26 janvier 1990 sur les droits de l'enfant", *Rev. crit. DIP* 2005, 679.

⁷⁷ Cass. 7 avril 2006, n° 05-11.285, www.dalloz.fr; P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 364.

⁷⁸ C. NEIRINCK, noot onder Cass. 7 avril 2006, *RDSS* 2006, 575.

⁷⁹ Cass. 18 mai 2005, n° 02-20.613, *AJ Famille* 2005, 274, noot TH. FOSSIER.

⁸⁰ P. REMY-CORLAY, "Application directe de la convention de New York relative aux droits de l'enfant", *RTD Civ.* 2005, 750.

B.2.3. Groothertogdom Luxemburg.

42. Het IVRK werd bij wet van 20 december 1993 goedgekeurd in het Groothertogdom Luxemburg⁸¹, maar er werd ook meteen een voorbehoud gemaakt inzake art. 7 IVRK om anonieme bevallingen verder toe te laten. De wetgever is immers van oordeel dat dit in overeenstemming is met de belangen van het kind zoals die door art. 3 IVRK worden vooropgesteld.⁸² Hiermee werd het advies van de Luxemburgse Raad van State gevolgd die vond dat het per definitie onmogelijk is voor een kind om na een anonieme bevalling zijn ouders te kennen⁸³.

Het IVRK laat staten uitdrukkelijk toe om reserves te formuleren, zolang deze niet incompatibel zijn met het voorwerp en het doel van het Verdrag⁸⁴. Het Groothertogdom Luxemburg is dus internationaal enkel gebonden onder de reserve en kan door geen enkele instantie gedwongen worden om ze in te trekken⁸⁵. Wat echter wel opvalt, is dat de reserve expliciet verwijst naar anonieme bevallingen, ze slaat dus niet op andere situaties waarin kinderen geen gegarandeerde toegang tot de biologische werkelijkheid krijgen.

43. Er kan hier echter niet uit worden afgeleid dat er geen directe werking aan het IVRK kan worden toegekend. In 2010 werd integendeel een parlementaire vraag gesteld in dit verband, waarbij de vraagsteller ervan uitging dat het Verdrag niet rechtstreeks toepasselijk is voor de Luxemburgse rechtbanken. De minister van Justitie en de minister van Familie en Integratie hebben echter verduidelijkt dat dit niet klopt, aangezien er rechtspraak van zowel eerste als tweede aanleg bestaat die de directe toepasselijkheid van het Verdrag erkent⁸⁶.

---

⁸¹ Art. 1 loi du 20 décembre 1993 portant 1) approbation de la Convention relative aux droits de l'enfant, adoptée par l'Assemblée générale des Nations Unies le 20 novembre 1989 2) modification de certaines dispositions du code civil, *Memorial A- n°104* 29 décembre 1993, 2189.

⁸² Art. 2, 4° loi du 20 décembre 1993 portant 1) approbation de la Convention relative aux droits de l'enfant, adoptée par l'Assemblée générale des Nations Unies le 20 novembre 1989 2) modification de certaines dispositions du code civil, *Memorial A- n°104* 29 décembre 1993, 2189.

⁸³ Commission Consultative Nationale d'Ethique pour les sciences de la Vie et de la Santé (hierna CNE), "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 9.

⁸⁴ Art. 51, § 1 en § 2 IVRK.

⁸⁵ CNE, "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 9.

⁸⁶ G. FRIDEN en P. KINSCH, "La pratique luxembourgeoise en matière de droit international public (2009-2010)", *Annales du droit luxembourgeois* 2011, afl. 21, (335) 342.

Dit betekent dat het IVRK wel degelijk voor de Luxemburgse rechtbanken kan worden ingeroepen, maar aangezien het Groothertogdom niet gebonden is door art. 7 IVRK in het kader van anonieme bevallingen, kan dit artikel in deze specifieke context geen soelaas bieden.

B.3. Comité voor de Rechten van het Kind.

44. Verschillende rechten die van belang zijn voor kinderen die hun identiteit willen achterhalen, kunnen dus niet rechtstreeks in, bijvoorbeeld, de Belgische rechtsorde worden ingeroepen. Dit betekent echter niet dat er geen belang aan moet worden gehecht. De regeringen die het Verdrag geratificeerd hebben, moeten immers regelmatig verslag uitbrengen over hun inspanningen bij het Comité voor de Rechten van het Kind om te bewijzen dat ze wel degelijk werk maken van het implementeren van de kinderrechten in hun land⁸⁷. Dit Comité bestaat uit achttien onafhankelijke experts en ontvangt binnen de twee jaar na de ondertekening van het Verdrag een initieel rapport van de lidstaat. Nadien moet er elke vijf jaar worden gerapporteerd. Het Comité onderzoekt elk rapport en maakt zijn opmerkingen en aanbevelingen in de vorm van een slotbeschouwing aan de lidstaat bekend⁸⁸. Het baseert zich hiervoor ook op alternatieve rapporten van ngo's. Unicef-België stelt bijvoorbeeld een dergelijk rapport op en baseert zich hiervoor op de mening van kwetsbare groepen kinderen en jongeren zelf via het *What do you think*-project⁸⁹.

B.4. Individueel klachtenrecht bij het Comité voor de Rechten van het Kind.

45. Daarnaast heeft het Comité voor de Rechten van het Kind zeer recent de bevoegdheid gekregen om individuele klachten aangaande schendingen van het IVRK in overweging te nemen.⁹⁰ Bovendien kan het nu ook onderzoek uitvoeren naar beschuldigingen van ernstige en systematische schendingen van de rechten in het Verdrag.⁹¹

C. Artikel 3, § 1 IVRK.

46. Art. 3, § 1 IVRK is een artikel dat in het algemeen bepaalt dat in alle situaties die betrekking hebben op kinderen, het belang van het kind steeds een belangrijke

---

⁸⁷ www.unicef.be/nl/over-unicef/onze-inspiratie/kinderrechten/.

⁸⁸ www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx.

⁸⁹ www.unicef.be/nl/over-unicef/unicef-in-belgie/wdyt-project/.

⁹⁰ www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/HRTBPetitions.aspx#individualcomm.

⁹¹ www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx.

overweging moet zijn, ongeacht of ze te maken hebben met private of publieke actoren.

47. Dit principe moet vooral gezien worden als leidraad voor de interpretatie van de andere artikelen van het Kinderrechtenverdrag. Bovendien krijgt art. 3, § 1 IVRK hierdoor zelf duidelijkheid, het blijkt immers in het belang van het kind te zijn dat de bescherming van de andere rechten uit het IVRK wordt gegarandeerd⁹². Het gevolg hiervan is echter dat er geen absolute definitie bestaat over wat onder het belang van het kind moet worden begrepen⁹³. Eigenlijk moet het belang van het kind zelfs als een ondefinieerbaar begrip worden beschouwd, aangezien het zeer vaag en bovendien context- en tijdsgebonden is⁹⁴. Daarnaast is het ook sterk aan evolutie onderhevig en moet het worden beoordeeld volgens de concrete gegevens van elke afzonderlijke zaak⁹⁵. Het belang van het kind moet met andere woorden telkens opnieuw worden geconcretiseerd in de relatie met (voornamelijk) de ouders⁹⁶.

Dit alles neemt echter niet weg dat de lidstaten van het IVRK geen vrije hand hebben wat de invulling van het begrip betreft. Er moet namelijk zowel op korte als op lange termijn rekening mee worden gehouden. Daarbovenop moet elke interpretatie de geest van het volledige Verdrag ten allen tijde respecteren. Het gaat er bijgevolg voornamelijk om dat de nadruk wordt gelegd op het kind als individu en als rechtssubject. Staten kunnen het begrip absoluut niet gebruiken om rechten die door het IVRK worden toegekend, aan kinderen te ontkennen.⁹⁷ Daarnaast hebben de nationale rechtbanken op hun beurt niet de bevoegdheid om de bescherming van de belangen van het kind die door de wetgever is geboden, zomaar terzijde te schuiven en er een eigen appreciatie aan toe te kennen die zij beter geschikt achten⁹⁸.

48. Het Comité voor de Rechten van het Kind benadrukt ook consequent dat art. 3, § 1 IVRK in de nationale wetgeving moet worden gereflecteerd en in alle relevante

---

⁹² D. REYNAERT, "Het belang van het kind. Zoektocht naar een lading voor de vlag", *TJK* 2007, (203) 203.

⁹³ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 37.

⁹⁴ L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 93.

⁹⁵ E. DE KEZEL, "Het begrip 'het belang van het kind'", *RW* 1998-99, (1163) 1165.

⁹⁶ G. VERSCHULDEN, "Het belang van het kind in het afstammingsrecht", *TJK* 2005, (168) 168.

⁹⁷ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 38.

⁹⁸ Cass., AR C.99.0048.N, 4 november 1999, *RW* 200-01, 232, noot A. VANDAELE.

besluitvorming moet worden geïntegreerd. Bovendien dient het principe van het belang van het kind op een zodanige manier in de wetgeving te worden opgenomen dat het voor de rechtbanken kan worden ingeroepen ⁹⁹.

49. Vervolgens mag er niet zomaar rekening worden gehouden met het belang van het kind, het moet zelfs een belangrijke afweging zijn die actief mee in overweging wordt genomen ¹⁰⁰. Dit wil zeggen dat de vaststelling van het belang van het kind in de voorbereiding van elke beslissing die een impact heeft op zijn of haar leven, duidelijk gedocumenteerd dient te worden ¹⁰¹. Hierbij gaat het niet enkel om het kind als individu, maar ook om “de kinderen” als groep. Het belang van het kind zal dus zowel individueel als collectief worden opgevat. Dit betekent echter niet dat de belangen van individuele kinderen op dezelfde manier als die van alle kinderen in het algemeen kunnen worden beoordeeld. Art. 3, § 1 IVRK impliceert eerder dat er voor elk kind individueel zal moeten worden geëvalueerd wat in zijn of haar beste belang is. ¹⁰² Voor individuele beslissingen wordt de evaluatie gemaakt in het licht van de specifieke omstandigheden van het betrokken kind. Voor collectieve beslissingen, zoals degene die door de wetgever worden genomen, wordt het principe daarentegen overeenstemmend met de eigenheid van de betrokken groep en/of alle kinderen in het algemeen in overweging genomen. De omstandigheden waarvan sprake is, staan in relatie tot de individuele karakteristieken van de betrokken kinderen. Er kan hierbij onder andere gedacht worden aan leeftijd, geslacht, maturiteit, ervaring, het al dan niet behoren tot een minderheid, het hebben van een fysieke of mentale beperking, de sociale en culturele context waarin ze leven, enz ¹⁰³. Om te bepalen wat in het belang van het kind is, zou dus eerst een evaluatie van deze specifieke omstandigheden moeten worden gemaakt. Niet alle elementen zullen immers telkens worden gebruikt en er zal ook niet telkens aan alle elementen

---

⁹⁹ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 39.

¹⁰⁰ Art. 3, §1 IVRK.

¹⁰¹ Committee on the Rights of the Child, “General Comment No. 6, Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside Their Country of Origin”, 1 September 2005, CRC/GC/2005/6, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, § 19-21.

¹⁰² Committee on the Rights of the Child, “General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration”, 29 May 2013, CRC/C/GC/14, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, 7-8.

¹⁰³ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 38.

evenveel gewicht worden toegekend.¹⁰⁴ Daarnaast mag echter niet uit het oog worden verloren dat de beoordeling in beide gevallen met volledig respect voor alle rechten opgenomen in het IVRK moet worden uitgevoerd¹⁰⁵. Dit betekent ook dat elementen die in tegenspraak zijn met de rechten van het Verdrag, niet als nuttig om het belang van het kind te determineren, kunnen worden beschouwd.

50. Ten slotte is het nog belangrijk om op te merken dat in geen enkele omstandigheid van één van de algemene principes van het IVRK, waar ook het belang van het kind onder valt, kan worden afgeweken. Dit geldt zelfs in gevallen waarin een noodtoestand is afgekondigd of tijdens een oorlog¹⁰⁶.

51. Er kan dus worden geconcludeerd dat het belang van het kind een zeer voorname plaats moet innemen bij elke beslissing waar kinderen bij betrokken zijn. Het valt echter op dat er in het IVRK bewust niet wordt vermeld dat het belang van het kind dé voornaamste overweging moet zijn. Het is immers niet uit te sluiten dat er conflicterende mensenrechtelijke belangen ontstaan tussen kinderen onderling, tussen groepen van kinderen of tussen kinderen en hun ouders¹⁰⁷. Aangezien art. 3, § 1 IVRK immers op alle acties die kinderen betreffen van toepassing is, is het reëel dat dit ook situaties zal omvatten waarin andere partijen een even grote aanspraak hebben om hun belangen in overweging te laten nemen¹⁰⁸. Het belang van het kind moet dus telkens mee in rekening worden gebracht, maar het staat hiërarchisch niet boven de belangen van andere betrokken partijen, zoals de ouders.

D. Artikel 7 IVRK.

52. Art. 7, § 1 van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind bepaalt dat het kind onmiddellijk na de geboorte zal worden geregistreerd en recht

---

¹⁰⁴ Committee on the Rights of the Child, "General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration", CRC/C/GC/14, 29 May 2013, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, 12 en 17-18.

¹⁰⁵ Committee on the Rights of the Child, "General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration", CRC/C/GC/14, 29 May 2013, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, 9.

¹⁰⁶ Committee on the Rights of the Child, Report on the second session, 19 October 1992, CRC/C/10, www.bettercarenetwork.org/resources/infoDetail.asp?ID=1523&flag=legal, § 67.

¹⁰⁷ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 38.

¹⁰⁸ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 39.

heeft op een naam, een nationaliteit en zoveel als mogelijk (*as far as possible*) het recht heeft om zijn ouders (*parents*) te kennen en erdoor te worden verzorgd.

De interpretatie van dit artikel zorgt echter voor problemen. Er bestaat immers onduidelijkheid over de termen *parents* en *as far as possible*.

D.1. Parents.

53. De term “ouders” is een vlag die vele ladingen kan dekken. Het kan namelijk gaan om wettelijke, genetische, biologische of sociale ouders¹⁰⁹. De man met wiens zaadcel het kind is verwekt en de vrouw wiens eicel is gebruikt, zijn al lang niet meer noodzakelijk ook de geboorteouders en deze laatste zijn absoluut niet steeds degene die het kind opvoeden.

Er zijn gelukkig wel verschillende bronnen die kunnen dienen om de betekenis van de term “ouders” in het IVRK te achterhalen.

D.1.1. Voorbereidende werken van het IVRK.

54. Blijkbaar is *the right to know and to be cared for by his parents* pas laat in de procedure van totstandkoming van het verdrag ingevoegd als gevolg van een amendement van een aantal Noord-Afrikaanse landen, zoals Egypte en Marokko en landen uit het Midden-Oosten en Azië, zoals Pakistan en Irak¹¹⁰. Volgens de delegatie van Egypte was dit amendement immers nodig om de psychologische stabiliteit van het kind te verzekeren. Landen zoals de toenmalige USSR en de USA merkten echter op dat geheime adoptie in hun wetgeving mogelijk is, waardoor het geadopteerde kind niet het recht heeft om zijn geboorteouders te kennen. Precies om die reden werd dan ook de zinsnede *as far as possible* toegevoegd¹¹¹.

Uit deze amendementen blijkt dus dat onder de term “ouders” ook de geboorteouders worden begrepen in geval van adoptie.

---

¹⁰⁹ J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 137.

¹¹⁰ L. PLUYM, “Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België”, *TJK* 2012, (5) 7.

¹¹¹ J. VAN BROECK, “Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan...” (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, (407) 409.

D.1.2. Voorbehouden zoals geformuleerd door de lidstaten.

55. Het Verenigd Koninkrijk wou duidelijk maken dat de term “ouders” enkel slaat op die personen die door de nationale wet als ouders worden aangeduid. Het Groothertogdom Luxemburg, Polen en Tsjechië formuleerden op hun beurt een voorbehoud zodat anonieme bevalling en anonieme adoptie mogelijk zouden blijven¹¹².

D.1.3. Interpretatie door het Comité voor de Rechten van het Kind.

56. Uit de *concluding observations* van het Comité blijkt dat de volledige uitvoering van het IVRK veronderstelt dat onder “ouders” minstens de biologische ouders wordt verstaan, maar ook de genetische ouders¹¹³. Het Comité heeft het recht om kennis te nemen van de identiteitsgegevens van de geboorteouders immers expliciet aan art. 7 IVRK gekoppeld¹¹⁴.

D.1.4. Het Belgisch Grondwettelijk Hof.

57. In een arrest van 17 december 2003 heeft het Hof zich uitgesproken over een prejudiciële vraag in verband met het verbod tot vaderlijke erkenning van een kind wanneer daaruit een absoluut huwelijksbeletsel zou blijken tussen de vader en de moeder¹¹⁵. Het Hof onderzocht of deze bepaling strijdig was met art. 10 en 11 GW in samenhang met art. 7, § 1 IVRK. Dit bleek inderdaad het geval te zijn, aangezien de term “ouders” volgens het Grondwettelijk Hof (toen Arbitragehof) slaat op de “verwekkers”.¹¹⁶

D.1.5. De Belgische Raad van State.

58. Volgens de Raad van State is het echter absoluut niet duidelijk wat er onder de term “ouders” moet worden verstaan. De verdragsluitende staten hebben immers op het moment van het opstellen van het IVRK rekening gehouden met de toestand

---

¹¹² Reservations, Declarations and Objections to the Convention on the Rights of the Child, CRC/C/2/Rev.8, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en.

¹¹³ O.a. Concluding Observations bij Kazachstan, 10 juni 2003, CRC/C/15/Add.213, § 45-46; Concluding Observations bij Italië, 18 maart 2003, CRC/C/15/Add.198, § 27-28; Concluding Observations bij Noorwegen, 25 april 1994, CRC/C/15/Add.23, § 10, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5.

¹¹⁴ Concluding Observations bij het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland, 9 oktober 2002, CRC/C/15/Add.188, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 31-32.

¹¹⁵ oud art. 321 BW.

¹¹⁶ Arbitragehof 17 december 2003, nr. 169/2003, *NJW* 2004, 409, noot G. VERSCHULDEN.

die toen het vaakst voorkomend was, namelijk dat de “ouders” steeds de genetische ouders waren. Sindsdien zijn er echter nieuwe fenomenen zoals draagouderschap ontstaan, waardoor de ouders vandaag ook de wensouders zouden kunnen zijn.¹¹⁷

D.1.6. Conclusie.

59. Uit de voorgaande bronnen blijkt dat de term “ouders” die in art. 7, § 1 IVRK wordt gebruikt zo ruim mogelijk moet worden geïnterpreteerd¹¹⁸. Het artikel is immers precies ingevoerd zodat een kind de mogelijkheid zou hebben om een persoonlijkheid en een identiteit te ontwikkelen. Het recht om zijn ouders te kennen is in dit kader essentieel voor zijn psychologische stabiliteit. Het zou dan ook tegenstrijdig zijn indien het de bedoeling van het IVRK zou zijn geweest om een onderscheid te maken tussen verschillende soorten ouders. Het kind moet dan ook het recht hebben om elk van hen te kennen.¹¹⁹

D.2. As far as possible.

60. De concrete invulling van het begrip *as far as possible* is, indien mogelijk, nog moeilijker dan die van de term *parents*. Nergens in de *Concluding observations* of in de verklaringen van de verdragsluitende staten is ook maar enige verwijzing naar de bedoeling van de term terug te vinden.

De woorden werden in elk geval ingevoegd om tegemoet te komen aan de verschillende visies die over de reikwijdte van art. 7, § 1 IVRK bestaan. De vage bewoording creëert echter het gevaar van willekeurige interpretaties van het recht¹²⁰. Wat in elk geval wel zeker is, is dat de zinsnede niet begrepen mag worden in die zin dat de staten zelf mogen beslissen wat ze gepast achten¹²¹. Anders zou de bepaling volledig worden uitgehold en compleet zinloos zijn. *As far as possible* moet in de eerste plaats letterlijk worden geïnterpreteerd, waarbij onder “de mogelijkheid” dus de

---

¹¹⁷ Adv.RvS 39.474, 39.475, 39.476, 39.477, 39.478 en 39.525, *Parl.St.* Senaat 2005-06, nr. 3-417/3, nr. 54, 41.

¹¹⁸ J. VAN BROECK, “Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kript waar het niet gaan kan...” (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, (407) 411.

¹¹⁹ L. PLUYM, “Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België”, *TJK* 2012, (5) 9.

¹²⁰ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the “Travaux Préparatoires”*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 129.

¹²¹ J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 137.

materiële mogelijkheid moet worden begrepen. Indien het realistisch is voor het kind om zijn of haar ouders te kennen, dan moet dit worden nagestreefd.¹²²

As far as possible duidt wel aan dat er omstandigheden kunnen zijn waarbij het recht van het kind om zijn of haar ouders te kennen, wordt beperkt. Indien de uitoefening van dit recht echter absoluut onmogelijk wordt gemaakt of wordt verboden, schendt dit het IVRK.¹²³

61. Daarnaast moet echter ook rekening worden gehouden met de andere bepalingen van het Kinderrechtenverdrag, in het bijzonder met het belang van het kind¹²⁴. Wanneer het verkrijgen van gegevens over de ouders hiermee strijdig zou zijn, kan op deze grond toch worden belet dat het kind informatie krijgt over zijn ouders. Het belang van het kind kan echter zowel als argument voor als tegen het opheffen van de anonimiteit gebruikt worden¹²⁵. De afweging tussen art. 3 en art. 7 IVRK blijft dus steeds een delicate evenwichtsoefening zonder eenduidig antwoord¹²⁶.

D.3. Artikel 7, § 2 IVRK.

62. Art. 7, § 2 IVRK bepaalt dat art. 7, § 1 IVRK in overeenstemming met het nationale recht en andere relevante internationaalrechtelijke instrumenten wordt geïmplementeerd. Dit kan echter opnieuw niet worden geïnterpreteerd in de zin dat de staten het recht volledig vrijblijvend in hun nationale wetgeving kunnen invullen.

Het betekent wel dat de lidstaten een zekere interpretatiemarge hebben bij de concrete uitwerking van dit recht, zolang de essentie ervan maar niet in gevaar wordt gebracht. Het is de verdragsluitende staten hierdoor toegelaten om rekening te houden met eventuele rechten die andere betrokkenen uit internationale instrumenten putten. Bovendien kunnen de staten ook zelf bepalen wanneer en via

---

¹²² J. VAN BROECK, "Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan..." (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, (407) 411.

¹²³ L. PLUYM, "Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België", *TJK* 2012, (5) 9.

¹²⁴ Art. 3 IVRK.

¹²⁵ L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 93.

¹²⁶ L. PLUYM, "Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België", *TJK* 2012, (5) 10.

welke procedure iemand kennis kan nemen van de identiteitsgegevens van zijn ouders.¹²⁷

E. Artikel 8 IVRK.

63. Art. 8, § 1 IVRK verplicht staten om het recht van het kind om zijn of haar identiteit te bewaren, te garanderen. Dit recht omvat ook de nationaliteit, de naam en de familierelaties die door de wet worden erkend.

De bepaling werd voornamelijk ingevoerd om een wettelijke basis te kunnen creëren voor de verplichting van lidstaten om de verdwijning van kinderen, vooral in politiek moeilijke omstandigheden, te voorkomen¹²⁸. In het geval er toch een verdwijning plaatsvindt, verplicht de tweede paragraaf van dit artikel de lidstaten ook om bijstand en bescherming te bieden met het oog op de terugkeer van het kind naar zijn of haar ouders en familie¹²⁹. De draagwijdte van het artikel reikt echter verder dan enkel deze situatie¹³⁰.

64. Hoewel er immers niet letterlijk melding wordt gemaakt van het recht van het kind op toegang tot zijn of haar symbolische of biologische origine, staat het wel vast dat het recht op kennis hierover een wezenlijk deel uitmaakt van het recht op identiteit zoals beschermd door art. 8 IVRK¹³¹. Volgens de bewoording van het artikel zelf, omvat het recht op een identiteit namelijk niet alleen het recht op een nationaliteit en een naam, maar ook het recht op familierelaties die door de wet worden erkend. Deze laatste zinsnede werd opnieuw ingevoegd als compromis omdat verschillende staten het niet eens waren over wat onder “familierelaties” moet worden verstaan¹³². Hoewel het gevolg hiervan is dat het niet duidelijk is wat er met “familierelaties zoals erkend door de wet” wordt bedoeld, is het wel duidelijk dat men

---

¹²⁷ J. VAN BROECK, “Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan...” (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, (407) 412.

¹²⁸ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the “Travaux Préparatoires”*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 292.

¹²⁹ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 658.

¹³⁰ L. PLUYM, “Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België”, *TJK* 2012, (5) 7.

¹³¹ V. PROVOST, “Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n’est (peut-être) pas une”, *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 26; L. PLUYM, “Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België”, *TJK* 2012, (5) 7.

¹³² S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the “Travaux Préparatoires”*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 293-294; J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 137.

aanneemt dat de identiteit van een kind meer is dan louter weten wie zijn of haar ouders zijn¹³³. Mexico wou tijdens het opstellen van het Verdrag bijvoorbeeld dat de bewoording van het artikel explicieter werd gemaakt door de biologische elementen van iemands identiteit ook letterlijk in de tekst op te nemen¹³⁴. Contact met familie is immers vitaal voor het vormen van de identiteit van een kind. Art. 8 IVRK weerspiegelt volgens een arrest van het Hof van Beroep te Gent bijvoorbeeld zelfs het overwegende belang van de natuurlijke afstamming.¹³⁵

65. Dit artikel staat bijgevolg in heel nauw verband met art. 7 IVRK en met art. 8 EVRM. De hechte band tussen de twee artikelen van het IVRK wijst er dan ook op dat art. 8 IVRK in die zin zou kunnen worden geïnterpreteerd dat het een recht omvat op behoud van zijn of haar identiteit en dus het recht om over zijn of haar biologische oorsprong te worden geïnformeerd¹³⁶. De kennis over het genetische ouderschap lijkt gedekt te zijn en strekt zich uit tot elke situatie waarin de staat de beschikbaarheid van de informatie kan beïnvloeden¹³⁷.

Dit wordt ook bevestigd door het Comité voor de Rechten van het Kind, in het bijzonder wanneer het artikel met art. 3 IVRK in verband wordt gebracht. Rekening houden met het belang van de kinderen impliceert namelijk dat ze toegang krijgen tot de cultuur van hun land en familie van oorsprong en dat ze de mogelijkheid krijgen om toegang te hebben tot informatie over hun oorspronkelijke familie¹³⁸.

F. Besluit.

66. Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind lijkt het recht op kennis over oorsprongsgegevens te willen erkennen. Door een aantal onduidelijke formuleringen, zoals “zo veel als mogelijk” en “ouders” in art. 7 IVRK en “wettelijk erkend” in art. 8 IVRK staat dit recht echter niet onomstotelijk vast. Deze vage termen

---

¹³³ R. HODGKIN, en P. NEWELL, *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 114.

¹³⁴ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the “Travaux Préparatoires”*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 296.

¹³⁵ Gent 4 oktober 1999, *TJK* 2000, 67, noot G. VERSCHELDEN.

¹³⁶ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 659.

¹³⁷ R.J. BLAUWHOFF, *Foundational Facts, Relative Truths. A comparative law study on children’s right to know their genetic origins in European Family Law Series*, nr. 25, Antwerpen, Intersentia, 2009, 54.

¹³⁸ Committee on the Rights of the Child, “General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration”, 29 May 2013, CRC/C/GC/14, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, 13.

laten uitschijnen dat de rechten niet absoluut zijn en dat uitzonderingen mogelijk blijven.

Wat echter wel vaststaat, is dat de rechten vervat in het Kinderrechtenverdrag in de lidstaten moeten worden geïmplementeerd, zonder dat deze daarbij vrij mogen beslissen over de interpretatie ervan. Bovendien moet er bij elke beslissing steeds rekening worden gehouden met het belang van het kind. Elke afwijking van het recht om zijn of haar ouders te kennen zal dus zorgvuldig moeten worden gemotiveerd en niet geldig kunnen zijn indien er in de gemaakte belangenafweging geen rekening werd gehouden met het kind.

2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

A. Algemeen.

67. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens werd in de schoot van de Raad van Europa afgesloten te Rome op 4 november 1950. Het heeft tot doel de universele en daadwerkelijke erkenning en toepassing van de rechten die erin zijn vastgelegd, te verzekeren¹³⁹.

B. Toepassingsgebied en afdwingbaarheid.

B.1. Van toepassing in alle lidstaten.

68. Elke verdragsstaat heeft de verplichting om de rechten en vrijheden opgenomen in het EVRM te garanderen voor iedereen die onder haar rechtsmacht ressorteert¹⁴⁰. In het merendeel van de gevallen betreft het de rechtsmacht die een staat op haar eigen territorium uitoefent¹⁴¹. In bepaalde gevallen kan er echter ook sprake zijn van extraterritoriale rechtsmacht wanneer de lidstaat effectieve controle uitoefent op het grondgebied van een andere lidstaat of van een niet-lidstaat.¹⁴²

B.2. Directe werking.

69. Opdat mensenrechten directe werking zouden hebben, moet de norm self-executing zijn. De regel mag met andere woorden op zichzelf beschouwd, wat haar

---

¹³⁹ Aanhef Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

¹⁴⁰ Art. 1 EVRM.

¹⁴¹ O.a. EHRM, *Bankovic e.a. v. België e.a.*, 12 december 2001; EHRM, *Cyprus v. Turkije*, 10 mei 2001; EHRM, *Ilascu e.a. v. Moldavië en Rusland*, 8 juli 2004.

¹⁴² O.a. EHRM, *Bankovic e.a. v. België e.a.*, 12 december 2001; EHRM, *X v. Duitsland*, 5 juli 1977; EHRM, *Xhavara en 15 anderen v. Italië en Albanië*, 11 januari 2001.

geest, inhoud en bewoordingen betreft, geen verdere nationale reglementering nodig hebben met het oog op precisering of vervollediging (objectief criterium).¹⁴³

Er moet echter ook rekening worden gehouden met de bedoeling van de verdragspartijen. Indien zij de directe werking uitdrukkelijk uitsluiten, moet dit worden gerespecteerd (subjectief criterium).¹⁴⁴

B.2.1. België.

70. In het licht hiervan wordt de directe werking van de rechten opgenomen in het EVRM over het algemeen door de Belgische rechtspraak aanvaard¹⁴⁵. Het Hof van Cassatie erkende in 1971 al de voorrang van het Gemeenschapsrecht boven het gehele Belgische recht¹⁴⁶. Bovendien vloeide deze voorrang volgens het Hof voort uit het karakter van het Gemeenschapsrecht zelf, een redenering die heel gelijkaardig is aan deze van het Hof van Justitie in het bekende Van Gend en Loos-arrest. Ook de Raad van State en het Grondwettelijk Hof erkennen de voorrang van het EU-recht, maar dan op basis van de Grondwet¹⁴⁷ en omwille van de bescherming van de effectiviteit en uniformiteit van het Europese Recht¹⁴⁸.

B.2.2. Frankrijk.

71. In Frankrijk heeft het Hof van Cassatie redelijk snel onvoorwaardelijk de voorrang van verdragen op de interne wetgeving aanvaard¹⁴⁹. De Raad van State hield echter lang vast aan haar vaststaande rechtspraak die inhield dat een wet die later ontstaan is, voorrang moet krijgen op een ouder verdrag. Pas in 1989 kwam de ommekeer die in de Franse rechtsorde zowel verwacht als verwelkomd werd¹⁵⁰. Het arrest-Nicolo van de Raad van State erkende toen immers ook de voorrang van

---

¹⁴³ HvJ 26/62, *Van Gend en Loos*, *Jur.* 1963, 1.

¹⁴⁴ J. VANDE LANOTTE, Y. HAECK, *Handboek EVRM*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 12.

¹⁴⁵ J. VANDE LANOTTE, Y. HAECK, *Handboek EVRM*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 12-13 en 95; L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 79.

¹⁴⁶ Cass. 27 mei 1991, *Pas.* 1991, 886.

¹⁴⁷ Art. 34 GW.

¹⁴⁸ C. VAN DE HEYNING, "Grondwettelijke conversaties: een meerwaarde voor de bescherming van fundamentele rechten? De interpretatie en toepassing van fundamentele rechten in een complexe context van gelaagde bescherming", *TBP* 2012, (395) 401-402.

¹⁴⁹ Cass. 24 mai 1975, n° 73-13.556, www.dalloz.fr.

¹⁵⁰ Conseil d'Etat 20 octobre 1989, n° 108243, www.dalloz.fr.

verdragen op alle wetten. Sindsdien blijkt duidelijk dat aan het EVRM in Frankrijk een hogere rang wordt toebedeeld dan aan de interne wetten¹⁵¹.

B.2.3. Groothertogdom Luxemburg.

72. Ook in het Groothertogdom Luxemburg werd de directe werking van het EVRM aanvaard. Dit was niet enkel het gevolg van parlementaire debatten in het kader van de goedkeuring van dit Verdrag, maar resulteerde vooral uit rechtspraak van het Hof van Cassatie en andere Luxemburgse rechtbanken.

In 1980 erkende het Hooggerechtshof in Luxemburg (*la Cour supérieure de Justice*) expliciet dat de directe werking voortvloeit uit de duidelijke bewoordingen van artikel 1 EVRM dat stelt dat elke verdragsluitende partij aan elke persoon onder zijn jurisdictie de rechten opgenomen in het verdrag moet garanderen. Vijf jaar later bevestigde het Hof van Cassatie deze zienswijze met betrekking tot art. 8 en 14 EVRM.¹⁵²

Er kan dus geen enkele twijfel over bestaan dat het EVRM in het algemeen en art. 8 van het Verdrag in het bijzonder directe werking hebben in het Groothertogdom Luxemburg. Bovendien staat het sinds een cassatiearrest van 8 juni 1950 vast dat een internationaal verdrag met directe werking voorrang moet krijgen op de nationale wet indien er een conflict bestaat tussen de twee, zelfs indien de nationale wet van recentere datum is. Het gevolg hiervan is dus dat de Luxemburgse rechtbanken de bevoegdheid hebben om de conformiteit van de wet te toetsen aan de bepalingen van het EVRM, waardoor het verdrag een vooraanstaande plaats inneemt in de interne rechtsorde van het Groothertogdom.¹⁵³

B.3. Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

B.3.1. Toegang tot het EHRM.

73. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is bevoegd om klachten in verband met de schending van de rechten vervat in het EVRM te behandelen. Het

---

¹⁵¹ D. SZYMCZAK, "Convention européenne des droits de l'homme: application interne", *Répertoire de droit européen* avril 2014.

¹⁵² A. SPIELMANN, A. WEITZEL, M-A EISSEN, D. SPIELMANN, *La Convention européenne des droits de l'homme et le droit luxembourgeois*, Brussel, Nemesis, 1991, 96-98.

¹⁵³ A. SPIELMANN, A. WEITZEL, M-A EISSEN, D. SPIELMANN, *La Convention européenne des droits de l'homme et le droit luxembourgeois*, Brussel, Nemesis, 1991, 100-105.

moet hierbij gaan om klachten van (een groep van) individuen of ngo's die gericht zijn tegen een verdragsluitende staat¹⁵⁴.

74. De primaire verantwoordelijkheid voor de effectieve bescherming van de verdragsrechten en –vrijheden ligt echter bij de eigen nationale rechtsorde van de verdragsstaten¹⁵⁵. De procedureregels van het Europees Verdrag willen absoluut niet de plaats innemen van de nationale grondrechten en toezichtsmechanismen, maar zijn bedoeld als ultieme remedie naast de bestaande rechtsbescherming van het interne recht. Het EHRM kan dan ook niet beschouwd worden als een vierde instantie.

Dit subsidiariteitsbeginsel houdt in dat een individu pas toegang heeft tot het Europees Hof voor de Rechten van de Mens indien hij de interne rechtsmiddelen heeft uitgeput.¹⁵⁶

B.3.2. Uitspraken van het EHRM in de interne rechtsordes.

75. Volgens het EVRM zelf moeten enkel de lidstaten die bij de arresten waren betrokken, deze ook naleven¹⁵⁷. Het Verdrag heeft in de meeste lidstaten echter (quasi-)grondwettelijke waarde. Het Belgische Grondwettelijk Hof volgt de EHRM-rechtspraak bijvoorbeeld alsof hij direct bindend zou zijn en voorziet in een uitgebreide argumentatie wanneer het bepaalde EHRM-rechtspraak niet toepasselijk acht. Het Grondwettelijk Hof kiest bijgevolg expliciet voor verdragsconforme interpretatie, net zoals de Raad van State. Het Hof van Cassatie besteedt daarentegen niet zo veel aandacht aan de EHRM-rechtspraak. Het vraagt aan de lagere rechtbanken enkel de rechtspraak van het EHRM na te leven en aanvaardt de voorrang van het EVRM op het interne recht zoals het door het EHRM wordt geïnterpreteerd.¹⁵⁸

76. Zo houden de hoogste rechterlijke instanties in Frankrijk zich in theorie aan een strikte opvatting van het gezag van gewijsde van het EHRM, door te weigeren

---

¹⁵⁴ Art. 34 EVRM.

¹⁵⁵ M.E. VILLIGER, "The principle of subsidiarity in the European Convention on Human Rights", in *Promoting justice, human rights and conflict resolution through international law. Liber Amicorum Luzius Cafilisch*, M.G. COHEN (ed.), Leiden, Brill, 625.

¹⁵⁶ Art. 35 EVRM; o.a. EHRM, *De Wilde, Ooms en Versyp v. België*, 18 juni 1971 en EHRM, *Maslov v. Oostenrijk*, 23 juni 2008.

¹⁵⁷ Art. 41 EVRM.

¹⁵⁸ C. VAN DE HEYNING, "Grondwettelijke conversaties: een meerwaarde voor de bescherming van fundamentele rechten? De interpretatie en toepassing van fundamentele rechten in een complexe context van gelaagde bescherming", *TBP* 2012, (395) 405-406.

zich gebonden te achten door al haar uitspraken. Maar ondanks deze schijnbare tegenstelling proberen de nationale autoriteiten in de praktijk om niet enkel rekening te houden met de arresten die over hen gaan, maar ook met zaken die andere staten behelzen¹⁵⁹. Het juridisch gezag van het Europees Hof is ook bij onze burens duidelijk bewezen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de woorden van de vicepresident van de Franse Raad van State, J-M Sauvé, volgens wie de nationale rechters een verplichting tot loyale samenwerking met het EVRM hebben. Hij zegt dat dit moet leiden tot de erkenning van het interpretatieve gezag van de arresten en dus ook tot *erga omnes*-effecten die onafhankelijk zijn van de kracht van gewijsde tussen de partijen zelf¹⁶⁰.

B.4. Conclusie.

77. Individuen die onder de rechtsmacht van een lidstaat van het EVRM vallen, kunnen de rechten die erdoor gegarandeerd worden dus rechtstreeks invoeren voor de nationale rechtbanken. Indien zij echter de interne rechtsmiddelen volledig uitgeput hebben, kunnen zij zich wenden tot het EHRM om schendingen van het verdrag door de lidstaat in te roepen. Dit zorgt voor een effectieve en reële mogelijkheid om de rechten vervat in het Europees mensenrechtenverdrag af te dwingen.

C. Artikel 8 EVRM.

78. Artikel 8 EVRM garandeert het recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven. Het openbaar gezag mag zich enkel inmengen wanneer dit bij wet is voorzien en noodzakelijk is in een democratische samenleving in het belang van de nationale of openbare veiligheid.

79. Dit is dan ook het artikel bij uitstek waar in de context van anonieme of discrete bevalling rekening mee moet worden gehouden. Er zijn al verschillende zaken voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens gebracht die op één of ander manier te maken hebben met de vraag of het rechtmatig is om iemands identiteitsgegevens in meer of mindere mate geheim te houden. Bovendien wordt dit artikel ingeroepen door zowel voor- als tegenstanders van anonieme of discrete

---

¹⁵⁹ D. SZYMCZAK, "Convention européenne des droits de l'homme: application interne", *Répertoire de droit européen* avril 2014.

¹⁶⁰ D. SZYMCZAK, "Convention européenne des droits de l'homme: application interne", *Répertoire de droit européen* avril 2014.

bevalling. Zolang er geen consensus bestaat in de lidstaten, kan het artikel immers in twee richtingen worden geïnterpreteerd.

C.1. Mijlpaal: toegang tot persoonlijke gegevens valt onder art. 8 EVRM.

C.1.1. Art. 8 EVRM is van toepassing.

80. Het mijlpaalarrest voor zaken in verband met toegang tot gegevens over de eigen identiteit, is de zaak *Gaskin v. UK* die in 1989 voor het EHRM kwam. De verzoeker was gedurende zijn jeugd in verschillende opvanggezinnen geplaatst volgens de bepalingen van de *Boarding-out of Children Regulations 1955*. Volgens deze regels was de lokale overheid verplicht om een aantal vertrouwelijke gegevens over de betrokkene en zijn opvangplaatsen bij te houden¹⁶¹. Toen dhr. Gaskin meerderjarig werd, wou hij toegang krijgen tot deze dossiers om te weten waar en hoe hij werd opgevangen. Een sociaal werker bij het stadsbestuur van Liverpool verleende hem daarop inzage in een aantal gegevens, maar niet in het volledige dossier. Ook bij verdere interne procedures ving dhr. Gaskin bot. De rechter was immers van oordeel dat de vertrouwelijkheid van de dossiers belangrijk is voor het goed functioneren van het pleegzorgsysteem. Indien dit niet het geval zou zijn, zouden de medewerkers misschien minder vrijuit rapporteren, wat de efficiëntie van het volledige systeem in het gedrang zou brengen. Het belang van een goed functionerende pleegzorg primeert volgens de rechter dus op het individuele belang van dhr. Gaskin om zijn origine te kennen¹⁶².

81. In februari 1983 claimde de verzoeker voor de Commissie voor de Rechten van de Mens dat deze weigering onder andere een schending van zijn recht op privé- en familielevens inhoud, zoals gewaarborgd door artikel 8 EVRM. De Commissie oordeelde dat dit in deze zaak inderdaad het geval was. Men was van mening dat de dossiers informatie bevatten die betrekking hadden op persoonlijke aspecten van het verleden van de verzoeker. De toegang tot deze gegevens valt dan ook onder de bescherming van artikel 8 EVRM¹⁶³.

82. Het EHRM had zich al eerder uitgesproken over de verenigbaarheid met art. 8 EVRM van het gebruik van persoonlijke informatie die geheim blijft voor de

---

¹⁶¹ Art. 11 Boarding-out of children regulations, 1st September 1955, www.legislation.gov.uk/ukxi/1955/1377/pdfs/ukxi_19551377_en.pdf.

¹⁶² EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989, § 17-18.

¹⁶³ EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989, § 36.

betrokkene zelf. Toen ging het echter over informatie die effectief tegen het individu werd gebruikt¹⁶⁴. In de zaak-Gaskin had het Verenigd Koninkrijk de informatie echter niet tegen de klager gebruikt en kon er dus niet gesproken worden van een inmenging in het privé-leven van de verzoeker. Het ging in deze zaak dan ook niet over het opslaan en gebruiken van informatie, maar wel over de vraag of de staat zijn positieve verplichting onder art. 8 geschonden had door de informatie geheim te houden.

C.1.2. Belang van het kunnen ontvangen van informatie.

83. Volgens de mening van het EHRM hebben mensen zoals dhr. Gaskin enerzijds een groot belang bij het ontvangen van de informatie over hun jeugd. Dit belang wordt bovendien beschermd door het EVRM. Anderzijds moet er echter ook rekening mee worden gehouden dat geheimhouding van openbare dossiers van belang is voor de objectiviteit en betrouwbaarheid van de informatie en bovendien noodzakelijk kan zijn voor bescherming van derden. De lidstaten hebben hier dus een zekere appreciatiemarge en er zijn situaties denkbaar waarbij het verenigbaar is met art. 8 EVRM om inzage in de gegevens te weigeren. Het rechtssysteem van het Verenigd Koninkrijk kent echter geen onafhankelijke autoriteit die deze belangenafweging kan maken. De beslissing werd namelijk uitsluitend genomen door iemand die zelf aan het totstandkomen van de gegevens had meegewerkt. Volgens het Hof maakt dit een schending uit van het respect voor privé- en familielevens van dhr. Gaskin.¹⁶⁵

C.1.3. Belang van het arrest-Gaskin en bekrachtiging ervan in het arrest-Mikulic.

84. Dit arrest is op verschillende vlakken belangrijk. Eerst en vooral erkent het Hof hier ontegensprekelijk dat toegang tot persoonlijke gegevens onder de bescherming van art. 8 EVRM valt. Bovendien is het duidelijk dat deze bepaling een aantal positieve verplichtingen aan de lidstaten oplegt, hoewel ze ook over een zekere appreciatiemarge beschikken. De staten kunnen bijgevolg steeds overgaan tot het afwegen van de verschillende betrokken belangen. Het Hof stelt ten slotte echter heel duidelijk dat deze appreciatiemarge er niet toe kan leiden dat de uitoefening van het recht op informatie afhankelijk is van de arbitraire goedkeuring van andere betrokkenen. Er moet een belangenafweging door een onafhankelijke derde mogelijk

---

¹⁶⁴ EHRM, *Leander v. Sweden*, 26 maart 1987.

¹⁶⁵ EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989, § 49.

zijn indien de toegang tot persoonsgegevens afhankelijk wordt gemaakt van de toestemming van een betrokkene.

85. Later bevestigde het Hof deze principes in de zaak-Mikulic. Het Hof herhaalde dat respect voor privéleven inhoudt dat iedereen details over zijn identiteit moet kunnen achterhalen omdat dit belangrijk is voor de vorming van hun identiteit¹⁶⁶. Ook de positieve verplichtingen van de staat in dit verband werden nog eens expliciet vermeld¹⁶⁷. Het blijft echter moeilijk om de grenzen tussen positieve en negatieve verplichtingen te definiëren, daarom genieten de staten nog steeds van een zekere appreciatiemarge. Deze marge werd *in casu* echter opnieuw overschreden aangezien er in Kroatië geen onafhankelijke procedure bestaat om de afstamming langs vaderszijde te laten vaststellen wanneer de vermoedelijke vader een DNA-test weigert. Bovendien is er in de bestaande procedure nergens plaats voor een proportionele afweging van de verschillende belangen van de betrokken partijen.¹⁶⁸

86. Uit deze voorgaande arresten kan een duidelijke lijn worden getrokken in de rechtspraak van het EHRM. Er lijkt op het eerste zicht een redelijk ruime appreciatiemarge te bestaan voor de lidstaten, maar bij een tweede lezing blijkt deze toch niet zo groot te zijn. De lidstaten kunnen immers niet aan hun positieve verplichtingen ontsnappen en ze moeten er sowieso voor zorgen dat er een onafhankelijke instantie bestaat die een belangenafweging kan maken tijdens procedures die de zoektocht naar iemands afstamming betreffen.

C.2. Bevestiging, maar toch afwijking van de vaste EHRM-rechtspraak.

C.2.1. Opnieuw erkenning dat artikel 8 EVRM het recht op identiteit beschermt.

87. Ruim tien jaar na de zaak Gaskin v. UK, werd een zaak met betrekking tot de Franse regeling inzake anonieme bevalling voor het Hof gebracht. In 1965 was de moeder van de klagster immers anoniem bevallen en had ze het kind afgestaan aan de Franse sociale diensten. Later werd de verzoekster ten volle geadopteerd door dhr. en mevr. Odièvre, wiens naam ze vanaf dan droeg. Eenmaal mevr. Odièvre volwassen werd, ging ze op zoek naar haar oorsprong. In 1990 kreeg ze toegang tot haar dossier bij de dienst voor kinderpelz. Hieruit kwam ze een aantal niet-

---

¹⁶⁶ EHRM, *Mikulic v. Croatia*, 4 september 2002, § 54.

¹⁶⁷ EHRM, *Mikulic v. Croatia*, 4 september 2002, § 57.

¹⁶⁸ EHRM, *Mikulic v. Croatia*, 4 september 2002, § 64-66.

identificerende gegevens over haar oorspronkelijke familie te weten. Dit volstond echter niet voor mevr. Odièvre en ze spande vervolgens een zaak aan om toegang te krijgen tot alle mogelijke informatie over haar oorsprong. Ze was immers te weten gekomen dat haar geboorteparenten naast haar nog een aantal zonen hadden gekregen, maar er was haar geweigerd om informatie over hun burgerlijke status te verkrijgen. Toegang tot deze gegevens zou immers de anonimiteit van de bevalling doorbreken.

Hierop richtte mevr. Odièvre zich tot het EHRM met de redenering dat haar vraag tot informatie over strikt persoonlijke aspecten van haar oorsprong en vroege jeugd onder de reikwijdte van artikel 8 EVRM valt. Ze was van mening dat het reconstrueren van haar basisidentiteit niet enkel een integraal deel uitmaakt van haar privéleven, maar ook van het familieleven met haar oorspronkelijke familie met wie ze een emotionele band wou opbouwen, als ze niet verhinderd zou worden door de Franse wetgeving.¹⁶⁹

88. Het Hof merkte op dat het niet de bedoeling van de verzoekster was om haar relatie met haar adoptieouders in vraag te stellen, maar om te ontdekken onder welke omstandigheden ze geboren en verlaten werd en om de identiteit van haar oorspronkelijke ouders en broers te leren kennen¹⁷⁰. Daarom achtte het Hof het nodig om de zaak te bekijken vanuit het perspectief van het privéleven en niet van het familieleven¹⁷¹. Het Hof herhaalde hierbij dat art. 8 EVRM het recht op een identiteit en op persoonlijke ontwikkeling beschermt, net als het recht om relaties met andere mensen te ontwikkelen. Details van de omstandigheden van iemands geboorte maken deel uit van dit beschermde privéleven. Hiervoor werd er verwezen naar de zaak-Mikulic en stelde het Hof dat dezelfde principes ook nu van toepassing waren.¹⁷²

C.2.2. Toch afwijking van vroegere rechtspraak: grote appreciatiemarge voor lidstaten.

89. Hierna stelt het Hof echter vast dat de term “iedereen” uit artikel 8 EVRM zowel op het kind als op de moeder slaat: enerzijds hebben mensen het recht om

---

¹⁶⁹ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003.

¹⁷⁰ G. MATHIEU, “D’Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l’homme en matière d’accouchement anonyme a-t-elle évolué?”, *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 13.

¹⁷¹ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 28.

¹⁷² EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 29.

hun afkomst te kennen, maar anderzijds mag het belang van de moeder om anoniem te kunnen blijven om zo in goede medische omstandigheden te bevallen, niet worden ontkend¹⁷³. Het Hof overweegt bovendien dat er weinig lidstaten zijn die een regelgeving hebben die vergelijkbaar is met die van Frankrijk en dat er een grote variëteit bestaat in de manier waarop met het verlaten van kinderen wordt omgegaan. Hieruit volgt dat de staten een appreciatiemarge moeten krijgen om te beslissen welke maatregelen het best binnen hun rechtsgebied passen.¹⁷⁴

Tot hiertoe is de zaak Odièvre dus gelijklopend met de vaststaande rechtspraak, maar na deze vaststellingen wijkt het Hof ervan af. Er wordt namelijk een analyse gemaakt van de Franse regelgeving die erin bestaat dat er een Commissie voor Toegang tot Informatie over Persoonlijke Afkomst werd opgericht. De Commissie is een onafhankelijk orgaan waar mensen op zoek naar hun origine zich toe kunnen richten en dat de anonimiteit kan opheffen indien de geboorteparenten toestemmen¹⁷⁵. In tegenstelling tot vroeger, is het Hof deze keer echter van oordeel dat de regeling die voorziet in een vetorecht voor een betrokkene, binnen de appreciatiemarge van de overheid valt¹⁷⁶, waardoor er geen schending van art. 8 EVRM werd vastgesteld.

C.2.3. Dissenting opinion: onafhankelijke instantie is essentieel.

90. Maar liefst zeven van de zeventien rechters in de zaak-Odièvre hebben echter een *dissenting opinion* onderschreven waarin de argumentatie van het arrest punt per punt werd ontkracht. Er had volgens hen eerst en vooral een balancerings van de belangen moeten plaatsvinden door te onderzoeken of het Franse systeem in dit geval een redelijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokken partijen had gevonden¹⁷⁷. Het is duidelijk dat het echter niet mogelijk is om dit evenwicht te zoeken, aangezien het Franse recht een absoluut veto toekent aan de moeder ingeval er een vraag tot informatie van het kind komt, onafhankelijk van de redenen of de legitimiteit van een dergelijke weigering. Bovendien bestaat er voor het kind geen enkele mogelijkheid om deze eenzijdige beslissing aan te vechten. Het

---

¹⁷³ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 44.

¹⁷⁴ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 47.

¹⁷⁵ Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat, *JORF* 23 janvier 2002, 1519.

¹⁷⁶ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 49.

¹⁷⁷ Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 6.

gevolg hiervan is dat de rechten van het kind die volgens het Hof wel degelijk door het verdrag worden erkend, compleet worden genegeerd.¹⁷⁸

Ten tweede waren de *dissenters* het niet eens met de ruime appreciatiemarge die aan Frankrijk werd toegekend. Het recht op een identiteit behoort volgens hen namelijk tot het hart van het recht op respect voor het privéleven. Wanneer men tegenstrijdige belangen in dit verband tegen elkaar opweegt, vraagt dit bijgevolg om de meest nauwkeurige toetsing.¹⁷⁹ Daarnaast wordt er aangehaald dat het niet klopt dat er geen eensgezindheid bestaat in de lidstaten. Geen enkele andere lidstaat heeft immers wetgeving die zo in het voordeel van anonimiteit van de moeder is als Frankrijk. Verschillende landen zoals Duitsland en Zwitserland erkennen daarentegen expliciet het recht om zijn of haar afkomst te kennen. Bovendien heeft het Hof zelfs loutere wetsvoorstellen gebruikt om toch maar aan te kunnen tonen dat er in andere landen minstens een debat woedt over een regeling met betrekking tot het geheim van de bevalling. De meeste van deze wetsvoorstellen gaan echter over de discrete bevalling, wat compleet iets anders is dan de anonieme bevalling.¹⁸⁰ De meerderheidsrechters hebben de virtueel geïsoleerde mening van één lidstaat dus gebruikt om de rechten van het verdrag te beperken, in plaats van ze de kans te geven om te evolueren volgens de aanvaarde praktijk in de meerderheid van de lidstaten. Daarenboven kan het feit dat er een debat gaande is, absoluut niet worden gelijkgesteld met het accepteren van de praktijk¹⁸¹.

De zeven *dissenters* zijn dan ook van mening dat de aanpak uit de zaak-Gaskin nog steeds de beste is. Indien een lidstaat het systeem van anonieme bevallingen wil behouden, moet er een onafhankelijke instantie zijn die de bevoegdheid heeft om op basis van alle feitelijke en juridische argumenten van elke betrokken partij te beslissen of de vraag tot toegang tot de informatie moet worden goedgekeurd. Deze toegang kan in bepaalde gevallen zelfs voorwaardelijk zijn of afhangen van het

---

¹⁷⁸ Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 7.

¹⁷⁹ Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 11.

¹⁸⁰ Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, 12-14.

¹⁸¹ G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 15.

volgen van een op voorhand vastgelegde procedure, zolang er maar geen blinde voorkeur wordt toegekend aan de belangen van de moeder.¹⁸²

De nieuwe Franse wet van 22 januari 2002 voldoet duidelijk niet aan deze vereisten, waardoor er volgens de dissenters geen correct evenwicht is gezocht tussen de tegenstrijdige belangen en er bijgevolg een schending van art. 8 EVRM heeft plaatsgevonden.

C.2.4. (Relatief) belang van de zaak Odièvre v. Frankrijk.

91. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft in de zaak-Odièvre eerst en vooral duidelijk gemaakt dat het recht op informatie wel degelijk door art. 8 EVRM wordt beschermd. Hierbij verwijst het expliciet naar de zaak-Mikulic en wordt de staande rechtspraak consequent verder doorgetrokken¹⁸³. Bovendien oordeelt het Hof opnieuw dat dit artikel positieve verplichtingen om het recht op informatie te garanderen, oplegt aan de lidstaten. Hiervoor worden zelfs duidelijkere bewoordingen gebruikt dan in het arrest-Gaskin¹⁸⁴, waardoor het principe zelfs nog wordt versterkt.

92. Daarnaast maakt het Hof voor het eerst duidelijk dat de bescherming onder art. 8 EVRM bij het aspect privéleven en niet bij het familieleven hoort¹⁸⁵. De verzoekster had immers niet de bedoeling om haar familieband met haar adoptieve familie in twijfel te trekken, ze was er louter op uit om de identiteit van haar oorspronkelijke ouders te achterhalen. Volgens vaststaande rechtspraak veronderstelt de bescherming van het recht op familieleven echter dat er een band is tussen een individu en zijn of haar kind, hoewel er geen onderscheid mag worden gemaakt tussen "legitieme" en "niet-legitieme" families¹⁸⁶. Bovendien is het ook niet verplicht dat de personen samenleven voor ze een familie kunnen vormen.¹⁸⁷ Het volstaat dat er een sterke persoonlijke band is tussen ouder en kind, bijvoorbeeld omdat de ouder vanaf de geboorte de verantwoordelijkheid voor het kind heeft

---

¹⁸² Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 17-21.

¹⁸³ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 29.

¹⁸⁴ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 40.

¹⁸⁵ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 28.

¹⁸⁶ EHRM, *Marckx v. Belgium*, 13 juni 1979, § 31; Y-H. LELEU, *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 576.

¹⁸⁷ O.a. EHRM, *Todoro v. Italy*, 13 januari 2009, § 51; EHRM, *Berrehab v. The Netherlands*, 21 juni 1988, § 21; EHRM, *Gül v. Switzerland*, 19 februari 1996, § 32.

opgenomen en er voor zorgt¹⁸⁸. Een louter biologische band volstaat echter niet¹⁸⁹. Het lijkt er dus op dat het gezins- en familieleven bestaat tussen personen die *de facto* nauwe persoonlijke betrekkingen hebben ten opzichte van elkaar. De kern hiervan lijkt de affectieve zorgrelatie te zijn. Het blijkt dus dat het daadwerkelijk opnemen van verantwoordelijkheid en de wil om een familie te vormen, voor het Hof een determinerende factor is om van een gezinsleven te kunnen spreken.¹⁹⁰ Wanneer een oorspronkelijke moeder duidelijk de wens uitdrukt om haar kind af te staan, vervolgens toestemt tot adoptie en later nooit meer enige interesse in het kind vertoont, kan er dan ook geen sprake zijn van een familieband tussen de oorspronkelijke moeder en het kind¹⁹¹.

Het privéleven omvat daarentegen ook de nauwe persoonlijke banden die (nog) niet als gezinsleven kunnen worden gekwalificeerd¹⁹². Dit recht heeft namelijk tot doel om het individu de kans te geven om menselijke relaties en sociale contacten op te bouwen¹⁹³. Wanneer mevr. Odièvre dan ook op zoek gaat naar haar moeder, geniet ze bescherming onder het aspect privéleven van art. 8 EVRM.

93. Ten slotte blijkt ook dat de lidstaten een appreciatiemarge hebben inzake anonieme bevallingen. Deze kunnen voor het Hof dus wel degelijk toegelaten zijn, zolang er een billijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen wordt gezocht¹⁹⁴.

94. Het valt echter te betwijfelen of er met betrekking tot dit laatste punt een algemene draagwijdte aan het arrest kan worden gegeven¹⁹⁵. Het Hof motiveert immers nergens waarom een beoordeling van het vetorecht van een betrokkene door een onafhankelijke partij in dit geval niet nodig zou zijn. Er wordt alleen gezegd dat het om een andere situatie gaat dan in de zaken-Gaskin en -Mikulic¹⁹⁶, waar het Hof

---

¹⁸⁸ EHRM, *Marckx v. Belgium*, 13 juni 1979, § 31.

¹⁸⁹ ECRM, *M v. The Netherlands*, 8 februari 1993; EHRM, *L. v. The Netherlands*, 1 juni 2004, § 37; EHRM, *Anayo v. Germany*, 21 december 2010, § 55.

¹⁹⁰ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 485.

¹⁹¹ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 473-474.

¹⁹² EHRM, *Anayo v. Germany*, 21 december 2010, § 58; EHRM, *Znamenskaya v. Russia*, 2 juni 2005, § 58.

¹⁹³ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 469.

¹⁹⁴ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 44-46.

¹⁹⁵ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 589.

¹⁹⁶ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 43.

net wel tot schending besloot wegens gebrek aan een dergelijke onafhankelijke instantie, zonder te verduidelijken waarom het dan wel een andere situatie betreft. Bovendien moet eraan herinnerd worden dat maar liefst zeven van de zeventien rechters samen een *dissenting opinion* hebben uitgebracht, waarin een redenering wordt opgezet die wel volledig in lijn ligt met de vroegere rechtspraak¹⁹⁷. Daarnaast bepaalde het EVRM in latere arresten opnieuw dat het recht op identiteit integraal deel uitmaakt van het privéleven. Het Hof verduidelijkte hierbij zelfs dat zowel het recht op kennen als het recht op het laten erkennen van de afstamming er volledig onder vallen¹⁹⁸.

Het zal waarschijnlijk nooit helemaal duidelijk zijn waarom het Hof van deze consequente rechtspraak afgeweken is in het arrest Odièvre. Aangezien alle andere rechtspraak tot nu toe echter steeds de duidelijke lijn van de Gaskin- en Mikulic-arresten is blijven volgen, lijkt het dan ook logischer om dit verder ook te blijven doen¹⁹⁹.

C.3. Geen eenduidigheid in de rechtspraak.

95. Na de zaak-Odièvre heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zich nog tweemaal uitgesproken over klachten die specifiek betrekking hadden op een anonieme bevalling. Ook in deze zaken werden opnieuw consequent de principes van de zaken-Gaskin en –Mikulic in verband met het belang van een onafhankelijke instantie toegepast.

C.3.1. Ook moeders beroepen zich op art. 8 EVRM in het kader van anonieme bevallingen.

96. In 2008 werd voor het eerst een zaak voor het Hof gebracht door een vrouw die anoniem was bevallen en haar kind terug wilde. De Ierse mevrouw Kearns was namelijk in 2002 naar Frankrijk gereisd om daar anoniem te kunnen bevallen en had haar toestemming gegeven om het kind te laten adopteren²⁰⁰. Bovendien had ze een envelop met informatie en foto's in verband met de afkomst van de baby afgegeven,

---

¹⁹⁷ Joint dissenting opinion van rechters Wildhaber, sir Nicolas Bratza, Bonello, Loucaides, Cabral Barreto, Tulkens and Pellonpää bij EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003 § 18.

¹⁹⁸ EHRM, *Pascaud v. France*, 16 september 2011, § 59; EHRM, *Röman v. Finland*, 29 april 2013, § 43.

¹⁹⁹ J. VAN BROECK, "Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan..." (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, 415; G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 17.

²⁰⁰ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008.

om aan het kind te kunnen geven eenmaal het meerderjarig werd. De voorwaarden en de gevolgen van een anonieme bevalling waren haar uitgelegd in twee interviews met de Franse sociale dienst.

Meer dan vijf maanden na de toestemming tot adoptie contacteerde de moeder echter de Franse sociale dienst met de vraag om haar kind terug te krijgen. Dit werd haar geweigerd aangezien de termijn van twee maanden ruim verstreken was en dat het kind intussen in een pleeggezin was geplaatst met het oog op adoptie.

97. Mevr. Kearns richtte zich hierop tot het EHRM en was eerst en vooral van mening dat de periode van twee maanden waarin de toestemming tot adoptie kan worden ingetrokken, te kort is en een niet-proportionele inmenging met het recht van ouders en kinderen om in een familie-omgeving te kunnen samenleven, uitmaakt. Het is dan wel in het belang van het kind en van de toekomstige adoptiefamilie dat de onzekerheid rond een geplande adoptie zo snel mogelijk wordt opgeheven, maar de korte periode blijft hoe dan ook schadelijk voor zowel het kind als de ouders. Er moet immers rekening worden gehouden met de negatieve psychologische effecten van adoptie die alleen nog maar versterkt zouden worden als het kind leert dat zijn of haar oorspronkelijke ouder heeft geprobeerd hem of haar terug te krijgen, maar daar niet in is geslaagd. Bovendien moet er ook rekening worden gehouden met het psychologisch lijden van de moeder die zich genoodzaakt ziet haar kind op te geven.²⁰¹ Ten tweede vond de klaagster het onacceptabel dat de documenten in verband met de anonieme bevalling niet vertaald waren naar haar moedertaal. Het was immers niet voldoende dat iemand de kern van de regelgeving voor haar had vertaald, aangezien de Franse wetgeving allesbehalve eenvoudig is²⁰².

98. Het Hof heeft eerst en vooral herhaald dat de relatie tussen de verzoekster die haar toestemming tot adoptie wil intrekken en haar kind binnen de sfeer van het familieleven valt²⁰³. Daarnaast benadrukt het EHRM dat staten er niet mee kunnen volstaan om individuen te beschermen tegen willekeurige staatsinmengingen. Naast de hoofdzakelijk negatieve invulling, kunnen er immers positieve verplichtingen voor de staat inherent zijn aan het beschermen van het recht op familieleven²⁰⁴.

---

²⁰¹ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 48-50.

²⁰² EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 52.

²⁰³ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 72; zie ook EHRM, *V.S. c. Allemagne*, 22 mei 2007.

²⁰⁴ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 74.

Vervolgens onderzocht het Hof de periode van twee maanden om toestemming in te trekken. Hierbij werd er overvloedig terugverwezen naar de zaak-Odièvre, aangezien toen al gebleken was dat er geen consensus bestaat in de lidstaten en dat er een evenwicht moet worden gezocht tussen de tegenstrijdige belangen van de moeder, het kind en de adoptiefamilie. Het Hof was dan ook van mening dat de gelimiteerde periode een voldoende proportioneel evenwicht zoekt tussen de concurrerende belangen.²⁰⁵

Ten slotte bekeek het Hof de manier waarop de verzoekster werd geïnformeerd over de Franse procedure. Er werd benadrukt dat mevr. Kearns de Ierse nationaliteit heeft en volledig vrijwillig naar Frankrijk trok om te kunnen genieten van de mogelijkheid van anonieme bevalling. Bovendien had ze een week voor de bevalling de kraamafdeling van het ziekenhuis bezocht in het gezelschap van haar moeder en een advocaat. Dit wekte de indruk dat de verzoekster zelfs voor de bevalling al juridische informatie had gekregen. Daarnaast hadden er de twee dagen na de bevalling twee uitgebreide interviews plaatsgevonden met de sociale diensten in het gezelschap van een verpleegster en een dokter die Engels spraken en als vertalers optraden. Volgens het Hof kan van de staat zelfs onder de positieve verplichtingen van art. 8 EVRM niet worden verwacht dat ze in dergelijke gevallen de aanwezigheid van een gediplomeerd vertaler garanderen. Daarenboven stond er op het toestemmingsformulier voor de adoptie dat door de verzoekster werd ondertekend duidelijk dat de tijdslimiet waarin ze haar toestemming kon intrekken, twee maanden bedroeg. Er kon dus geen onduidelijkheid bestaan over deze periode. De Franse autoriteiten hebben dus voldoende en duidelijke informatie voorzien voor mevr. Kearns.²⁰⁶ Bovendien hebben ze haar taalkundig bijgestaan hoewel dit niet door de wet wordt vereist en hebben ze ervoor gezorgd dat ze zo duidelijk mogelijk wist wat de gevolgen van haar keuze waren en welke tijdslimieten ze moest naleven²⁰⁷. Er was dan ook geen sprake van een schending van art. 8 EVRM.

C.3.2. Italië doorstaat de toets van het Europees Hof niet.

99. Frankrijk is echter niet het enige land dat zich al voor het EHRM heeft moeten verantwoorden voor zijn regeling met betrekking tot anonieme bevalling. Ook Italië is

---

²⁰⁵ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 77-83.

²⁰⁶ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 86-90.

²⁰⁷ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 91.

in dit verband al voor het Hof moeten verschijnen²⁰⁸. In 1943 werd mevr. Godelli immers geboren in Triëste, achtergelaten door haar moeder en later geadopteerd. Toen ze ouder werd, begon het kind een zoektocht naar haar origine. Haar adoptieouders gaven haar echter geen enkele informatie en ook de rechtbank weigerde haar toegang te verschaffen tot haar volledige geboorteakte aangezien haar moeder op het moment van de geboorte geen toestemming had gegeven om haar identiteit te onthullen. Mevr. Godelli richtte zich hierop tot het EHRM met het argument dat ze zware schade had opgelopen door haar eigen geschiedenis niet te kennen. Bovendien klaagde ze aan dat er in tegenstelling tot in Frankrijk geen enkele instantie was tot wie zij zich kon richten om haar oorsprongsgegevens vrij te geven na toestemming van haar moeder.

100. Het Hof steunt in dit arrest sterk op haar voorgaande uitspraak om deze zaak te beoordelen, aangezien het om een quasi-identieke zaak gaat als de zaak-Odièvre²⁰⁹. De Italiaanse regelgeving vertoont echter sterke verschillen met de Franse. Italië kent immers geen enkele mogelijkheid om toegang te verlenen tot ook maar de geringste informatie over de oorsprong van de geadopteerde. Het verzoek van de klagster om toegang te krijgen tot de minste oorsprongsinformatie werd resoluut geweigerd, zonder enige belangenafweging of enig vooruitzicht op een rechtsmiddel²¹⁰. Het Italiaanse recht doet bovendien geen enkele moeite om een balans te vinden tussen de concurrerende belangen. Aangezien er geen autoriteit is die het recht van het kind om haar origine te kennen, kan afwegen tegen de belangen van de moeder om anoniem te blijven, wordt er onvermijdelijk een blinde voorrang aan de anonimiteit van de moeder toegekend²¹¹. Het Hof besluit dan ook dat er in dit geval wel sprake is van een schending van art. 8 EVRM.

D. Besluit.

101. Eerst en vooral is het zeer duidelijk dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens art. 8 EVRM consequent hanteert bij alle zaken met betrekking tot iemands oorsprong. Het lijkt er echter op dat het Hof een ander deelaspect van het artikel van toepassing verklaart naargelang de hoedanigheid van de klager. Wanneer de zaak aanhangig wordt gemaakt door het kind dat op zoek is naar zijn of haar

---

²⁰⁸ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

²⁰⁹ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 48-57.

²¹⁰ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 47 en § 55.

²¹¹ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 47 en § 57.

oorsprongsinformatie, valt dit onder het aspect privéleven²¹². Wanneer het echter om een vrouw gaat die in eerste instantie haar kind heeft opgegeven, maar later haar toestemming tot adoptie opnieuw wil intrekken, richt het Hof zich op het aspect familieleven²¹³.

102. Vervolgens kan uit de verschillende hierboven aangehaalde arresten duidelijk worden afgeleid dat het Hof steeds dezelfde methode toepast om na te gaan of er al dan niet een schending van art. 8 EVRM heeft plaatsgevonden. Hierbij wordt er gefocust op de positieve verplichtingen van de lidstaten. Aangezien er in Europa geen consensus voor of tegen de praktijk van anonieme bevallingen bestaat, genieten de lidstaten evenwel van een zekere appreciatiemarge²¹⁴.

Het EHRM waakt er echter wel over dat deze marge niet te buiten wordt gegaan. Hierbij lijkt het Hof een aantal geldigheidsvoorwaarden te stellen en past het deze ook telkens toe in de verschillende zaken die aanhangig worden gemaakt. Tijdens de procedure van anonieme bevalling moet er eerst en vooral voldoende informatie ter beschikking van de moeder worden gesteld in verband met de gevolgen van haar beslissing en over de termijnen die ze ter beschikking heeft om zich te bedenken²¹⁵. De lidstaten moeten er vervolgens op zijn minst voor zorgen dat de oorsprongsgegevens van het kind worden bewaard en dat er een mogelijkheid bestaat om deze te raadplegen²¹⁶. Ten slotte moet er een onafhankelijke instelling worden opgericht die de vraag naar informatie van de geadopteerde kan beoordelen en, na belangenafweging, een beslissing kan nemen indien andere betrokkenen weigeren deze toegang te verlenen²¹⁷.

103. Er blijkt dus overduidelijk uit de rechtspraak van het Europees Hof van de Rechten van de Mens dat er een afweging moet worden gemaakt. Een blinde voorkeur voor één van de betrokken partijen is absoluut niet toelaatbaar. Het Hof maakt echter niet duidelijk op welke manier de belangen van de oorspronkelijke ouder die anoniem wil blijven en die van het kind op zoek naar informatie, moeten

---

²¹² EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003 en EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

²¹³ EHRM, *V.S. c. Allemagne*, 22 mei 2007 en EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008.

²¹⁴ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 52; EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 74; EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 49

²¹⁵ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008.

²¹⁶ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 55; EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 29; EHRM, *Mikulic v. Croatia*, 4 september 2002, § 54; EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989, § 49.

²¹⁷ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 47 en § 55-57; EHRM, *Mikulic v. Croatia*, 4 september 2002, § 64-66; EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989, § 49.

worden afgewogen. In het EVRM wordt geen voorkeur geuit voor de ene of de andere partij²¹⁸. Er kan dan ook niet uit worden afgeleid of anonieme bevallingen op zich al dan niet toelaatbaar zijn. Zolang een lidstaat voldoet aan de voorwaarden die het Europees Hof in de rechtspraak ontwikkeld heeft, lijkt het er bijgevolg op dat een dergelijke regeling binnen de appreciatiemarge van de lidstaten zal vallen.

3. Algemene conclusie betreffende het verdragsrechtelijk kader.

104. Uit het onderzoek van de bepalingen van het IVRK en het EVRM blijkt dat een regeling met betrekking tot een anonieme of discrete bevalling niet *a priori* in tegenspraak met deze verdragen is. Er moeten echter wel steeds een aantal belangrijke voorwaarden in acht worden genomen.

Eerst en vooral moet er natuurlijk rekening gehouden worden met het belang van het kind. Bovendien mag deze bepaling niet als een alleenstaande vereiste beschouwd worden, maar moet ze gelezen worden in combinatie met art. 7 en 8 IVRK. Deze laatste twee rechten zijn evenwel niet absoluut geformuleerd, waardoor het mogelijk is om er modaliteiten over op te stellen. Het gevolg hiervan is dat een regeling van discrete of anonieme bevalling in elk geval waarborgen moet hebben om het kind een kans te geven op zoek te gaan naar zijn of haar ouders.

Daarnaast stelt ook het EHRM een aantal duidelijke voorwaarden²¹⁹ waaruit duidelijk blijkt dat met de belangen en de rechten van alle partijen rekening moet worden gehouden en dat er een mogelijkheid moet bestaan om toegang te kunnen krijgen tot oorsprongsgegevens.

Het gevolg van dit alles lijkt te zijn dat een zuivere anonieme bevalling, waar geen enkel gegeven over de moeder wordt bewaard en waar de vrouw op geen enkele vorm van bijstand kan rekenen, niet toelaatbaar kan zijn in het licht van de mensenrechten. Een quasi-anonieme bevalling en een discrete bevalling zouden wel geaccepteerd kunnen worden, zolang aan de voorgaande vereisten wordt voldaan.

---

²¹⁸ J. Van Broeck, "Het recht van een geadopteerde om zijn geboorteouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan..." (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, (407) 414-415.

²¹⁹ Zie randnummer 102.

Hoofdstuk V. De regelgeving in Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg getoetst aan het verdragsrechtelijk kader.

1. L'accouchement sous X in Frankrijk.

A. Historische introductie.

105. De Franse regeling met betrekking tot anonieme bevallingen is terug te voeren op een kerkelijke traditie die ontstaan is dankzij priester Saint Vincent de Paul die in 1638 al een soort vondelingenluis introduceerde, de zogenaamde *tour*²²⁰. De bedoeling was om infanticide te vermijden in een maatschappij die elk kind geboren buiten het huwelijk, verwierp²²¹. De praktijk van anonieme bevallingen werd later door de Franse Revolutie nog versterkt en vastgelegd in een decreet van 1793 dat aan moeders die dat wensten anonimiteit garandeerde en beloofde de kosten voor alle medische zorgen te vergoeden²²². Dit werd in latere wetgeving, onder meer door het Vichyregime, telkens bevestigd²²³ tot de wet van 8 januari 1993 de gevolgen van de zogenaamde *accouchement sous X* definitief opnam in het Franse Burgerlijk Wetboek²²⁴. Indien de moeder er bijgevolg voor kiest om haar naam niet in de geboorteakte van het kind te laten opnemen, zal de afstamming langs moederszijde niet worden vastgesteld volgens art. 311-25 *Code Civil français* (hierna CCF)²²⁵. Voor het eerst had deze wet ook een impact op de afstamming, aangezien een anonieme bevalling sindsdien een verbod tot vaststelling van de afstamming langs moederszijde tot gevolg had²²⁶. Krachtens oud artikel 325, tweede lid CCF kon het onderzoek naar het moederschap immers slechts worden ingesteld onder

---

²²⁰ EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 15.

²²¹ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 440-441.

²²² J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 121; Bibliotheek van het federaal Parlement, "De anonieme bevalling, dossier nr. 98", 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf, 2.

²²³ P. MURAT, "L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>, 1.

²²⁴ Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil relative à l'état civil, à la famille et aux droits de l'enfant et instituant un juge aux affaires familiales, *JORF* 9 janvier 1993, 495; J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 121.

²²⁵ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 440.

²²⁶ S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, (321) 322.

voorbehoud van de toepassing van de mogelijkheid tot anonieme bevalling²²⁷. Dit werd echter later ingetrokken²²⁸.

106. Het systeem is dan ook relatief populair in Frankrijk. Volgens cijfers van het Franse instituut voor demografisch onderzoek (*Institut National D'études Démographiques*- hierna, INED) zouden zo'n 700 vrouwen per jaar vragen om hun identiteit geheim te houden bij de bevalling. Uit het onderzoek blijkt bovendien ook dat het om vrouwen van verschillende leeftijdscategorieën gaat die verschillende redenen opgeven voor hun keuze²²⁹.

B. Toetsing van de Franse regelgeving aan het verdragsrechtelijk kader.

107. De reden waarom anonieme bevallingen in Frankrijk mogelijk zijn, is dat het adagium *mater semper certa est* door hen niet strikt wordt toegepast²³⁰. De vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte is niet verplicht²³¹. Dit wordt mogelijk gemaakt door vaststaande rechtspraak van het Franse Hof van Cassatie waarin een andere interpretatie wordt gegeven aan art. 57 van het Burgerlijk Wetboek dan in België²³².

108. De wet n° 93-22 van 8 januari 1993 heeft zoals gezegd de anonieme bevalling in het Burgerlijk Wetboek ingeschreven. Dit betekende een grote mijlpaal in de Franse geschiedenis van anonieme bevallingen. Voor het eerst was het immers voor

---

²²⁷ P. COURBE, *Droit de la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2008, 359; F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 349; J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT et al. (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 117.

²²⁸ Art. 1, 7° Loi n° 2009-61 du 16 janvier 2009 ratifiant l'ordonnance n° 2005-759 du 4 juillet 2005 portant réforme de la filiation et modifiant ou abrogeant diverses dispositions relatives à la filiation, *JORF* 18 janvier 2009, 1062.; zie randnummer 126.

²²⁹ www.lemonde.fr/societe/article/2011/09/22/legere-augmentation-des-accouchements-sous-x-en-france_1575729_3224.html; www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/memos-demo/focus/accouchements-sous-x-france/.

²³⁰ F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 538.

²³¹ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 439-440; P. SENAËVE, "enige implicaties van anonieme bevallingen in het buitenland op het gebied van het afstammingsrecht" (noot onder Brussel 25 mei 1977), *RW* 1979-80, (2762) 2768.

²³² S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, (321) 322; Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen", 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 2.

het kind verboden om een juridisch onderzoek naar het moederschap in te stellen²³³, ook al werd hier later op teruggekomen²³⁴.

Elke vrouw heeft sindsdien ongeacht haar nationaliteit en burgerlijke staat de mogelijkheid om bij haar opname in eender welk ziekenhuis uitdrukkelijk te vragen om haar identiteit geheim te houden²³⁵. Dit betekent dat de ambtenaar van de burgerlijke stand geen enkele melding over haar zal opnemen in de akte van geboorte van het kind²³⁶. De akte zal in dit geval worden opgesteld alsof het kind een vondeling betreft overeenkomstig art. 58, vierde lid CCF²³⁷. Indien zij dit wenst, kan de vrouw echter wel nog de voornamen kiezen die zij aan het kind zou willen geven. Bij gebreke hieraan kiest de ambtenaar van de burgerlijke stand drie voornamen waarvan de laatste als familienaam voor het kind dient.²³⁸

Het kind krijgt automatisch de Franse nationaliteit aangezien het in Frankrijk geboren is²³⁹ en wordt overgedragen aan de dienst voor sociale hulp aan kinderen. Na twee maanden²⁴⁰ wordt het kind definitief een “staatspupil” (*pupille de l’Etat*) en kan het worden geadopteerd.²⁴¹ Aangezien het kind geen vastgestelde afstammingsbanden heeft, wordt de toestemming voor deze adoptie verleend door de medewerker van de sociale dienst die het kind tot dan toe onder zijn hoede heeft gehad.²⁴²

109. Volgens een verslag tijdens het colloquium *Questions d’actualité en droit des personnes dans les Etats membres* van de *commission internationale de l’état civile* (hierna CIEC) in 1999 is het logisch dat de termijn tussen de geboorte en het

---

²³³ F. GRANET, “L’établissement judiciaire de la filiation depuis la loi n° 93-22 du 8 janvier 1993”, *Recueil Dalloz* 1994, 21; F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 539.

²³⁴ Zie randnummer 126.

²³⁵ Art. 326 CCF.

²³⁶ Art. 57, eerste lid, *in fine* CCF.

²³⁷ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 443.

²³⁸ Art. 57, tweede lid CCF.

²³⁹ Art 19, eerste lid CCF; Bibliotheek van het federaal Parlement, “De anonieme bevalling, dossier nr. 98”, 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf, 3; P. SENAËVE, “Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht” in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 22.

²⁴⁰ Art. 351, tweede lid CCF bepaalt immers dat het kind waarvan de afstammingsbanden niet vaststaat, pas na twee maanden voor adoptie kan worden geplaatst.

²⁴¹ Art. L224-4, 1° *Code de l’action sociale et des familles* (hierna CASF) j° art. Art. 347, 2° CCF.

²⁴² Cass. 5 novembre 1996, n° 96-11.073, www.dalloz.fr; Cass. 6 avril 2004, n° 03-19.026, www.dalloz.fr; F. DEKEUWER-DEFOSSEZ, “Adoption et secret des origines (en droit français).”, 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueDefossezFr.pdf>, 2.

moment waarop het kind geadopteerd kan worden, niet te lang wordt uitgestrekt²⁴³. In het kader van anonieme bevalling, wordt hier echter toch kritiek op geuit, aangezien deze hierdoor heel snel onomkeerbaar wordt, waardoor er soms zeer schrijnende situaties kunnen ontstaan van moeders die zich bedenken, maar te laat zijn om hun kind terug te kunnen krijgen²⁴⁴.

B.1. Nationale kritiek op de wet van 8 januari 1993.

B.1.1 Reactie van verschillende interne adviesinstanties en vanuit de rechtsleer.

110. De wet van 1993²⁴⁵ die de anonieme bevalling opnam in het Burgerlijk Wetboek, werd van bij het begin heftig bediscussieerd²⁴⁶. Zelfs voor haar inwerkingtreding al had de Franse Raad van State een rapport uitgevaardigd waarin werd voorgesteld om een bemiddelingsorgaan in te stellen. Dit zou toelaten dat er informatie werd doorgegeven en dat er contact werd gelegd op voorwaarde dat de betrokken partijen akkoord gingen.²⁴⁷ De Raad van State was er dus toen al voorstander van dat kinderen een (gelimiteerde) toegang tot hun oorsprongsinformatie zouden krijgen.

111. Ook in de rechtsleer werd er hevige kritiek geuit²⁴⁸. Verschillende auteurs klaagden aan dat de wet niet in overeenstemming met art. 8 EVRM en met het IVRK zou zijn. Anderen trokken de legitimiteit van de anonieme bevalling op zich niet in twijfel, maar stelden zich toch sterke vragen bij het systeem²⁴⁹. Een onderzoek van de Franse rechtspraak had immers uitgewezen dat de zoektocht naar de oorsprong

---

²⁴³ F. DEKEUWER-DEFOSSEZ, "Adoption et secret des origines (en droit français).", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueDefossezFr.pdf>, 2.

²⁴⁴ F. DEKEUWER-DEFOSSEZ, "Adoption et secret des origines (en droit français).", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueDefossezFr.pdf>, 3.

²⁴⁵ Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil relative à l'état civil, à la famille et aux droits de l'enfant et instituant un juge aux affaires familiales, *JORF* 9 janvier 1993, 495.

²⁴⁶ S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, (321) 321.

²⁴⁷ F. MONÉGER, "Rapport du Conseil D'Etat: Statut et protection de l'enfant", *Revue de Droit Sanitaire et Sociale* 1991, 477; EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003, § 16.

²⁴⁸ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen", 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 3.

²⁴⁹ F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 540-541.

van een kind geboren in anonimiteit pijnlijke conflicten creëert tussen de moeder, het kind en degene die het kind onder hun hoede hebben genomen.²⁵⁰

112. Er werden dan ook verschillende voorstellen gedaan om de wetgeving aan te passen. Zo werd in 1999 een werkgroep opgericht bestaande uit magistraten, advocaten, notarissen, universitaires, een psychoanalyticus, de interministeriële afgevaardigde voor familiezaken en de directeur Burgerzaken. Hun rapport dat op 14 september 1999 aan de Minister van Justitie werd afgegeven, bevatte eerst een ruime samenvatting van het debat over de wettelijkheid van de geheimhouding, waarna het voorstelde om een bevalling in disrectie mogelijk te maken. De werkgroep was er immers van overtuigd dat een evenwicht mogelijk moet zijn dat toelaat om een volledig ouderschap te verzekeren voor wie het kind opvoedt, maar ook het kind recht geeft om zijn origine te leren kennen en dit alles met respect voor de vrouw die het ter wereld heeft gebracht²⁵¹.

Eerst en vooral werd kritiek geuit op de onontvankelijkheidsgrond die in het Burgerlijk Wetboek werd ingeschreven waardoor de rechter systematisch alle vorderingen om het moederschap te laten vaststellen na een anonieme bevalling moet verwerpen²⁵². Hierdoor is de afstamming lang moederszijde volgens de werkgroep immers afhankelijk gemaakt van de arbitraire beslissing van de moeder. Deze oplossing gaat echter volledig in tegen de idee dat bloedverwantschap twee personen aangaat. Indien men het beheersen van deze link in handen geeft van één partij, berooft men de ander van een grondrecht²⁵³. Bovendien creëert dit ook nog eens een ongelijkheid tussen de moeder en de vader, want er bestaat geen vergelijkbare grond van niet-ontvankelijkheid ten opzichte van vorderingen tot vaststelling van het vaderschap. De werkgroep was er dus unaniem voorstander van om de gevolgen van anonimiteit op de latere vaststelling van de afstamming te laten verdwijnen. Dit zou zelfs geen

---

²⁵⁰ J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 121.

²⁵¹ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 9.

²⁵² Art. 26 en art. 27 Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil relative à l'état civil, à la famille et aux droits de l'enfant et instituant un juge aux affaires familiales, *JORF* 9 janvier 1993, 495.

²⁵³ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 28-29.

afbreuk doen aan de anonieme bevalling, aangezien deze lang voor het invoeren van de wet van 8 januari 1993 ook al bestond²⁵⁴.

Vervolgens behandelde de werkgroep het fenomeen van de anonieme bevalling op zich. De auteurs benadrukten eerst en vooral dat er reeds een aantal jaren een hevig debat woedt in Frankrijk. Tegenstanders wijzen namelijk op verschillende problemen die in het rapport werden samengevat²⁵⁵:

- de anonieme bevalling veroorzaakt onnodig leed voor alle betrokkenen: enerzijds verhindert het voor het kind zo goed als definitief elke toegang tot zijn of haar origine, maar anderzijds mag ook niet vergeten worden dat aan de vrouw het moederschap ontzegd wordt, terwijl het mogelijk is dat zij later spijt heeft van haar beslissing. Deze argumenten handelen dus niet zozeer over het juridisch moederschap, maar eerder over een existentiële zoektocht naar identiteit.
- De anonieme bevalling kan zonder onderscheid worden toegepast, waardoor er situaties van misbruik ontstaan, bijvoorbeeld dat de vrouw door haar omgeving gedwongen wordt om haar kind af te staan.
- De anonieme bevalling is het instrument bij uitstek om kinderhandel en misbruik van situaties die moeilijk controleerbaar zijn in familiezaken mogelijk te maken. Het kan bijvoorbeeld ingezet worden in geval van wangebruik van de adoptie-instellingen of als middel om het kind weg te houden van zijn of haar vader.
- De noodzaak van anonieme bevallingen is dankzij de veranderende normen in de samenleving en de verbetering van de sociale context sinds 1941 sterk gedaald. Er is immers geen afkeur meer voor kinderen geboren buiten het huwelijk en er is niet bewezen dat anonieme bevalling werkt als preventie tegen abortus of kindermoord.

---

²⁵⁴ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 28.

²⁵⁵ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 46-47.

- De anonieme bevalling is in tegenspraak met de internationale verplichtingen van Frankrijk en in het bijzonder met art. 7 IVRK en art. 8 EVRM.

Het lijkt de leden van de werkgroep dan ook wenselijk om terug te komen op de radicale positie van de anonieme bevalling²⁵⁶. Men wil het instituut dan ook herwerken door de cultuur van geheimhouding te doen afnemen. Deze mogelijkheid is gebaseerd op het onderscheid tussen anonimiteit en geheimhouding van de identiteit. Het eerste veronderstelt de afwezigheid van elke indicatie van identiteit, terwijl het tweede staat voor de bescherming ervan, die echter wel kan worden onthuld. Het recht om anoniem in een ziekenhuis terecht te kunnen om er te bevallen zou volgens de werkgroep dus perfect vervangen kunnen worden door een recht op geheimhouding van de identiteit en de opname met het oog op bevalling²⁵⁷. Ook hier zijn echter nadelen aan verbonden. Er moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met de vrouwen die echt steunen op de garantie van anonimiteit. De kans bestaat immers dat deze hun toevlucht zouden nemen tot illegale of twijfelachtige praktijken als overgegaan wordt tot een systeem van geheimhouding van de identiteit.

Daarom stelde de werkgroep voor om de anonieme bevalling te behouden, maar enkel voor de meest extreme gevallen. Voor andere situaties zou een bevalling in discretie kunnen worden opgericht waarbij het geheim van de identiteit omkeerbaar is. Daarnaast stelden deze auteurs voor om een organisme in te stellen dat de gegevens over de moeder bijhoudt en later ook als bemiddelaar kan optreden. Het bleef voor de werkgroep echter zeer belangrijk dat de gegevens enkel vrijgegeven zouden worden na toestemming van elke betrokkene.²⁵⁸

B.1.2. Reactie van de rechtspraak.

113. De negatieve respons op de wet was evenwel niet enkel afkomstig van werkgroepen of de Raad van State, ook verschillende vonnissen en arresten volgden

---

²⁵⁶ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 47.

²⁵⁷ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 48.

²⁵⁸ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 septembre 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 48-51.

de algemene kritiek. Zo riep het *Tribunal de Grande Instance* van Rijsel art. 7 IVRK in om het verzoek van een vrouw die haar biologische oorsprong wou kennen zonder haar adoptieve afkomst in te vraag te stellen, in te willigen²⁵⁹.

Daarnaast deed het Hof van Beroep (*Cour d'appel*) van Agen er bijvoorbeeld alles aan om de wet maar niet te moeten toepassen om een jonge moeder die spijt had van haar beslissing te kunnen helpen. De minderjarige vrouw was immers anoniem bevallen en had haar toestemming niet op tijd ingetrokken, waardoor het kind officieel voor adoptie werd opgegeven. Een aantal maanden later richtte ze zich echter tot de sociale dienst om haar kindje alsnog terug te kunnen krijgen. De termijn hiervoor was echter verlopen, waardoor de rechtbank van eerste aanleg haar ongelijk gaf. In beroep oordeelde de rechter echter dat de moeder haar toestemming om van het kind een staatspupil te maken niet zelfstandig had kunnen geven aangezien ze zelf nog minderjarig was. Ze had hiervoor vertegenwoordigd moeten worden. De akte die het kind aanduidde als staatspupil was dus nietig, waardoor het kind terug aan de moeder moest worden overgedragen.

Dit arrest werd door het Hof van Cassatie natuurlijk onmiddellijk vernietigd aangezien het eigenlijk nergens op sloeg. Aangezien ze anoniem bevallen was, was er immers helemaal geen afstammingsband tussen de moeder en haar kind ontstaan, waardoor ze dus ook geen enkele toestemming had moeten of kunnen geven voor het kind als staatspupil kon worden bestempeld.²⁶⁰ Het Hof hoefde er dus niet veel woorden aan vuil te maken en verbrak het arrest op alle vlakken.

Volgens een commentaar bij deze uitspraak werd in deze zaak nog maar eens pijnlijk duidelijk gemaakt dat er van alles mis was met de regeling betreffende de anonieme bevalling. De rechters van het Hof van Beroep moeten immers geweten hebben dat hun uitspraak fout was, des te meer omdat het verlaten van een kind een hoogstpersoonlijke handeling is waarvoor zelfs geen enkele vertegenwoordiging mogelijk is. Het ongemak van de rechters die geconfronteerd werden met een twijfelachtige wetgeving valt echter niet onder stoelen of banken te schuiven. Ze

---

²⁵⁹ Trib. Grande instance de Lille, 28 juli 1997, *Recueil Dalloz* 1998, 213, noot X. LABBÉE.

²⁶⁰ Cass. 5 novembre 1996, n° 96-11.073, www.dalloz.fr.

hebben er alles aan gedaan om de moeder haar kind terug te geven, ook al wisten ze dat de kans op slagen heel erg klein was.²⁶¹

B.2. Wetswijziging zorgt (voorlopig) voor verenigbaarheid met het EVRM.

114. De wetgever gaf uiteindelijk gehoor aan alle interne kritieken en voerde in 2002 een aantal aanpassingen aan de wetgeving door²⁶². Het lijkt erop dat vooral het introduceren van deze wet ervoor heeft gezorgd dat Frankrijk tot nu toe de toets aan het EVRM heeft doorstaan²⁶³. De Italiaanse anonieme bevalling werd immers wel strijdig met het Europees mensenrechtenverdrag bevonden, net omwille van het gebrek aan een onafhankelijke instantie zoals die in Frankrijk door de wet van 2002 werd ingevoerd²⁶⁴. Het EHRM heeft duidelijk niet hetzelfde respect of dezelfde toegankelijkheid getoond tegenover Italië als tegenover Frankrijk. Er wordt in het arrest-Godelli net met grote zorg gewezen op alles wat verschilt van de Franse regeling, waarna het Hof besluit dat men in Italië een blinde voorkeur toekent aan de rechten van de moeder over de rechten van het kind om zijn origine te kennen. Het Hof motiveerde de veroordeling niet door het verwijzen naar de slechte afweging van de verschillende belangen, maar naar het totaal gebrek aan elke poging om een de conflicterende rechten te balanceren²⁶⁵.

115. Frankrijk glipt voorlopig dus blijkbaar door de mazen van het net, hoewel de anonieme bevalling er nog steeds bestaat. De wetswijziging heeft het instituut echter in zekere zin wel getemperd door een mogelijkheid te introduceren om de geheimhouding na verloop van tijd ongedaan te maken²⁶⁶. Er werd namelijk een procedure voor onderzoek naar de oorsprongsgegevens ingesteld²⁶⁷. Om dit in goede banen te laten lopen, werd een onafhankelijke, multidisciplinaire instantie opgericht: *Le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles* (hierna CNAOP).

---

²⁶¹ J. MASSIP, "Le remise d'un enfant à l'aide sociale en cas d'accouchement anonyme", *Recueil Dalloz* 1997, 587.

²⁶² Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat, *JORF* 23 janvier 2002, 1519.

²⁶³ F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 566; G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 10-13.

²⁶⁴ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

²⁶⁵ F. CHÉNEDÉ, "Condamnation strasbourgeoise de l'accouchement anonyme à l'italienne", *AJ Famille* 2012, 554.

²⁶⁶ I. ARDEEFF, "Pour le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles et le maintien de l'accouchement sous X", *Recueil Dalloz* 15 maart 2001, 868.

²⁶⁷ S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, afl. 2, (321) 323.

Dit orgaan is als enige bevoegd om de aanvraag van het kind geboren uit een anonieme bevalling en de verklaring van (één van) de biologische ouders om de geheimhouding op te heffen, te ontvangen²⁶⁸. Na toestemming van de betrokkene heeft het CNAOP ook de exclusieve bevoegdheid om de identiteit van de biologische ouders aan het kind of zijn afstammelingen mee te delen.²⁶⁹

116. Dankzij dit orgaan is er nu op zijn minst een onafhankelijke instantie die de aanvragen van toegang tot oorsprongsgegevens kan behandelen. Uit de EHRM-rechtspraak is reeds onomstotelijk gebleken dat het Hof hier erg veel belang aan hecht²⁷⁰. Net omwille van dit laatste is de kans dan ook groot dat Frankrijk in een volgende procedure wel veroordeeld zou worden. Het arrest Odièvre waar de wetgever nu op steunt om de anonieme bevalling te laten bestaan in haar huidige vorm, is zoals gezegd immers op veel kritiek onthaald²⁷¹ en gaat in tegen de andere rechtspraak van het EHRM die zegt dat een vetorecht van één betrokkene niet verenigbaar is met het recht op bescherming van het privé- en familielevens van andere betrokkenen.²⁷²

B.3. Geen verplichting om toegang tot afstammingsgegevens te verlenen.

117. De wet van 2002 begunstigt namelijk enkel de toegang tot afstammingsgegevens, ze maakt ze niet verplicht²⁷³. Er werden dan wel twee nieuwe maatregelen ingevoerd, maar deze hangen volledig af van de wil tot medewerking van de betrokkenen²⁷⁴. Ten eerste is het personeel van de kraamafdeling sinds het instellen van de wet verplicht om de moeder uit te nodigen om een aantal niet-identificerende gegevens over te maken, net als haar identiteit, maar dit laatste dan wel onder gesloten omslag²⁷⁵. De moeder behoudt echter steeds het recht om dit te weigeren. Er wordt haar met het oog hierop dan ook informatie verstrekt over de verschillende keuzemogelijkheden die ze heeft in verband met het al dan niet

---

²⁶⁸ F. BELLMIER, "Accès aux origines", *RTD Civ.* 2002, 368.

²⁶⁹ De bepalingen die het CNAOP en de procedure van toegang tot oorsprongsgegevens betreffen, werden ingeschreven in de artikelen L147-1 tot en met L147-11 van de *Code de l'action sociale et des familles*.

²⁷⁰ EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989; EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003; EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

²⁷¹ zie randnummer 94.

²⁷² EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989; EHRM, *Mikulic v Croatia*, 4 september 2002. EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

²⁷³ C. NEIRINCK, "La loi relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat: la découverte de la fache cachée de la lune?", *RDSS* 14 juni 2002, 189.

²⁷⁴ F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 567.

²⁷⁵ Art. 222-6, eerste lid CASF.

opheffen van de geheimhouding en de juridische gevolgen ervan voor het kind²⁷⁶. Ten tweede werd een maatregel ingevoerd die het omkeren van de geheimhouding moet vergemakkelijken, hoewel dit altijd afhankelijk blijft van de uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene²⁷⁷. Wanneer een kind dat op zoek is naar zijn afkomst, het CNAOP contacteert, treedt deze instantie op als tussenpersoon²⁷⁸ en legt het op zijn beurt contact met de moeder om haar toestemming te vragen om de geheimhouding op te heffen. Indien de moeder weigert, krijgt het kind de informatie niet, aangezien er geen enkele beroepsmogelijkheid tegen deze beslissing bestaat. Een moeder kan zelfs beslissen dat ook na haar overlijden haar identiteit niet aan haar kind mag worden meegedeeld.²⁷⁹ Het CNAOP treedt dus op geen enkel moment op als bemiddelaar tussen het kind en de moeder die weigert haar toestemming te geven²⁸⁰.

Om de toepassing van deze wetswijziging mogelijk te maken, worden in elk departement ten minste twee personen, die hiertoe een bijzondere opleiding hebben gevolgd²⁸¹, aangesteld. Zij zijn belast met het onderhouden van de relaties met het CNAOP om de sociale en psychologische bijstand voor de vrouwen zo snel mogelijk te kunnen organiseren. Bovendien ontvangen zij de gesloten envelop met persoonsgegevens die de vrouw eventueel achterlaat²⁸², verstrekken ze informatie²⁸³ en verzamelen ze gegevens over de gezondheid van de moeder, de oorsprong van het kind en de redenen waarom het kind wordt overgedragen aan de sociale dienst. Ten slotte organiseren zij ook de oprichting van een psychologische begeleidingsdienst voor het kind.²⁸⁴

118. Er moet bij dit alles echter steeds in gedachten worden gehouden dat, zelfs indien de moeder wel toestemt om haar gegevens bekend te maken, dit geen enkel gevolg heeft voor de afstamming. De burgerlijke status van de betrokkenen verandert

---

²⁷⁶ Art. L222-6 CASF; F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 364.

²⁷⁷ P. COURBE, *Droit de la famille*, Paris, éditions dalloz, 2008, 361.

²⁷⁸ P. COURBE, *Droit de la famille*, Paris, éditions dalloz, 2008, 361.

²⁷⁹ Art. L147-6, eerste lid, vierde streep CASF.

²⁸⁰ G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 13.

²⁸¹ Art. L223-7, tweede lid CASF.

²⁸² Deze gegevens worden volgens art. L224-7, eerste lid CASF overgemaakt aan het CNAOP dat instaat voor de bewaring ervan.

²⁸³ Het gaat hierbij om de informatie opgesomd in art. L224-5 CASF.

²⁸⁴ Art. L223-7, eerste lid CASF.

niet en er wordt geen enkele last of verplichting ten voordele of ten laste van enige partij gecreëerd²⁸⁵. Er worden louter gegevens overgemaakt zodat het kind kennis krijgt van zijn of haar oorsprong.

B.4. Gevolgen van de wet van 2002 voor het kind.

119. Het kind blijft met de nieuwe procedure echter niet volledig in de kou staan. Eerst en vooral is er nu ten minste een instantie waar hij of zij terecht kan bij de zoektocht naar zijn of haar oorsprong. Het kind kan zelf een aanvraag indienen bij het CNAOP als het meerderjarig is, of zijn of haar voogd of wettelijke vertegenwoordiger kan het doen indien het deze leeftijd nog niet heeft bereikt. Indien het kind overleden is, kunnen zelfs zijn of haar directe afstammelingen de zoektocht voortzetten.²⁸⁶ Er moet echter opgemerkt worden dat de moeder nooit verplicht is om een ontmoeting met het kind te aanvaarden, zelfs niet indien zij heeft toegestaan dat het kind toegang krijgt tot de oorsprongsgegevens²⁸⁷.

120. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met de privacy van het kind. Wanneer de moeder immers op zoek is naar haar kind en hiertoe een aanvraag indient bij het CNAOP, wordt dit louter bij het dossier gevoegd²⁸⁸. Er wordt geen contact gezocht met haar afstammeling. Pas wanneer het kind zelf op zoek gaat naar zijn of haar afstammingsgegevens en zich tot het CNAOP richt, wordt hem of haar verteld dat zijn of haar moeder naar hem of haar op zoek is²⁸⁹. Het kind wordt dus nooit geconfronteerd met zijn of haar moeder als het er zelf niet klaar voor is²⁹⁰.

B.4.1. Het belang van het kind wordt niet in overweging genomen.

121. Het CNAOP weegt de belangen van de moeder en het kind echter niet tegen elkaar af. Art. 3 IVRK lijkt in deze procedure dus nergens te worden toegepast²⁹¹. Ook het Comité voor de Rechten van het Kind heeft dit opgemerkt in de verschillende rapporten met betrekking tot Frankrijk.

---

²⁸⁵ Art. L147-7 CASF.

²⁸⁶ Art. L224-7, laatste lid CASF; F. BELLIVIER, "Accès aux origines", *RTD Civ.* 2002, 368; P. COURBE, *Droit de la famille*, Paris, éditions dalloz, 2008, 361.

²⁸⁷ G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 12.

²⁸⁸ Art. L147-2, 2° CASF.

²⁸⁹ Art. L147-3, tweede lid CASF; P. COURBE, *Droit de la famille*, Paris, éditions dalloz, 2008, 361.

²⁹⁰ Bibliotheek van het federaal Parlement, "De anonieme bevalling, dossier nr. 98", 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf, 5.

²⁹¹ Net zomin als het Franse equivalent ervan in art. L112-4 CASF.

Het Comité vond het in zijn *Concluding observation* van 2009 in eerste instantie wel zeer positief dat Frankrijk rechtstreekse werking toekent aan de bepaling uit art. 3 IVRK²⁹². Het bleef echter bezorgd over de schaarste aan effectieve beoordelingen van de impact op het belang van het kind bij eender welk overheidsoptreden en niet enkel in verband met anonieme bevellingen. Bovendien bleek dat het principe door de wetgevende machten slechts zelden in daden wordt omgezet. Het Comité adviseerde dan ook dat Frankrijk in het algemeen maatregelen moest nemen, in het bijzonder via concrete procedureregels, om ervoor te zorgen dat het belang van het kind bij elke overheidsbeslissing die een impact heeft op kinderen effectief mee in rekening wordt gebracht.²⁹³

Het lijkt voor het Comité bijgevolg niet zo belangrijk te zijn of er al dan niet directe werking aan art 3, § 1 IVRK wordt toegekend, zolang het maar in de nationale regelgeving wordt geïmplementeerd, wat in Frankrijk (nog) niet voldoende het geval is.

122. Een belangrijk gevolg van de rechtstreekse toepasbaarheid is natuurlijk dat art. 3, § 1 IVRK ook kan worden ingeroepen in juridische procedures met betrekking tot anonieme bevellingen. Dit verschaft kinderen dan ook een extra grond om rechtszaken met het oog op het achterhalen van zijn of haar oorsprong op te baseren²⁹⁴. Het probleem blijft natuurlijk wel dat het belang van het kind absoluut geen eenduidig begrip is²⁹⁵. De kans is dus groot dat verschillende rechters het begrip telkens enigszins anders gaan interpreteren²⁹⁶. Bovendien is het absoluut niet zeker dat dit artikel steeds ten voordele van het opheffen van het geheim van de afstamming zal worden gebruikt. Er kunnen namelijk argumenten bestaan waaruit blijkt dat het niet in het belang van het kind is om zijn of haar moeder te leren kennen, bijvoorbeeld in het geval waarin de vrouw zwanger werd na een incestueuze

---

²⁹² Zie randnummer 39.

²⁹³ Concluding observations bij Frankrijk, 22 juni 2009, CRC/C/FRA/CO/4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 35-36.

²⁹⁴ De procedure zal weliswaar door de titularissen van het ouderlijk gezag (art. 389 CCF), door een zogenaamde *administrateur ad hoc* (art. 388-2 CCF) of door de voogd (art. 408 CCF) moeten worden gevoerd, want het IVRK is zoals gezegd enkel van toepassing op minderjarigen, die ook in Frankrijk procesonbekwaam zijn: A. GOUTTENOIRE, "Mineurs", *Répertoire de procédure civile* juin 2010, (1) 147-256.

²⁹⁵ Zie randnummer 47.

²⁹⁶ D. BUREAU, "De l'application directe en France de la Convention de New York du 26 janvier 1990 sur les droits de l'enfant", *Rev. crit. DIP* 2005, 679.

relatie. Het belang van het kind kan dus een grote rol spelen bij de zoektocht naar oorsprongsinformatie, maar het kan zowel pro als contra de wens van het kind worden gebruikt.

123. Dit alles verandert echter niets aan het feit dat er in de procedure voor het CNAOP op geen enkel moment rekening gehouden wordt met het belang van het kind. Bovendien heeft het Comité voor de Rechten van het Kind al verschillende malen onderstreept dat het belang van het kind niet alleen op zichzelf een belangrijk recht vormt, maar ook een leidend principe is bij het toepassen van het Kinderrechtenverdrag²⁹⁷. Wanneer dit artikel dan ook met art. 7 en art. 8 IVRK wordt gecombineerd, zal uit wat hieronder volgt blijken dat het moeilijk is om de *accouchement sous X* niet in tegenspraak met het IVRK te vinden.²⁹⁸

B.4.2. Geen recht op oorsprongsinformatie.

124. Zoals hierboven al werd gezegd, is art. 7 IVRK absoluut geen eenduidige bepaling die zonder enige twijfel aan iedereen het recht toekent om zijn of haar biologische ouders te kennen. Door het invoeren van de zinsnede *as far as possible*²⁹⁹, is het recht op afstammingsinformatie niet absoluut³⁰⁰, waardoor de Franse wetgeving niet *a priori* in tegenspraak met het IVRK is. Art 7 IVRK kan evenwel niet zomaar vrijblijvend door de lidstaten geïnterpreteerd worden, de belangrijkste vraag blijft dus of de Franse wetgeving *in concreto* wel in overeenstemming is met het Kinderrechtenverdrag.

Frankrijk is van mening dat er dankzij de zinsnede *as far as possible* geen restrictie bestaat om een juridische onmogelijkheid om zijn of haar ouders te kennen, in te richten. De staat laat vrouwen immers nog steeds toe om anoniem te bevallen, zonder enige verplichting om haar identiteit na te laten.

Het Comité voor de Rechten van het Kind is echter een andere mening toegedaan. In zijn *concluding observation* van 25 april 1994 bleek het namelijk bezorgd dat het

---

²⁹⁷ O.a. Concluding observations bij Mexico, 7 februari 1994, CRC/C/15/Add.13, § 16; Concluding observations bij The former Yugoslav Republic of Macedonia, 23 februari 2000, CRC/C/15/Add.118, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 18.

²⁹⁸ S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, (321) 342-345.

²⁹⁹ Zie randnummer 60.

³⁰⁰ S. DETRICK, *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the "Travaux Préparatoires"*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 127.

recht van de moeder om geheimhouding te vragen, de bepalingen en vooral de algemene principes van het IVRK niet volledig reflecteert³⁰¹. Frankrijk kwam met de wetwijziging van 2002³⁰² misschien wel tegemoet aan de vele kritieken op de anonieme bevalling, maar dit volstond niet voor het Comité. In 2009 kwam er immers opnieuw een *concluding observation*, waarin wel werd verwezen naar de nieuwe rol van het CNAOP, maar waarin vooral kritiek werd geuit op het feit dat de moeder naar aanleiding van een vraag van het kind naar informatie nog steeds haar veto kan stellen. Hierdoor wordt het kind namelijk een deel van zijn of haar rechten ontzegd. Het Comité gaf dan ook de aanbeveling aan Frankrijk om alle noodzakelijke maatregelen te nemen opdat het recht van het kind om zijn biologische ouders te kennen, in overeenstemming met het belang van het kind, volledig zou kunnen worden afgedwongen.³⁰³

125. Ook het hieraan gekoppelde recht op identiteit³⁰⁴ zal een belangrijke rol spelen. Ondanks de onduidelijkheden die er over de bewoording van het artikel bestaan, is men het er immers wel over eens dat het recht op een identiteit meer inhoudt dan enkel weten wie iemands ouders zijn. Vooral wanneer dit artikel wordt gecombineerd met art. 3, § 1 en art. 7 IVRK wordt het steeds duidelijker dat kinderen een mogelijkheid moeten hebben om toegang te krijgen tot informatie over hun oorspronkelijke familie.³⁰⁵ Deze toegang lijkt echter niet voldoende gegarandeerd te zijn zolang de moeder een vetorecht heeft.

126. In 2009 werd echter een ordonnantie van 2005³⁰⁶ omgezet in wetgeving. Hierdoor werd het verbod om afstammingsvorderingen tegen de moeder in te stellen na anonieme bevalling, ingetrokken³⁰⁷. Sindsdien kan een kind een vordering

---

³⁰¹ Concluding observations bij Frankrijk, 25 april 1994, CRC/C/15/Add.20, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 14.

³⁰² Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat, *JORF* 23 janvier 2002, 1519.

³⁰³ Concluding observations bij Frankrijk, 22 juni 2009, CRC/C/FRA/CO/4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 43-44.

³⁰⁴ Art. 8 IVRK.

³⁰⁵ Zie randnummer 65.

³⁰⁶ Ordonnance n° 2005-759 du 4 juillet 2005 portant réforme de la filiation, *JORF* 6 juillet 2005, 11159.

³⁰⁷ Art. 1, 7° Loi n° 2009-61 du 16 janvier 2009 ratifiant l'ordonnance n° 2005-759 du 4 juillet 2005 portant réforme de la filiation et modifiant ou abrogeant diverses dispositions relatives à la filiation, *JORF* 18 janvier 2009, 1062; F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 351.

instellen en bewijzen dat de vermoedelijke moeder wel degelijk van hem of haar is bevallen³⁰⁸. Er bestond immers bijzonder hevige kritiek op dit verbod. De fictie van een moederloos kind die werd gecreëerd, werd zelfs beschamend genoemd³⁰⁹. Er ontstonden immers een aantal perverse effecten, zoals het feit dat het praktisch onmogelijk werd om de afstamming langs vaderszijde nog te kunnen vaststellen. De wetgever zou de secundaire effecten van de maatregel te weinig overdacht hebben en verstoorde de balans van wat volgens een bepaalde auteur niet meer dan een uitzonderlijke sociale maatregel had moeten blijven.³¹⁰

127. De afschaffing van het verbod werd dus in elk geval positief onthaald. Dit is echter niet zo'n grote revolutie als het in eerste instantie lijkt. De meeste kinderen geboren uit anonieme bevallingen worden immers vrij snel ten volle geadopteerd. Zelfs indien deze kinderen later te horen krijgen dat ze niet opgevoed werden door hun biologische moeder en ze deze weten op te sporen, zullen ze er niet in slagen om de afstamming te laten vaststellen³¹¹. Art 352 CCF bepaalt immers dat de plaatsing met het oog op adoptie een eventuele terugkeer van het kind naar zijn of haar oorspronkelijke familie belemmert. Elke verklaring van afstamming of elke erkenning vangt hierdoor bot³¹². Hoewel de anonieme bevalling nu geen obstakel meer vormt voor het onderzoek naar het moederschap, blijft de adoptie dit wel.³¹³

De afschaffing van de onontvankelijkheidsgrond kan in drie situaties toch wel zijn nut hebben. Het gaat echter over uitzonderlijke situaties, aangezien het aantal kinderen zonder vaststaande afstammingsband dat sinds het midden van de jaren 1980 geadopteerd werd, varieert tussen 75 en 80%³¹⁴. In de overige gevallen zou de wet van 2009 wel bruikbaar kunnen zijn. Het gaat dan om kinderen die toch een vastgestelde afstammingsband met hun vader hebben, die niet ten volle geadopteerd

---

³⁰⁸ Art. 325, tweede lid CCF.

³⁰⁹ P. MURAT, "L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>, 4.

³¹⁰ P. MURAT, "L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>, 4-5.

³¹¹ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 381-382.

³¹² F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 364.

³¹³ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 september 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 30.

³¹⁴ Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et aux aspirations de notre temps", 14 september 1999, www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf, 30.

werden of die steeds staatspupil gebleven zijn³¹⁵. In het geval waarbij een man het kind erkent, kan *le conseil de famille des pupilles de l'Etat*, die het kind geboren na een anonieme bevalling onder haar hoede heeft, nadien namelijk niet meer rechtsgeldig toestemmen tot adoptie³¹⁶. Zolang het niet ten volle geadopteerde kind minderjarig is, kan de persoon die het ouderlijk gezag uitoefent bijgevolg de afstammingsvordering tegen de moeder inleiden³¹⁷. Vanaf de meerderjarigheid kan het kind dit zelf en heeft het hiervoor nog een termijn van tien jaar³¹⁸. Wanneer het om een staatspupil gaat, zal de vordering tijdens de minderjarigheid ingeleid worden door de voogd³¹⁹.

128. Het gevolg van een geslaagde vaststelling van de afstamming heeft echter in geen enkele situatie tot gevolg dat de moeder het ouderlijk gezag zal kunnen of moeten uitoefenen, tenzij er een akkoord is tussen de ouders of een rechterlijke beslissing dit bepaalt. Ze zal echter wel haar onderhoudsverplichting moeten nakomen, op dezelfde manier waarop een alleenstaande moeder financiële steun van de vader van haar kind kan eisen.³²⁰

129. Er moet echter nog worden opgemerkt dat een afstammingsvordering slechts nut heeft wanneer de identiteit van de beweerde moeder bekend is. Een vrouw kan dus zonder enige moeite aan een dergelijke vordering ontsnappen door nooit haar toestemming te geven aan het CNAOP om haar identiteitsgegevens aan het kind over te maken. De mogelijkheid om een afstammingsvordering in te stellen, ingevoerd door de wetwijziging van 2009, blijkt dus heel erg relatief te zijn.

B.5. Conclusie.

130. Het Franse recht past naast art. 7 en 8 IVRK, ook het belang van het kind rechtstreeks toe. Dit betekent dat het ook in juridische procedures met betrekking tot anonieme bevallingen zou kunnen worden ingeroepen. Op dit punt krijgt Frankrijk, op een paar opmerkingen na, goede punten van het Comité voor de Rechten van het Kind. Wanneer art. 3 IVRK echter in samenhang met artikel 7 en 8 IVRK gelezen

---

³¹⁵ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 443-444.

³¹⁶ Cass. 7 avril 2006, n° 05-11.285, www.dalloz.fr.

³¹⁷ Art. 328, eerste lid CCF.

³¹⁸ Art. 321 CCF.

³¹⁹ Art. 328, tweede lid CCF j° Art 408, tweede lid CCF.

³²⁰ A. DIONISI-PEYRUSSE, "Le droit de la filiation issu de la loi du 16 janvier 2009 ratifiant l'ordonnance du 4 juillet 2005", *Recueil Dalloz* 2 avril 2009, 966.

wordt, op grond van het feit dat het IVRK een coherent geheel vormt³²¹, blijkt er toch iets te schorten. Het belang van het kind kan in de context van de anonieme bevalling immers nog steeds niet volledig worden afgedwongen. Het CNAOP is dan wel een onafhankelijke organisatie die de procedure leidt, maar de moeder blijft dankzij haar vetorecht het laatste woord hebben. Er wordt bijgevolg geen enkel evenwicht gecreëerd tussen het recht van het kind om zijn origine te kennen en het recht van de moeder om geheim te blijven³²². Ook de meest recente wetswijziging in deze context in 2009 brengt hier geen verandering in. De vordering is immers slechts mogelijk en nuttig in het zeer uitzonderlijke geval waarin het kind niet ten volle geadopteerd werd én de moeder haar toestemming heeft gegeven om toegang te krijgen tot haar identificatiegegevens. De bevallen vrouw blijft dus nog steeds het recht behouden om alles te blokkeren.

Dit betekent dat het recht van het kind op toegang tot zijn of haar oorsprongsgegevens nog steeds vrij relatief blijft in Frankrijk. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat de Franse anonieme bevalling niet in overeenstemming is met de samenhangende artikelen 3, § 1, 7 en 8 IVRK.

C. Nood aan verdere evolutie om in overeenstemming met de mensenrechtenverdragen te blijven.

131. Het invoeren van de wet van 2002 heeft een evolutie in de richting van de discrete bevalling op gang getrokken. Door het oprichten van het CNAOP kan er nu al gesproken worden van een systeem van quasi-anonieme bevalling in Frankrijk³²³. De vraag blijft natuurlijk of deze evolutie zich zal verderzetten tot Frankrijk de discrete bevalling verkiest boven de anonieme.

Hoewel er in Frankrijk natuurlijk nog steeds veel voorstanders van het huidige systeem te vinden zijn en verschillende rechters de wet gewoon blijven toepassen³²⁴, is een verdere ontwikkeling volgens bepaalde rechtspraak en rechtsleer in elk geval

---

³²¹ Zie randnummer 30.

³²² G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 13.

³²³ Zie randnummer 25.

³²⁴ Bijvoorbeeld Conseil constitutionnel 16 mai 2012, *AJ fam.* 2012, 406; Cour d'appel de Rennes 1 septembre 2003, n° 02/03035, www.dalloz.fr; R. HENRION, "A propos de l'accouchement sous X: réflexions d'un médecin", *AJ Famille* 17 mars 2003, 90; I. ARDEEFF, "Pour le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles et le maintien de l'accouchement sous X", *Recueil Dalloz* 15 maart 2001, 868.

onvermijdelijk³²⁵. Deze auteurs menen immers dat de geïsoleerde positie van Frankrijk niet kan standhouden, ondanks de inspanningen van de wetgever in 2002 en de relatieve steun van het EHRM³²⁶. Uit de *dissenting opinion* bij het arrest-Odièvre is namelijk al gebleken hoe wankel de goedkeuring van het Hof wel niet is³²⁷. Daarenboven strookt het arrest niet met de lijn die het EHRM heeft uitgezet in de zaak-Gaskin en sindsdien in andere arresten heeft doorgetrokken.

Bovendien blijkt uit de verschillende *concluding observations* van het Comité voor de Rechten van het Kind dat de Franse regelgeving niet in overeenstemming met het IVRK kan worden geacht. De *accouchement sous X* blijkt dus op heel erg losse schroeven te staan. Sommige rechters weigeren bijvoorbeeld om de adoptie uit te spreken indien er oorspronkelijke familieleden van het kind bekend zijn, ook al is het voor hen eigenlijk niet (meer) mogelijk om hun afstammingsband te laten vaststellen³²⁸. Daarnaast pleiten verschillende Franse auteurs ervoor dat de anonieme bevalling wordt hervormd tot een coherent geheel dat rekening houdt met de rechten van elke betrokkene en niet meer enkel met die van de moeder.

132. Hierin worden ze bijgetreden door een tekst van het CIEC die werd opgesteld naar aanleiding van een colloquium in 1999³²⁹. De auteur ervan is immers van mening dat de anonieme bevalling voor zeer uitzonderlijke situaties dan misschien wel behouden kan blijven, maar dat voor de andere gevallen nood is aan een meer flexibele anonimiteit die garandeert dat het mogelijk wordt gemaakt om later contact te doen ontstaan tussen moeder en kind na bemiddeling door een onafhankelijke

---

³²⁵ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 445; V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 28.

³²⁶ S. MICHAUX, "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, (321) 345-346.

³²⁷ T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 593.

³²⁸ Bijvoorbeeld Trib. Grande Instance de Nancy 16 mai 2003, *Recueil Dalloz* 2003, 2910; Cour d'appel d'Angers 26 janvier 2011, n° 10/01339, www.dalloz.fr; P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille* in *Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 440-443; F. TERRÉ et D. FENOUILLET, *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 567-568 en 576-577; B. MALLET-BRICOUT, "Droits du père et accouchement sous X : la Cour de Cassation prend position", *Recueil Dalloz* 2006, 1177; M-C. LE BOURISCOT, "Au nom de l'intérêt de l'enfant, la cour d'appel d'Angers fait primer la volonté des grands-parents d'établir un lien avec l'enfant sur celle de la mère de renoncer la filiation", *RJPF* 2011, afl. 3, 32.; C. NEIRINCK, "La loi relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat: la découverte de la fache cachée de la lune?", *RDSS* 14 juni 2002, 189; J. HAUSER, "Accouchement sous X: des pratiques douteuses", *RTD Civ.* 2014, 635.

³²⁹ P. MURAT, "L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>.

instantie. Er wordt immers te weinig rekening gehouden met de gevolgen van het verstrijken van de tijd, waardoor de standpunten van alle partijen ongelukkig genoeg gebetonneerd worden in het beginstadium. De auteur besluit dat de anonieme bevalling behouden zou kunnen blijven, maar dat er een aantal essentiële aanpassingen moeten plaatsvinden.³³⁰

133. Ook de Franse overheid is de anonieme bevalling niet vergeten. In 2006 en 2008 werden bijvoorbeeld respectievelijk in de *Assemblée Nationale* en in de Senaat wetsvoorstellen ingediend met het oog op de vervanging van de anonieme bevalling door de discrete die kinderen vanaf hun meerderjarigheid toegang zou verlenen tot hun oorsprongsgegevens³³¹.

Bovendien stelde de toenmalige minister bevoegd voor het Gezin (*ministre déléguée à la Famille*), Dominique Bertinotti, in oktober 2013 een aantal multidisciplinaire werkgroepen samen die zich moesten buigen over alles wat met “de familie” te maken heeft. Ook de anonieme bevalling werd nogmaals onder de loep genomen. De werkgroep kwam hierbij tot het besluit dat toegang tot hun origine voor kinderen geboren uit een anonieme bevalling, een voorwaarde kan zijn voor de ontwikkeling van hun identiteit door het trauma dat ze aan het begin van hun leven hebben doorgemaakt. Daarom is men ook van mening dat er, twaalf jaar na het instellen van het CNAOP, een betere harmonisatie van de rechten van vrouwen en kinderen moet worden gezocht. Hiertoe hebben de auteurs vier belangrijke voorstellen gedaan³³²:

- De bevoegdheden van het CNAOP uitbreiden naar andere kinderen dan enkel degene geboren *sous X*, hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan kinderen geboren uit medisch begeleide voortplanting.
- Vrouwen die anoniem wensen te bevallen verplichten om hun identiteit achter te laten in een gesloten envelop, met de garantie dat hun anonimiteit gegarandeerd zal blijven tot het kind de leeftijd van achttien jaar heeft bereikt of de moeder zelf toestaat dat ze vroeger wordt opgeheven.

---

³³⁰ P. MURAT, “L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques”, 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>, 4-7.

³³¹ Proposition de loi (V. Péresse *et al.*) instaurant un accouchement dans la discrétion, *Assemblée Nationale* XIIe législature, n° 3224, www.assemblee-nationale.fr/14/documents/index-proposition.asp; proposition de loi (A. Lardeux *et al.*) visant à instaurer un accouchement dans la confidentialité, *Sénat* 2008-2009, n° 109, www.senat.fr/dossiers-legislatifs/depots/depots-2008.html.

³³² P. SALVAGE-GEREST, “Le rapport ‘Filiation, origines, parentalité’”, *AJ Famille* 17 mai 2014, 293.

- Aan de kinderen de garantie bieden dat ze toegang zullen krijgen tot hun oorsprongsgegevens wanneer ze meerderjarig zijn, zonder echter een ontmoeting met hun moeder te beloven indien deze laatste dit niet wil.
- De moeders beloven dat geen afstammingsband met hen zal kunnen worden vastgesteld tegen hun wil in.

Hoewel de werkgroep dus het bestaan van de anonieme bevalling niet in twijfel trekt, is er ook hier een duidelijke evolutie die de toegang tot de oorsprong wil bevorderen, merkbaar. De vrouw wordt hierbij echter niet vergeten, aangezien er ook maatregelen worden voorgesteld om haar beter te kunnen begeleiden. Het doel van het voorstel is dus om zowel de moeder als het kind zoveel mogelijk te beschermen.³³³

134. Uit onderzoek van het INED bij 739 vrouwen die anoniem bevallen zijn tussen 2007 en 2009 blijkt zelfs dat de moeders zelf niet compleet tegen het vrijgeven van hun identiteit zijn. Minder dan de helft van de ondervraagde vrouwen (46%) heeft geen enkel identificerend element nagelaten. Deze groep bestaat uit vrouwen die enkel niet-identificerende informatie hebben laten bewaren (25%) en uit een kleine groep die geen enkele informatie beschikbaar stelt (21%) Daartegenover staat dat 31% haar identiteit in een gesloten envelop heeft achtergelaten en dat zelfs 23% haar identiteit rechtstreeks toegankelijk heeft gemaakt voor het kind indien dit er ooit naar zou op zoek gaan³³⁴. Hoewel deze vrouwen op het moment van hun bevalling, om welke reden dan ook, niet bekend gemaakt willen worden, blijken ze over het algemeen dus bereid om hun identiteit later wel aan hun kind te laten communiceren³³⁵.

135. Het is duidelijk dat het debat in Frankrijk nog volop woedt. Bovendien lijkt het erop dat er meer en meer consensus ontstaat over de nood aan een evolutie naar een discrete bevalling in plaats van een anonieme, ook al wordt dit niet met zoveel woorden gezegd. De kans is reëel dat er nog wetgevend ingrijpen zal volgen, al dan niet in verschillende stappen, waardoor de kinderen geboren *sous X* in de toekomst

³³³ F. EUDIER, "40 propositions pour adapter la protection de l'enfance et l'adoption aux réalités d'aujourd'hui", *AJ Famille* 17 mai 2014, 295.

³³⁴ www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/memos-demo/focus/accouchements-sous-x-france/; www.cnaop.gouv.fr/IMG/pdf/CNAOP_Etude_meres_de_naissance.pdf.

³³⁵ G. MATHIEU, "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, (10) 11.

een volwaardige toegang zullen krijgen tot hun oorsprongsgegevens. De Franse *accouchement anonyme* is traag, maar zeker, aan het veranderen in een *accouchement discrète*.

2. Accouchement anonyme in Groothertogdom Luxemburg.

A. Historische introductie.

136. Hoewel Het Groothertogdom Luxemburg ook een Burgerlijk Wetboek kent dat gebaseerd is op de Franse Code Napoléon en dus dicht aanleunt bij het Franse recht, volgde het in eerste instantie het standpunt van België in die zin dat het befaamde art. 57 BW ook bij hen een verplichting om de naam van de moeder in de geboorteakte op te nemen, inhield. Aan het begin van de jaren 1970 tolereerde het parket echter een aantal anonieme bevallingen op grond van art. 58 *Code Civil Luxembourg* (hierna CCL) dat handelt over vondelingen. In 1973 werd vervolgens een wetsvoorstel ingediend, gebaseerd op hetzelfde artikel met als doel de Luxemburgse regeling op dezelfde lijn te brengen als de Franse. Uit de verantwoording van het voorstel bleek dat de belangrijkste beweegredenen van de indieners was om clandestiene abortussen uitgevoerd in het Groothertogdom zelf of in het buitenland te vermijden. Het tweede doel bestond erin om de adoptie van kinderen waarvan de ouders onbekend waren, te vergemakkelijken.

Opvallend genoeg werd er tijdens de parlementaire werkzaamheden niet gesproken over het recht van het kind om zijn of haar oorsprong te kennen of over de psychologische problemen die het zou kunnen hebben indien het in het ongewisse wordt gelaten over zijn of haar oorsprongsinformatie. Er was naast de twee hoofddoelen enkel aandacht voor de zorg om de persoon en het sociale leven van de moeder te beschermen.³³⁶

In 1975 werd er gestemd over de wet en werd de mogelijkheid om anoniem te bevallen opgenomen in art. 57, voorlaatste lid CCL³³⁷.

---

³³⁶ *Commission Consultative Nationale d'Ethique pour les sciences de la Vie et de la Santé* (hierna CNE), "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 13-14.

³³⁷ Art. 1 loi du 16 mai 1975 portant modification de certaines dispositions des titres II et VIII du livre 1er du code civil, *Mémorial A n° 29*, 26 mai 1975, 652.

137. Ook in het Groothertogdom Luxemburg is anonieme bevalling sindsdien dus mogelijk³³⁸, alhoewel er grote verschillen bestaan met de Franse regeling. Terwijl de Franse *accouchement sous X* een rijke geschiedenis heeft, is er in het Groothertogdom Luxemburg amper informatie beschikbaar over hun *accouchement anonyme*. Het lijkt er eerst en vooral op dat de regeling slechts zelden wordt toegepast³³⁹. Amper twee tot vijf vrouwen per jaar vragen dat hun naam niet bekend wordt gemaakt³⁴⁰. Bovendien is de regeling veel eenvoudiger uitgewerkt: er wordt enkel bepaald dat indien de moeder van een kind niet aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt bekendgemaakt, deze hiervan geen melding maakt in de registers³⁴¹. Er bestaat volgens professor Hilger van de universiteit van Luxemburg echter geen afzonderlijke wet of verdere uitwerking van dit artikel. Het lijkt er dus op dat de gewone adoptieregels zullen moeten worden toegepast om te weten wat er met het kind zal gebeuren. De wet voorziet zelfs niet in een grond van niet-ontvankelijkheid voor vorderingen met het oog op het vaststellen van iemands oorspronkelijke afstamming na een anonieme bevalling.

B. Toetsing van de Luxemburgse regeling aan het verdragsrechtelijk kader.

138. Uit het voorgaande volgt dus dat een kind geboren uit een anonieme bevalling, net zoals in Frankrijk nu het geval is, in principe op zoek kan gaan naar zijn of haar moeder en de afstamming kan laten vaststellen³⁴². Hiervoor moet het wel kunnen bewijzen dat de beweerde moeder wel degelijk de vrouw is die van hem of haar bevallen is³⁴³. Indien er bezit van staat is, moet dit ook toegelaten worden als bewijs van moederschap³⁴⁴, maar in het geval van een anonieme bevalling is dit

---

³³⁸ De tekst van art. 57, voorlaatste lid CCL lijkt het toepassingsgebied te beperken tot *les parents d'un enfant naturel*. Indien dit het geval zou zijn, zou dit natuurlijk een discriminatie uitmaken ten opzichte van gehuwde moeders. In geen enkele andere tekst wordt echter verder het onderscheid gemaakt tussen "legitieme" en "natuurlijke" kinderen in de context van de anonieme bevalling. In dit werk wordt er dus van uitgegaan dat de anonieme bevalling in het Groothertogdom Luxemburg voor iedereen toegankelijk is.

³³⁹ Commission Internationale de l'Etat Civil (hierna CIEC), "note de synthèse concernant l'établissement de la filiation maternelle et les maternités de substitution dans les états de la CIEC", 20 februari 2003, www.ciec1.org/Documentation/NotePMA.pdf, 4.

³⁴⁰ www.lessentiel.lu/fr/news/luxembourg/story/Accoucher-sous-X-reste-possible-au-Luxembourg-22615286, dit cijfer werd bevestigd in de informatie verkregen via Prof. Hilger die familierecht geeft aan de universiteit van Groothertogdom Luxemburg, bovendien blijkt uit *les rapports juridictions judiciaires* 2013, dat er in de periodes 2011-2012 en 2012-2013 telkens 2 anonieme bevallingen plaatsvonden, www.justice.public.lu/fr/publications/rapport-activites-judiciaires/rapports-judiciaires-judiciaires-2013.pdf.

³⁴¹ Art. 57, voorlaatste lid, *Code Civil Luxembourg* (hierna CCL).

³⁴² Art. 334 en 341 CCL.

³⁴³ Art. 341, tweede lid CCL.

³⁴⁴ Opmerking onder art. 341 CCL.

natuurlijk niet realistisch. Ook hier is een adoptie echter spelbreker. Een volle adoptie is in het Groothertogdom immers onomkeerbaar³⁴⁵.

Het kind wordt bij deze zoektocht echter niet geholpen door een organisatie die de gegevens bijhoudt zoals in Frankrijk, maar aan de andere kant bestaat er evenmin een vetorecht voor de moeder. Het geheim van haar identiteit wordt dus niet bijzonder beschermd. De enige garantie op geheimhouden lijkt erin te bestaan dat er nergens ook maar enige informatie over haar wordt opgeslagen, wat de onderneming voor het kind praktisch enorm bemoeilijkt. Dit zorgt ervoor dat de Luxemburgse regeling een unieke vorm van anonieme bevalling inhoudt.

Het lijkt er dus op dat de Luxemburgse anonieme bevalling allesbehalve in detail geregeld is, waardoor ze in de schaduw van Frankrijk verdwijnt. Dit neemt echter niet weg dat ook over deze regeling vragen rijzen naar de overeenstemming met de internationale mensenrechten.

B.1. Verenigbaarheid met het EVRM lijkt twijfelachtig.

139. Uit de toetsing van de Franse regeling aan het EVRM is gebleken dat hun wetgeving slechts nipt de goedkeuring van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kan wegdragen en dit alleen maar dankzij de oprichting van het CNAOP³⁴⁶. Het Groothertogdom Luxemburg kent echter geen vergelijkbare organisatie, de kans is dan ook zeer groot dat hun regeling een toetsing aan het EVRM niet zou doorstaan³⁴⁷. Het land offert immers in het geval van een anonieme bevalling niet alleen elk recht om zijn origine te kennen op, het lijkt er bovendien op dat ook de moeder in deze situatie op geen enkele vorm van bijstand kan rekenen. Het EHRM heeft echter bepaald dat zowel het belang van de moeder om anoniem te blijven en veilig te kunnen bevallen als het recht van het kind om zijn of haar oorsprong te kennen, beschermd worden onder de notie privéleven van art. 8 EVRM³⁴⁸.

B.1.1. Rechten van de moeder.

140. Er wordt geen enkele bescherming geboden aan vrouwen die anoniem bevallen. Eerst en vooral is nergens in de wetgeving bepaald of de moeder tijdens de

---

³⁴⁵ Zie randnummer 141.

³⁴⁶ Zie randnummer 114-115.

³⁴⁷ CNE, "avis concernant la législation relative aux adoptions et à la problématique de l'accouchement anonyme, 2009", nr. 22, www.cne.public.lu/publications/avis/Avis_22.pdf, 82.

³⁴⁸ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 50.

procedure wordt begeleid en of de gevolgen van haar keuze haar worden uitgelegd. Uit de rechtspraak van het EHRM is echter al gebleken dat hier wel belang aan wordt gehecht³⁴⁹. Een vrouw die zich bijvoorbeeld bedenkt, staat volledig in de kou. Zij zal zelf moeten zien te achterhalen hoe ze dit moet doen. Het lijkt erop dat een moeder hier drie maanden de tijd voor heeft aangezien het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat een adoptie niet kan worden aangevraagd voor het geadopteerde kind de leeftijd van drie maanden heeft bereikt³⁵⁰. De toestemming tot de adoptie wordt, ingeval de afstammingsband van het kind niet is vastgesteld, gegeven door *l'administrateur public* na advies van de persoon die het kind feitelijk onder zijn of haar hoede heeft³⁵¹. De moeder zal dus waarschijnlijk contact moeten zoeken met deze mensen indien ze zich zou willen bedenken, maar er is geen enkele organisatie die haar hierbij zal helpen.

141. Daarnaast is het, net zoals in Frankrijk, mogelijk voor kinderen om een afstammingsvordering tegen de vermoedelijke moeder in te stellen. Deze vordering kan enkel door het kind zelf worden ingesteld, of door zijn of haar wettelijke vertegenwoordigers zolang het nog minderjarig is³⁵². In het Groothertogdom Luxemburg is er echter geen enkele instantie die als tussenpersoon kan optreden. De moeder kan dus zonder enige waarschuwing worden geconfronteerd met een afstammingsvordering van een kind dat ze niet wil. In tegenstelling tot in Frankrijk is het bovendien niet onmogelijk voor een persoon die ten volle is geadopteerd om een afstamming met iemand anders te laten vaststellen. De afstammingsbanden die echter na de neerlegging van het verzoek tot adoptie tot stand gebracht worden, blijven wel zonder gevolg zolang de aanvraag niet werd ingetrokken of verworpen³⁵³. Eenmaal de adoptieprocedure echter volledig doorlopen is, wordt de volle adoptie onomkeerbaar³⁵⁴.

Het lijkt er dus op dat men als geadopteerde ook in het Groothertogdom Luxemburg geen volwaardige afstammingsband met zijn of haar moeder kan creëren. De afstammingsvordering kan hier, in tegenstelling tot in Frankrijk, misschien wel worden ingesteld, maar ze heeft geen enkel gevolg. De vordering kan dus slechts een

---

³⁴⁹ EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008, § 86-91.

³⁵⁰ Art. 350 CCL.

³⁵¹ Art. 351-2, tweede lid CCL.

³⁵² Art. 341, derde lid CCL.

³⁵³ Art. 368-2 CCL.

³⁵⁴ Art 368-3 CCL.

symbolische waarde hebben. Opnieuw kan het vaststellen van de afstammingsband enkel nuttig zijn voor de kleine categorie kinderen die niet (ten volle) werden geadopteerd en kinderen die erkend zijn door hun vader.

Een geslaagde vordering lijkt hier echter wel volledige gevolgen te kennen. Dit betekent dus dat er voor het kind wel een mogelijkheid bestaat om een volwaardige afstammingsband met zijn of haar moeder te laten vaststellen, ook al is die anoniem bevallen³⁵⁵. Dit laatste is in Frankrijk geenszins het geval. Daarentegen is de kans dat een dergelijke vordering wordt ingesteld en daarenboven tot een goed einde kan worden gebracht natuurlijk miniem. Om te beginnen zijn er weinig anonieme bevallingen in het Groothertogdom Luxemburg. Vervolgens kan men ervan uitgaan dat ook hier bijna alle kinderen zullen worden geadopteerd. Ten slotte moet het kind er ook nog eens in slagen om zijn of haar moeder te vinden én moet het kunnen bewijzen dat zij de vrouw is die van hem of haar is bevallen. Het risico voor de moeder om later toch een afstammingsband met haar kind opgelegd te krijgen, is dus heel erg klein, maar het bestaat wel. Bovendien is de kans groot dat vrouwen die anoniem bevallen hier niet van op de hoogte zijn, aangezien zij blijkbaar op geen enkel moment worden begeleid.

142. Het voorgaande lijkt niet verenigbaar te zijn met de positieve verplichtingen van een staat in het kader van art. 8 EVRM. In de eerste plaats wordt immers op geen enkel moment adequate begeleiding voor de vrouw voorzien. Ten tweede kan ze geconfronteerd worden met een afstammingsband die ze absoluut heeft willen vermijden. Het EHRM heeft in de zaak-Kearns echter benadrukt hoe belangrijk het is dat er voldoende informatie wordt verstrekt aan vrouwen die anoniem wensen te bevallen.³⁵⁶ In het licht van deze rechtspraak, lijkt de Luxemburgse regeling dus de rechten van de moeder op privéleven zoals gewaarborgd door het EVRM te schenden.

B.1.2. Rechten van het kind.

143. Ook voor het kind is de Luxemburgse regeling natuurlijk nefast, aangezien er geen enkele instantie bestaat die hem of haar kan helpen bij de zoektocht naar zijn

---

³⁵⁵ J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 117.

³⁵⁶ Zie randnummer 98.

of haar origine. Er is dan misschien wel geen bezwaar om een afstammingsvordering in te stellen, maar dit maakt uiteraard niets uit indien de moeder niet kan worden gevonden of indien het kind niet kan bewijzen dat zij de vrouw is die van hem of haar is bevallen³⁵⁷. Bovendien heeft een geslaagde vordering geen enkel gevolg indien het kind werd geadopteerd. Net zoals in Frankrijk, lijkt dit dus eerder een lege doos te zijn dan een stap in de richting van een recht op toegang tot oorsprongsgegevens voor het kind.

144. Een kind dat in Luxemburg uit een anonieme bevalling wordt geboren, wordt volledig aan zijn of haar lot overgelaten. Het EHRM tilt echter zwaar aan de onmogelijkheid om op ook maar enige georganiseerde manier bepaalde oorsprongsinformatie te kunnen traceren³⁵⁸. Aangezien er bovendien geen onafhankelijke instantie bestaat, kan er op geen enkel moment een deugdelijke belangenafweging plaatsvinden, terwijl dit volgens het EHRM net een essentiële vereiste is³⁵⁹. Het lijkt bijgevolg overduidelijk dat het Groothertogdom Luxemburg ook de rechten van het kind in het kader van art. 8 EVRM schendt³⁶⁰.

B.1.3. Conclusie.

145. De Luxemburgse regeling is zowel vanuit het standpunt van de moeder als vanuit het standpunt van het kind in strijd met de staande rechtspraak van het EHRM. Indien er ooit een klacht zou komen tegen het land, lijkt een veroordeling onvermijdelijk te zijn indien er geen aanpassingen aan de wetgeving komen.

B.2. Debat rond het recht om zijn ouders te kennen.

146. Zoals gezegd heeft Groothertogdom Luxemburg een voorbehoud geformuleerd in verband met art. 7 IVRK, waardoor het ook na de ratificatie van het Verdrag niet verplicht was om zijn wetgeving met betrekking tot anonieme bevalling aan te passen³⁶¹. Naar aanleiding van het eerste rapport van het Groothertogdom

---

³⁵⁷ CIEC, “note de synthèse concernant l’établissement de la filiation maternelle et les maternités de substitution dans les états de la CIEC”, 20 februari 2003, www.ciec1.org/Documentation/NotePMA.pdf, 5; J. DALQ DEPOORTER, “L’enfant de qui?” in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 117.

³⁵⁸ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013, § 55.

³⁵⁹ Zie randnummer 102-103.

³⁶⁰ *Ombudscomité Fir d’Rechter vum Kand* (hierna ORK), “avis au sujet d’une future réforme de la législation relative à l’adoption et à l’accouchement anonyme”, 2010, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/140-2010-avis-de-l-ombuds-comite-fir-d-rechter-vum-kand-au-sujet-d-une-future-reforme-de-la-legislation-relative-a-l-adoption-et-a-l-accouchement-anonyme>.

³⁶¹ Zie randnummer 42.

Luxemburg voor het Comité voor de Rechten van het Kind, toonde dit laatste zich er, zoals te verwachten was, niet zo tevreden over. Het Comité adviseerde dan ook dat de staat alle nuttige maatregelen zou nemen om het recht om zijn ouders te kennen, te garanderen in het licht van de principes van niet-discriminatie en het belang van het kind³⁶².

147. De wetgeving werd echter niet aangepast, maar in 2000 werd door het parlement wel aan Het *Commission Consultative Nationale d'Ethique pour les sciences de la Vie et de la Santé* (hierna CNE) gevraagd om de regeling rond de anonieme bevalling grondig te onderzoeken en er een advies over uit te brengen.

Het Comité stelde na een grondige analyse een aantal modellen voor die het midden houden tussen anonieme en discrete bevalling³⁶³:

1. Er zou gekozen kunnen worden voor een systeem dat niet verplicht dat de naam van de moeder in de geboorteakte wordt opgenomen, maar dat er wel voor zorgt dat een aantal identificerende gegevens worden bijgehouden. Deze gegevens zouden vervolgens worden vrijgegeven op vraag van het kind (eventueel binnen vijf jaar nadat het meerderjarig is geworden) of op vraag van de moeder.
2. Indien toegang tot de identiteit van de moeder niet wenselijk lijkt, moeten op zijn minst niet-identificerende gegevens worden bijgehouden. Deze gegevens kunnen aan het kind worden megedeeld volgens een nog te bepalen procedure op het moment dat het een voldoende maturiteit bereikt heeft. Er kan hierbij gedacht worden aan gegevens in verband met eventuele genetische ziektes, de leeftijd, etnische en geografische origine, religie en eventueel ook de reden waarom ze haar moederschap niet wou opnemen.
3. Er kan ook nog gedacht worden aan een oplossing die het midden houdt tussen het eerste en het tweede model. Hierbij wordt de tweede mogelijkheid als de regel voorgesteld, maar wanneer de moeder akkoord gaat, kunnen ook

---

³⁶² Concluding observations bij Groothertogdom Luxemburg, 24 juni 1998, CRC/C/15/Add.92, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 29.

³⁶³ CNE, "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 37-39.

alle identificerende gegevens worden bewaard. Het kind kan vervolgens tot deze gegevens toegang krijgen wanneer het meerderjarig is geworden.

Het CNE besloot dat de mogelijkheid om anoniem te bevallen, behouden moet blijven, maar dat er een aantal aanpassingen moeten gebeuren. Het kind moet namelijk toegang kunnen krijgen tot gegevens in verband met de moeder en de afkomst. Het CNE maakte zelf geen absolute keuze tussen de onderzochte modellen, maar adviseerde de wetgever dat deze de verschillende mogelijkheden grondig moest bestuderen. Er werd in de conclusie enkel vermeld dat de meerderheid van de leden van het Comité voorstander was van een systeem dat aan kinderen onder bepaalde voorwaarden toelaat om identificerende gegevens over de moeder te weten te komen, indien deze laatste hierin op voorhand toestemt (model drie).³⁶⁴ Bovendien moeten deze gegevens door een onafhankelijke administratieve of juridische instantie worden beheerd. Dit moet ervoor zorgen dat de privacy van alle betrokkenen wordt gegarandeerd. Het Comité benadrukte echter wel dat elk risico op chantage moet worden vermeden. Elke vordering tot alimentatie of erfenis uitgaande van het kind en *a fortiori* elke afstammingsvordering tegen de moeder moet worden uitgesloten³⁶⁵.

De taak van de wetgever was volgens het CNE bijgevolg meervoudig. Er moest namelijk eerst en vooral worden gedefinieerd wat onder identificerende en niet-identificerende gegevens moet worden verstaan. Vervolgens moest de wetgever bepalen welke instantie deze gegevens zou ontvangen en bewaren. Bovendien moest er ook wetgeving worden aangenomen die de vertrouwelijkheid van de gegevens zou kunnen garanderen. Er moest daarenboven worden bepaald wie er toegang tot zou kunnen krijgen en vervolgens moest deze worden vereenvoudigd. Ten slotte stond het CNE erop dat de wetgever duidelijk maakte dat er geen

---

³⁶⁴ CNE, "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 65.

³⁶⁵ CNE, "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 66.

juridische gevolgen aan de onthulling van de biologische waarheid kunnen worden gekoppeld³⁶⁶.

Het Comité voor de ethiek maakt ontegensprekelijk de keuze dat een pure anonieme bevalling niet toelaatbaar is. De instelling volledig afschaffen wil men echter ook niet. Daarom wordt gekozen voor een tussenweg die inhoudt dat het kind toegang tot zijn afstammingsgegevens kan krijgen via een onafhankelijke instantie, op voorwaarde dat de moeder hierin toestemt. Het CNE kiest bijgevolg resoluut voor een systeem van quasi-anonieme bevalling.

148. Het Comité voor de Rechten van het Kind reageerde in zijn *concluding observation* van 2005 positief op dit advies en is van oordeel dat de aanbevelingen een significante verbetering van de rechten van het kind inhouden³⁶⁷. Het Comité blijft wel aandringen om de anonieme bevalling volledig af te schaffen of, indien het Groothertogdom de instelling toch absoluut wil behouden, om alle noodzakelijke maatregelen te nemen opdat alle informatie over de ouder(s) bewaard blijft zodat het kind op het geschikte moment zijn of haar ouders voor zover als mogelijk kan kennen³⁶⁸.

149. Ondanks deze duidelijke adviezen bleef de wetgever echter vasthouden aan het systeem van anonieme bevallingen en kwam er geen wetswijziging.

B.3. Toch initiatief om de anonieme bevalling aan te passen.

150. In 2013 werd dan toch een wetsvoorstel om een aantal aanpassingen aan de afstamming in te voeren, ingediend. Het lijkt er enerzijds echter op dat de Luxemburgse wetgever de anonieme bevalling steviger wil verankeren in het Burgerlijk Wetboek, in plaats van meer rechten toe te kennen aan kinderen. Er wordt namelijk voorgesteld dat het Franse art. 326 CCF dat de anonieme bevalling expliciet toestaat, overgenomen wordt in art. 334 CCL³⁶⁹. Bovendien wil men ook een

---

³⁶⁶ CNE, "avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques", nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf, 66-67.

³⁶⁷ Concluding observation bij Luxemburg, 31 maart 2005, CRC/C/15/Add.250, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 28.

³⁶⁸ Concluding observation bij Luxemburg, 31 maart 2005, CRC/C/15/Add.250, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 29.

³⁶⁹ Projet de loi (F. Biltgen) portant réforme de la filiation, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputes 2012-13, nr. 6568, www.chd.lu, 6.

aanpassing doorvoeren aan de erkenningsakte door te bepalen welke gegevens er in moeten worden opgenomen. Volgens het wetsvoorstel mogen deze echter slechts onder voorbehoud van het nieuwe art. 334 CCL in de akte worden ingeschreven³⁷⁰.

Anderzijds worden ook aanpassingen voorgesteld die in het voordeel van de kinderen kunnen worden beschouwd. Het wetsvoorstel wil namelijk in art. 333 CCL de vordering tot vaststelling van het moederschap expliciet toelaten. Bovendien zou een moeder die anoniem bevallen is volgens het voorstel ook de namen die ze graag aan haar kind zou geven, kunnen kiezen³⁷¹. Deze mogelijkheid zou als een tweede alinea in art. 57 CCL worden ingevoegd. Het wetsvoorstel vermeldt in dit verband opnieuw dat men zich geïnspireerd heeft op de Franse wetgeving³⁷². De zinsnede in het voorstel is dan ook nagenoeg identiek aan die van de CCF. Bij dit laatste idee kan natuurlijk de bedenking worden gemaakt dat de vraag of de moeder al dan niet de naam van het kind mag kiezen, verre van de hoofdbezorgdheid is van iedereen die kritiek heeft op de anonieme bevalling.

B.3.1. Interne adviezen.

151. Het *Ombudscomité Fir d'Rechter vum Kand* (hierna ORK) reageerde in zijn advies van 2013 positief op het feit dat de wetgever er eindelijk aan heeft gedacht om het principe van het onderzoek naar het moederschap op te nemen in het Burgerlijk Wetboek. Het Comité benadrukt wel dat dit principe geen enkel effect kan hebben zolang er geen structuur of procedure wordt ingesteld die het voor elk kind toelaat en eenvoudiger maakt om zijn of haar origine te kennen³⁷³. In een heel recent advies heeft het ORK nogmaals herhaald dat het betreuenswaardig is dat de wetgever deze verzuchtingen blijft negeren. Een dergelijke wetsaanpassing zou immers een begin van een oplossing zijn om de wensen van de moeder en de belangen van het kind met elkaar te verenigen.³⁷⁴

---

³⁷⁰ Nieuw art. 62 CCL.

³⁷¹ Projet de loi (F. Biltgen) portant réforme de la filiation, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputes 2012-13, nr. 6568, www.chd.lu, 8.

³⁷² Art. 57, tweede lid CCF.

³⁷³ ORK, "avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation", 2 septembre 2013, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/152-2013-avis-de-l-ork-sur-le-projet-de-loi-6568-portant-reforme-de-la-filiation>.

³⁷⁴ ORK, "avis concernant le projet de loi 6568 portant réforme du droit de filiation", 2015, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/351-avis-de-l-ombuds-comite-pour-les-droits-de-l-enfant-concernant-le-projet-de-loi-6568-portant-reforme-du-droit-de-filiation>.

152. Het ORK sluit zich hiermee volledig aan bij de Luxemburgse Raad van State die adviseerde om een grondige hervorming van de adoptie door te voeren en zelfs te analyseren of het duaal systeem van gewone en volle adoptie nog behouden moet blijven. Er blijkt immers uit de wet dat het regime van de volledige adoptie niet samengaat met het opheffing van de anonimiteit³⁷⁵. Bovendien stelde de Raad van State voor om een apparaat in te stellen dat aan de geadopteerde toelaat om de geheimhouding rond zijn oorsprong op te heffen, ongeacht de aard van de adoptie. Hiervoor kan de Franse wet van 22 januari 2002³⁷⁶ als leidraad gebruikt worden. De Raad is namelijk van mening dat een wetsaanpassing in deze zin onvermijdelijk is geworden sinds het arrest-Godelli³⁷⁷ van het EHRM.³⁷⁸ Volgens het ORK kan men zich in het Groothertogdom Luxemburg perfect baseren op deze wet, aangezien het EHRM de procedure die erin vervat zit, in het arrest-Odièvre heeft goedgekeurd³⁷⁹.

153. Ook het Parket-Generaal van het Groothertogdom Luxemburg was niet onverdeeld gelukkig met het wetsvoorstel. De indieners ervan hebben immers volledig abstractie gemaakt van de rechtspraak van het EHRM die het recht om zijn origine te kennen, erkent. Het Parket-Generaal was er dan ook van overtuigd dat het Groothertogdom zich blootstelt aan een veroordeling door het EHRM analoog aan die van Italië³⁸⁰ indien de wetgever zonder meer het recht voor de moeder om anoniem te bevallen zou invoeren in art. 334 CCL³⁸¹. Opnieuw werd voorgesteld om, zoals in Frankrijk, een instituut op te richten dat bepaalde gegevens kan bewaren en vrijgeven na toestemming van de moeder. Men eiste niet dat alle details van de Franse regeling zouden worden overgenomen, maar de noodzaak van zo'n procedure werd wel sterk benadrukt. Een dergelijke regeling is volgens het Parket-

---

³⁷⁵ Zie randnummer 141.

³⁷⁶ Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat, *JORF* 23 janvier 2002, 1519.

³⁷⁷ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

³⁷⁸ Conseil d'Etat, "Avis complémentaire sur le projet de loi 6172A portant réforme du mariage et de l'adoption", 4 juin 2013, www.chd.lu, 4.

³⁷⁹ ORK, avis concernant le projet de loi 6568 portant réforme du droit de filiation, 2015, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/351-avis-de-l-ombuds-comite-pour-les-droits-de-l-enfant-concernant-le-projet-de-loi-6568-portant-reforme-du-droit-de-filiation>.

³⁸⁰ EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.

³⁸¹ Projet de loi (F. Biltgen) portant réforme de la filiation, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputés 2012-13, nr. 6568, www.chd.lu, 6.

Generaal immers het noodzakelijke uitvloeisel van de wettelijke mogelijkheid voor de moeder om anoniem te bevallen³⁸².

154. Deze kritiek werd ten slotte ook volmondig bijgetreden door het Parket van de stad Diekirch, dat ook gevraagd werd om een advies uit te brengen over het wetsvoorstel. Hierbij werd bovendien herhaald dat het EHRM erop staat dat de lidstaten een evenwicht zoeken tussen de rechten van de moeder om haar identiteit geheim te houden en de rechten van het kind om toegang te hebben tot zijn of haar persoonlijke origine.³⁸³

155. Alle adviserende instanties staan dus overduidelijk op één lijn. Ze zijn er allemaal rotsvast van overtuigd dat er een onafhankelijke instantie moet komen die de oorsprongsgegevens kan beheren. Hiervoor baseren zij zich voornamelijk op de Franse wetgeving, waar ze onverdeeld positief over zijn. Het arrest-Odièvre wordt vaak aangehaald als argument om aan te tonen dat ook het EHRM voorstander is van de procedure in Frankrijk. Men lijkt echter te vergeten dat dit arrest gebukt gaat onder een lijvige *dissenting opinion* en dat ook de rechtsleer van mening is dat de lijn die werd uitgezet in de zaak-Gaskin eerder als het werkelijke standpunt van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens moet worden beschouwd³⁸⁴.

Ook al zijn deze adviezen misschien niet kritisch genoeg voor het Franse recht, het is onmiskenbaar dat elke instantie ervan overtuigd is dat er een groot probleem is met de huidige Luxemburgse wetgeving. Ondanks deze overduidelijke roep om verandering, heeft de wetgever het wetsvoorstel echter niet aangepast. Tijdens de bespreking ervan in het Parlement werd enkel vermeld dat het recht op toegang tot iemands oorsprongsgegevens in een aparte wet zal worden opgenomen³⁸⁵.

B.3.2. Opinie van het Comité voor de Rechten van het Kind.

156. Het Comité voor de Rechten van het Kind is blij dat het Groothertogdom Luxemburg bezig is met een wetsvoorstel om de anonieme bevalling in overeenstemming te brengen met de rechten van het kind op oorsprongsgegevens.

---

³⁸² Parquet Général du Grand-Duché de Luxembourg, “avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation”, 4 février 2014, www.chd.lu, 30.

³⁸³ Parquet de Diekirch, “avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation”, 11 octobre 2013, 45-46, *annexe à Parquet Général du Grand-Duché de Luxembourg*, “avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation”, 4 février 2014, www.chd.lu.

³⁸⁴ Zie randnummer 94.

³⁸⁵ Procès-verbal de la réunion du 12 novembre 2014, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputes 2014-2015, nr. 6568, www.chd.lu, 3.

Men vindt het echter zorgwekkend dat de registratie en archivering van informatie over het kind met het oog op het vergemakkelijken van toekomstig onderzoek nog steeds niet mogelijk werd gemaakt. Bovendien is het Comité er ook niet gelukkig mee dat uit de adviezen rond het wetsvoorstel blijkt dat de toegang tot de informatie afhankelijk zou worden gemaakt van de toestemming van de moeder. Het zou dan ook liever zien dat deze voorwaarde wordt geschrapt. Ten slotte wil het Comité ook dat het Groothertogdom meer inspanningen levert om de oorzaken van anonieme bevallingen aan te pakken door meer informatie, begeleiding en sociale steun te voorzien bij ongeplande zwangerschappen en door risicozwangerschappen te voorkomen.³⁸⁶

Het is duidelijk dat het wetsvoorstel ook voor het Comité voor de Rechten van het Kind te mager is en bovendien de verkeerde zaken wil invoeren. Vooral het vetorecht van de moeder raakt bij het Comité een gevoelige snaar. Dit kan immers niet in overeenstemming zijn met het belang van het kind. De *Concluding observation* van 2013 wees er echter nog maar eens op dat het Groothertogdom Luxemburg zijn inspanningen moet vergroten om ervoor zorgen dat dit principe op een geschikte manier wordt geïntegreerd in het interne recht en consequent wordt toegepast in alle overheidshandelingen die een impact op kinderen hebben.³⁸⁷

B.4. Conclusie.

157. Zelfs indien het wetsvoorstel zou evolueren tot een wet, zal er geen sprake kunnen zijn van een betere overeenstemming van het Luxemburgse recht met het verdragsrechtelijk kader.

Eerst en vooral blijft het evenwel nog maar de vraag of er effectief een orgaan zal komen dat oorsprongsinformatie kan beheren, dit maakt immers geen deel uit van het wetsvoorstel zelf, maar enkel van de verschillende adviezen. Indien we er echter van uitgaan dat er effectief een aparte wet zal komen die het recht op informatie zal behandelen, betekent dit absoluut nog niet dat er dan wel overeenstemming zal zijn met het EVRM en het IVRK. Het Groothertogdom Luxemburg lijkt immers de Franse

---

³⁸⁶ Concluding observation bij Luxemburg, 28 oktober 2013, CRC/C/LUX/CO/3-4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 28-29.

³⁸⁷ Concluding observation bij Luxemburg, 28 oktober 2013, CRC/C/LUX/CO/3-4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 25.

regeling zo veel mogelijk te willen overnemen, terwijl deze laatste zelf ook niet volledig in overeenstemming met de voormelde verdragen is ³⁸⁸. Het Groothertogdom zou in dit geval dus evolueren van een anonieme bevalling die helemaal niet in overeenstemming is met het verdragsrecht naar een quasi-anonieme bevalling die al iets meer aanvaardbaar is, maar nog steeds de toets aan de mensenrechten niet zal doorstaan.

158. Zover is het echter zelfs nog niet, aangezien men nog steeds met de bespreking van het wetsvoorstel bezig is. Het is dus nog niet zeker dat er effectief een wet zal komen. Voorlopig blijft alles in het Groothertogdom Luxemburg bij het oude, wat inhoudt dat er absoluut geen sprake kan zijn van een anonieme bevalling die aanvaardbaar is in het licht van art. 8 EVRM en art. 3, 7 en 8 IVRK.

C. Dringend nood aan een wetgevend inhaalmanoeuvre.

159. Het is duidelijk dat de anonieme bevalling in het Groothertogdom Luxemburg veel beperkter is geregeld dan in Frankrijk. Er is amper sprake van een wetgevend kader. Het lijkt erop dat men op dit moment een poging aan het doen is om de Luxemburgse anonieme bevalling op het niveau van de Franse te brengen. Dit kan als een stap in de goede richting worden beschouwd, maar zal absoluut niet volstaan. In Frankrijk is men immers alweer een stap verder, aangezien daar meer en meer stemmen opgaan om de anonieme bevalling om te zetten in een discrete. Indien men zich in het Groothertogdom nu dus louter tevreden zou stellen met het kopiëren van de regeling van hun burens, lijkt het erop dat het land steeds achterop zal blijven hinken. Hierdoor zal het risico op een veroordeling door het EHRM natuurlijk ook steeds groter worden. Het is duidelijk dat de wetgever dringend een tandje hoger zal moeten schakelen indien men dit alles nog wil vermijden.

3. Algemeen besluit: veel werk aan de winkel.

160. Het valt niet te betwijfelen dat Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg een totaal verschillende regeling hebben (zie bijlage 3). Het Groothertogdom laat (voorlopig) nog steeds een pure anonieme bevalling toe, terwijl men in Frankrijk intussen naar een quasi-anonieme bevalling is geëvolueerd. In beide landen gaan echter stemmen op om nog meer aandacht te hebben voor het recht op afkomst. Deze interne kritieken zijn het gevolg van een steeds duidelijker wordende tendens in

---

³⁸⁸ Zie randnummer 130-131.

de mensenrechten. Zowel het EHRM als het Comité voor de Rechten van het Kind hameren erop dat kinderen een volwaardige toegang tot hun oorsprongsgegevens moeten kunnen krijgen.

Men kan dus concluderen dat zowel het Groothertogdom Luxemburg als Frankrijk op dit moment niet in overeenstemming zijn met de internationale mensenrechten. Het gevolg hiervan is dat een verdere aanpassing aan hun wetgeving noodzakelijk zal blijken.

Hoofdstuk VI. De Belgische rechtsorde.

161. Ook in België wordt er meer en meer aandacht besteed aan het algemene probleem van kinderen die hun afkomst niet kennen. Net als in de internationale gemeenschap is hierbij een tendens merkbaar naar de erkenning van een recht op informatie over afsammingsgegevens³⁸⁹. Zo werd in de media onlangs bericht over donorkinderen die op zoek gaan naar hun afkomst³⁹⁰ en is er al een tijd veel te doen rond de gedwongen adopties die de Kerk uitvoerde in de jaren '50-'80 van de vorige eeuw³⁹¹.

162. Dit neemt echter niet weg dat er, niet alleen in België, verschillende stemmen opgaan om een mogelijkheid van anonieme of discrete bevalling in te voeren. Zo is in Oostenrijk het achterlaten van een baby in een vondelingenluik niet langer strafbaar en werden er in Duitsland, net zoals bij ons, reeds verschillende wetsvoorstellen ingediend. Het lijkt de bedoeling van de staten om pasgeborenen te beschermen tegen de risico's verbonden aan een bevalling buiten een medische inrichting.³⁹²

De doelstelling van een dergelijke wetgeving is dus eigenlijk niet om het aantal kindermoorden of vondelingen te laten afnemen³⁹³. De voorstanders beseffen

---

³⁸⁹ T. WUYTS, "Het recht op identiteit in de Belgische rechtsorde", *T.Fam.* 2015, (60) 60.

³⁹⁰ www.standaard.be/cnt/dmf20150224_01546940.

³⁹¹ Expertpanel gedwongen adopties, "eindrapport over de wegen tot erkenning en herstel bij gedwongen adopties", 4 mei 2015, www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2015/20150504-expertenpanel-gedwongen-adopties-overhandigt-eindrapport-aan-minister-vandeurzen.jsp; <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2148351>; <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/journaal/2.38757?video=1.2328098>.

³⁹² CIEC, "note de synthèse concernant l'établissement de la filiation maternelle et les maternités de substitution dans les états de la CIEC", 20 februari 2003, www.ciec1.org/Documentation/NotePMA.pdf, 4.

³⁹³ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2011-2012, nr. 5-1705/1), 1; Wetsvoorstel (M.

immers dat uit studies blijkt dat de mogelijkheid om discreet te bevallen hier vermoedelijk weinig effect op heeft. Het risico op kindermoord bestaat namelijk vooral bij vrouwen die te kampen hebben met een psychose, waardoor ze hun zwangerschap zo lang mogelijk ontkennen³⁹⁴. Dit kan zelfs zo ver gaan dat de vrouwen er zich niet eens van bewust zijn dat ze een kind hebben gebaard. Na de bevalling zullen ze er dan ook alles aan doen om de realiteit weg te drukken.³⁹⁵ De mogelijkheid om een kind veilig op de wereld te zetten en het af te staan via een discrete bevalling zal dus niet eens in hun hoofden opkomen. Dit doet echter niets af aan het nut van een anonieme of discrete bevalling. Er zijn immers verschillende andere vrouwen die omwille van welke reden dan ook niet tot abortus willen of kunnen overgaan, maar toch geen band met hun kind willen.

1. De meest recente Belgische wetsvoorstellen in het kader van anonieme of discrete bevalling

163. De Belgische wetgever is zich ook bewust van de zwart-witsituatie die er in onze wetgeving bestaat. Enerzijds moet er zonder enige twijfel rekening worden gehouden met de rechten van de kinderen, maar anderzijds moet men er zich ook bewust van zijn dat de rechten van de moeders niet uit het oog mogen worden verloren³⁹⁶. Er bestaat voor vrouwen die geen abortus kunnen of willen plegen immers geen enkele middenweg: ofwel bevallen ze op een veilige manier in het ziekenhuis en komt hun naam in de geboorteakte van het kind, ofwel bevallen ze ergens anders waar anonieme bevalling wel toegelaten is of ze bevallen thuis en leggen het kind te vondeling. Over de jaren heen werden al verschillende wetsvoorstellen ingediend, waarbij het opvalt dat deze zich telkens situeren rond periodes waarin vondelingen in het nieuws komen. Het meest recente, en heel duidelijke, voorbeeld in dit verband, is baby Jules. Nadat bekendgemaakt werd dat hij in het vondelingenluik was gevonden, schoten een aantal politici opnieuw wakker. Er werd op 1 maart 2015 een debat gehouden in het Eén-programma “De zevende dag” tussen mevrouw Van Peel van NVA en een medewerkster van vzw Moeders voor

---

Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St.* Senaat BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-1026/1), 1.

³⁹⁴ Zie randnummer 195.

³⁹⁵ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2011-2012, nr. 5-1705/1), 7-10.

³⁹⁶ G. MATHIEU, “Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaidoyer pour l’instauration d’un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français”, *JDJ* 2013, afl. 322, (28) 28-29.

Moeders en sindsdien werden in de Kamer al twee nieuwe wetsvoorstellen en een voorstel van resolutie (her)ingediend.

164. Ook tijdens de vorige legislatuur³⁹⁷ werden een aantal voorstellen ingediend. Deze zullen hieronder samen met de voorstellen van de huidige zittingsperiode³⁹⁸ die werden ingediend tot en met 30 april 2015 worden besproken. De voorstellen zullen worden gegroepeerd naargelang de mate waarin ze het voor de kinderen mogelijk maken om toegang te krijgen tot de oorsprongsinformatie. Daarnaast zal hierbij ook de link met het verdragsrechtelijk kader en met de buitenlandse regelingen in verband met anonieme bevalling worden gemaakt³⁹⁹.

2. Wetsvoorstel dat anonieme bevalling mogelijk wil maken.

165. De eerste, heel opvallende, vaststelling die gemaakt kan worden bij het doornemen van de meest recente wetsvoorstellen, is dat slechts één voorstel werd ingediend om een zuiver anonieme bevalling mogelijk te maken. De nadelen die hieraan verbonden zijn voor de kinderen én de vrouwen, zijn voor de andere indieners blijkbaar te groot om op te kunnen lossen.

166. Het enige wetsvoorstel dat wel voorstander is van een anonieme bevalling werd op 25 november 2010 ingediend. Volgens het voorstel zouden vrouwen die zich in een noodsituatie bevinden, de mogelijkheid moeten hebben om geheimhouding te vragen van zowel hun opname in de medische instelling als van hun bevalling⁴⁰⁰. Er werd echter geen grond tot onontvankelijkheid voor een latere afstammingsvordering ingesteld. Het leek de indieners evenwel wenselijk dat er een officiële regeling voor een dergelijk onderzoek zou komen om te vermijden dat de privacy van de moeder of de adoptieouders zou worden geschonden. Naar het voorbeeld van Frankrijk kon hiervoor gedacht worden aan het oprichten van een onafhankelijke bemiddelingsorganisatie. Daarnaast wilden de indieners ook dat de vrouw zo goed mogelijk bij haar keuze kan worden begeleid. Om dit te bereiken moet men haar inlichten over alle andere mogelijkheden tot bijstand waarover zij beschikt. Bovendien krijgt ze na de bevalling drie maanden de tijd om zich te bedenken. Indien de moeder

---

³⁹⁷ Het betreft hier zittingsperiode 53 van 2010-2014.

³⁹⁸ Het betreft hier zittingsperiode 54 die in 2014 begon.

³⁹⁹ Zie hoofdstuk III en IV.

⁴⁰⁰ Art. 2 wetsvoorstel (A. Colen *et al.*) tot wijziging van de regelgeving om het naamloos bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0701/001, (herneemt het voorstel van A. Colen *et al.*, *Parl.St. Kamer 2007-2008*, nr. 52K0781/001), 7.

het kind niet binnen deze periode heeft erkend, wordt geacht dat zij tot de adoptie van het kind heeft toegestemd.⁴⁰¹

Het wetsvoorstel wou dan misschien wel het voorbeeld van Frankrijk volgen, maar het sprak nergens over het bewaren of vrijgeven van afstammingsgegevens. Er kan hieruit dus worden afgeleid dat de organisatie die zou worden opgericht hiervoor niet bevoegd zou zijn. Het kind zou bijgevolg op geen enkele manier aan informatie over zijn of haar oorsprong kunnen geraken. Uit de voorgaande hoofdstukken is echter al gebleken dat dit niet in overeenstemming met de mensenrechten kan zijn. Er moet rekening worden gehouden met de rechten van het kind, wat in dit wetsvoorstel absoluut niet gebeurde.

Bovendien werd ook nergens verduidelijkt wat precies onder de “noodsituatie” van de moeder moet worden begrepen en door wie dit zou moeten worden beoordeeld. Het voorstel bepaalde enkel dat dit een *sui generis*-begrip is dat niet noodzakelijk op dezelfde manier als in de abortuswetgeving zou moeten worden geïnterpreteerd.⁴⁰² Het doel hiervan was blijkbaar om te vermijden dat de mogelijkheid om anoniem te bevallen zou worden misbruikt voor andere doeleinden dan voor het redden van een leven in nood⁴⁰³. Men wou dus voorzien in een soort afbakening van het toepassingsgebied. Er werd echter een zodanig vaag begrip gebruikt, dat de kans klein is dat deze doelstelling hiermee bereikt zou zijn. De vraag blijft ook wie er over het aanwezig zijn van de noodzakelijkheid zou moeten oordelen en op welk moment. Aangezien een vrouw pas bij de bevalling om geheimhouding moet vragen, lijkt dit ook het enige mogelijke ogenblik te zijn om over het al dan niet bestaan van een noodsituatie te beslissen. Dit zou betekenen dat de beoordeling door het ziekenhuispersoneel zou moeten gebeuren of door de mensen die de vrouw voor de bevalling alle mogelijke inlichtingen moeten geven. Bovendien werd ook nergens bepaald wat er moet gebeuren wanneer zou blijken dat er geen noodzaak aanwezig is. Kunnen deze mensen de vrouw dan verbieden om anoniem te bevallen? Dit zou

---

⁴⁰¹ Art. 3-4 wetsvoorstel (A. Colen *et al.*) tot wijziging van de regelgeving om het naamloos bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0701/001, (herneemt het voorstel van A. Colen *et al.*, *Parl.St. Kamer 2007-2008*, nr. 52K0781/001), 7.

⁴⁰² Wetsvoorstel (A. Colen *et al.*) tot wijziging van de regelgeving om het naamloos bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0701/001, (herneemt het voorstel van A. Colen *et al.*, *Parl.St. Kamer 2007-2008*, nr. 52K0781/001), 5.

⁴⁰³ Art. 2 wetsvoorstel (A. Colen *et al.*) tot wijziging van de regelgeving om het naamloos bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0701/001, (herneemt het voorstel van A. Colen *et al.*, *Parl.St. Kamer 2007-2008*, nr. 52K0781/001), 5.

inhouden dat de moeder alsnog een kind zou hebben dat ze niet gewild heeft, wat noch voor haar, noch voor het kind wenselijk zou zijn. Ook dit deel van het voorstel lijkt dus niet in overeenstemming te zijn met de internationale mensenrechten van zowel moeder als kind.

De bedoeling van het voorstel was om een reële anonieme bevalling in te voeren. Uit het onderzoek van het EVRM en het IVRK is echter al gebleken dat deze in de vorm waarin hij hier voorgesteld wordt, niet in overeenstemming kan worden gebracht met de rechten die in de Verdragen zijn vervat⁴⁰⁴. Bovendien bevat het wetsvoorstel te veel onduidelikheden om sluitend te zijn. Het valt dus niet te verbazen dat er geen enkel ander wetsvoorstel in dergelijke zin werd ingediend.

3. Wetsvoorstellen die quasi-anonieme bevalling mogelijk willen maken.

167. De overwegende consensus in het parlement om sowieso geen anonieme bevalling in te voeren, betekent echter niet dat alle andere voorstellen in de richting van een zuivere discrete bevalling gaan.

Hoewel het nergens zo genoemd werd, richtten een aantal indieners zich immers tot de quasi-anonieme bevalling, in welke vorm dan ook. Een quasi-anonieme bevalling staat immers misschien wel tussen een anonieme en een discrete bevalling in, maar niets zegt dat elke versie ervan perfect het midden tussen die twee mogelijkheden moet houden. Het lijkt er immers op dat de wetsvoorstellen die een quasi-anonieme bevalling willen invoeren, steeds ofwel bij de anonieme ofwel bij de discrete bevalling aansluiting zoeken.

A. Aanleunend bij anonieme bevalling.

168. Wetsvoorstellen die aanleunen bij anonieme bevalling houden in dat de moeder de mogelijkheid krijgt om te bevallen zonder dat haar naam in de geboorteakte wordt opgenomen. In tegenstelling tot bij een anonieme bevalling, kan ze echter ten tijde van de geboorte van het kind, of zelfs later, informatie over zichzelf verstrekken. Het kind kan dankzij deze gegevens zijn of haar moeder later terugvinden, indien deze laatste toelaat dat het geheim van haar identiteit wordt opgeheven.⁴⁰⁵

---

⁴⁰⁴ Zie randnummer 104.

⁴⁰⁵ Wetsvoorstel (J. Brotchi *et al.*) betreffende anoniem bevallen, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-502/1, (herneemt het voorstel van P. Monfils, *Parl.St.* Senaat BZ 2007, nr. 4-152/1), 3 en wetsvoorstel

169. Deze wetsvoorstellen zijn er zich van bewust dat de pure anonieme bevalling insinueert dat het respect voor het privéleven van de moeder zwaarder doorweegt dan het recht op oorsprongsgegevens van het kind⁴⁰⁶. Ze beseffen dat dit niet aanvaardbaar is, aangezien er met twee doelstellingen rekening moet worden gehouden. Enerzijds moet voor de bevalling zo veel mogelijk hulp worden geboden aan de moeder door haar te informeren over alle andere mogelijkheden die ze heeft en over de instellingen die haar sociale of psychologische hulp kunnen verstrekken. Bovendien moet zij na de bevalling haar sociaal leven opnieuw kunnen opbouwen. Anderzijds moet het kind een mogelijkheid worden geboden om zijn of haar biologische moeder terug te vinden.⁴⁰⁷ Om deze belangen met elkaar te kunnen vereenzelvigen, wordt de naam van de moeder dus niet opgenomen in de geboortekte, maar worden er wel een aantal gegevens over de moeder achtergelaten. De wetsvoorstellen zijn het er echter niet over eens of dit een verplichting inhoudt voor de vrouw. Het wetsvoorstel Brotchi zegt immers dat de vrouw dit “kan” doen⁴⁰⁸, terwijl het voorstel Van Cauter lijkt te insinueren dat het opnemen van de gegevens in een register sowieso zal gebeuren⁴⁰⁹. Dit laatste sluit meer aan bij de visie van de indieners, want indien de moeder niet eens verplicht is om haar gegevens na te laten, wordt opnieuw meer gewicht toegekend aan haar wensen, terwijl men dit net wilde vermijden. Het voorstel Brotchi lijkt dus in tegenspraak met zijn eigen bedoeling te zijn.

Verder zijn de wetsvoorstellen heel gelijkaardig aan het huidige Franse recht: De gegevens worden bijgehouden door een onafhankelijke instantie waar het kind kan verzoeken dat ze bekend gemaakt worden, maar de moeder moet hierin

---

(C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K1404/001), 4.

⁴⁰⁶ Wetsvoorstel (C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K1404/001), 4.

⁴⁰⁷ Wetsvoorstel (J. Brotchi *et al.*) betreffende anoniem bevallen, *Parl.St. Senaat* 2010-2011, nr. 5-502/1, (herneemt het voorstel van P. Monfils, *Parl.St. Senaat BZ* 2007, nr. 4-152/1), 2-3 en wetsvoorstel (C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K1404/001), 4.

⁴⁰⁸ Art. 2 wetsvoorstel (J. Brotchi *et al.*) betreffende anoniem bevallen, *Parl.St. Senaat* 2010-2011, nr. 5-502/1, (herneemt het voorstel van P. Monfils, *Parl.St. Senaat BZ* 2007, nr. 4-152/1), 6-7.

⁴⁰⁹ Wetsvoorstel (C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K1404/001), 4.

toestemmen. De vrouw op haar beurt kan echter slechts informatie over het kind krijgen nadat hij of zij reeds verzocht heeft om de geheimhouding op te heffen.⁴¹⁰

170. Dit alles betekent een grote stap voorwaarts ten opzichte van een zuivere anonieme bevalling, maar het zal niet volstaan. Er is immers al gebleken dat de goedkeuring van de Franse regeling heel erg wankel staat⁴¹¹. Bovendien bereiken de indieners hun doelstelling niet. Aangezien de moeder immers steeds een vetorecht behoudt, worden haar belangen nog steeds hoger ingeschat dan die van het kind.

B. Aanleunend bij discrete bevalling.

171. Wanneer er eerder aansluiting wordt gezocht bij de discrete bevalling, wordt er een onderscheid gemaakt tussen identificerende en niet-identificerende gegevens. Beide soorten informatie worden bewaard, maar de manier waarop er inzage in kan worden verleend, is anders. Om toegang te krijgen tot de eerste soort informatie, moet er immers toestemming zijn van de moeder, wat niet het geval is bij de tweede categorie. Eigenlijk kan men zeggen dat er enkel voor de identificerende gegevens nog sprake is van een quasi-anonieme bevalling en dat de andere gegevens onder de noemer discrete bevalling vallen.

172. De voorbije jaren werd viermaal hetzelfde wetsvoorstel ingediend met de bedoeling om een quasi-anonieme bevalling in te voeren die dicht aanleunt bij een discrete bevalling, tweemaal in de Kamer en tweemaal in de Senaat⁴¹². De indieners hebben namelijk ingezien dat het Franse systeem meer en meer onder druk komt te staan, ook al werd de procedure van anonieme bevalling in 2002 bijgestuurd. Precies om die reden willen de indieners een discrete bevalling invoeren, ook al houdt hun voorstel niet de zuivere vorm van deze mogelijkheid in.⁴¹³

---

⁴¹⁰ Wetsvoorstel (J. Brotchi *et al.*) betreffende anoniem bevallen, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-502/1, (herneemt het voorstel van P. Monfils, *Parl.St.* Senaat BZ 2007, nr. 4-152/1), 3 en wetsvoorstel (C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K1404/001), 4.

⁴¹¹ Zie randnummers 131-135.

⁴¹² Wetsvoorstel (K. Jiroflée *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0424/001, (herneemt het voorstel van M. Detiège en M. Vanlerberghe, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0829/001) en wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1).

⁴¹³ Wetsvoorstel (K. Jiroflée *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0424/001, (herneemt het voorstel van M. Detiège en M. Vanlerberghe, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0829/001), 6.

Zij willen dat de naam van de moeder in een gesloten register wordt vermeld, waar het kind vanaf de leeftijd van zestien jaar toegang toe kan krijgen na het volgen van een bepaalde procedure. Bovendien kan de moeder zowel voor als na de bevalling een beroep doen op begeleiding. Daarnaast krijgt ze ook vier maanden de tijd om zich te bedenken.⁴¹⁴

Tot hiertoe lijkt er niet veel origineels aan het voorstel te zijn, maar toch zijn er verschillende vernieuwende elementen. Eerst en vooral is er aandacht voor begeleiding van het kind. Een afstandskind leeft immers dag in dag uit met de wetenschap dat het werd afgestaan. Ook de invloed van het niet-kennen van zijn of haar roots mag niet worden onderschat. Psychologische bijstand kan dan ook cruciaal zijn voor een goede ontwikkeling.⁴¹⁵ Daarnaast wou dit voorstel niet één lijst invoeren, maar twee. Het zou gaan om een lijst met identificerende gegevens en een lijst met niet-identificerende gegevens. Deze informatie zou worden opgenomen in een op te richten Centraal Register van discrete bevallingen.⁴¹⁶ De lijst met niet-identificerende gegevens kan door het kind dat de vereiste leeftijd heeft bereikt, worden ingekeken via een professionele begeleidingsdienst. Daarnaast kunnen de wettelijke voogden op elke leeftijd van het kind toegang tot deze informatie vragen. De Commissie van het Centraal Register zal vervolgens een bemiddelingspoging doen om de instemming van de moeder te bekomen. Indien deze hier echter niet in slaagt, worden de gegevens niet verstrekt.⁴¹⁷

173. Het voorstel werd uitgebreid uitgewerkt en er is duidelijk aan verschillende situaties gedacht. Bovendien probeerde men alle betrokken partijen zo veel en zo goed mogelijk te begeleiden. Hoewel de indieners echter vrij veel kritiek uitten op de Franse wetgever omdat deze er niet voor gezorgd heeft dat er een evenwicht tot stand kwam tussen de rechten van de moeder en het kind, hebben ook zij dit

---

⁴¹⁴ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1), 8-9.

⁴¹⁵ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1), 5-6.

⁴¹⁶ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1), 9.

⁴¹⁷ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1).

eigenlijk niet volledig gedaan. Wat de niet-identificerende gegevens betreft, krijgt het kind immers sowieso toegang, zonder dat er met de moeder wordt bemiddeld⁴¹⁸. De naam van de moeder wordt daarentegen nooit bekendgemaakt indien de moeder hier geen toestemming toe verleent, ook al wordt er bemiddeld⁴¹⁹. In het eerste geval wegen de rechten van het kind dus altijd zwaarder door, in het tweede geval krijgen de rechten van de moeder voorrang. Op zich zou men dus kunnen zeggen dat er wel degelijk een soort evenwicht is omdat de betrokkenen elk op een bepaald punt overwicht hebben. Men kan zich echter de vraag stellen of er geen evenwicht moet zijn over elke set van gegevens. Dit zou inhouden dat de onafhankelijke instantie steeds een belangenafweging zou kunnen maken. Pas dan kunnen moeder en kind volledig gelijk behandeld worden en zou een regeling de grootste kans hebben om in overeenstemming met de internationale mensenrechten te worden bevonden.

4. Wetsvoorstellen die discrete bevalling mogelijk willen maken.

174. Het valt dan ook niet te verwonderen dat een groot aandeel van de ingediende wetsvoorstellen een volwaardige discrete bevalling willen invoeren. Op 21 januari 2015 werd zelfs een voorstel van resolutie ingediend met als doel het oprichten van een dienst voor de registratie van discrete bevallingen⁴²⁰. Men wil namelijk de voordelen van anoniem bevallen kunnen behouden, maar de nadelen ervan opheffen⁴²¹. De verschillende indieners zijn er dan ook van overtuigd dat de procedure van discrete bevalling de meest humane is⁴²². Enerzijds omdat zowel de moeder als het kind kunnen worden begeleid, anderzijds omdat er een evenwicht

---

⁴¹⁸ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1), 9.

⁴¹⁹ Wetsvoorstel (G. Swennen *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1), 9.

⁴²⁰ Voorstel van resolutie (C. Van Cauter *et al.*) tot oprichting van een dienst voor de registratie van discrete bevallingen, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0828/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K1354/001).

⁴²¹ Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 4.

⁴²² Wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1, (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1), 2 en met dezelfde tekst wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0349/001), 2.

wordt gezocht tussen de belangen van het afstandskind en die van de ouder⁴²³. Zowel de rechten van de moeder als deze van het kind worden als gelijkwaardig beschouwd⁴²⁴.

Bovendien houdt volledige anonimiteit meer risico's op misbruik in. Zo bestaat het risico dat een vrouw die bevalt van een gehandicapt kind het bij de geboorte anoniem afstaat of dat er aan eugenetische selectie zou worden gedaan. Daarnaast zou ook draagmoederschap aanzienlijk makkelijker worden gemaakt. De indieners van wetsvoorstellen met betrekking tot discrete bevalling zijn echter van oordeel dat deze procedure misbruiken uitsluit. Het kind heeft immers de mogelijkheid om zijn of haar moeder terug te vinden. Zij kan zelf dus niet beslissen om nooit iets met haar kind te maken te hebben.⁴²⁵

175. De wetsvoorstellen zijn erop gericht om de huidige structuur van het familierecht te behouden, maar proberen de twee belangrijkste redenen die de discrete bevalling in de weg staan, aan te passen. Er moet namelijk een mouw gepast worden aan het *mater semper certa est*-principe en aan de huidige adoptieprocedure waar de moeder verplicht betrokken partij is⁴²⁶. Daarnaast moet natuurlijk zowel met de rechten van de moeder als met die van het kind voldoende rekening worden gehouden, wil men niet het risico op veroordeling voor de internationale mensenrechtenorganen lopen.

---

⁴²³ O.a. wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Senaat* BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-1026/1), 2-3; wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St. Senaat* 2010-2011, nr. 5-347/1 (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-999/1), 2 en met dezelfde tekst wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St. Kamer* BZ 2014, nr. 54K0106/001 (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K0349/001), 2.

⁴²⁴ Voorstel van resolutie (C. Van Cauter *et al.*) tot oprichting van een dienst voor de registratie van discrete bevallingen, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0828/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K1354/001), 5.

⁴²⁵ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001 (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 10-11.

⁴²⁶ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001 (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 11.

A. Rechten van de moeder.

176. Alle indieners wensten dat de discrete bevalling open zou staan voor alle vrouwen die er zich op willen beroepen⁴²⁷. Enkel het zeer recent ingediende voorstel van mevrouw van Peel⁴²⁸ sloot in een aantal gevallen de mogelijkheid tot een discrete adoptieprocedure uit. Het gaat om de situatie waarbij er een sterk vermoeden van vaderschap vaststaat ten opzichte van de adoptandus, waarbij de moeder handelingsonbekwaam is of waarbij de aanvraag om de procedure te starten pas na het ontslag van de moeder uit het ziekenhuis werd ingediend⁴²⁹. Deze laatste beperking heeft tot doel om de nood aan discretie te kunnen verbinden aan een degelijke medische begeleiding.⁴³⁰

177. De meeste voorstellen legden de nadruk op een goede preventieve begeleiding van de vrouwen in nood. Uit cijfers van adoptie- en andere sociale diensten blijkt immers dat voor 80% van de vrouwen die een aanmeldingsaanvraag voor adoptie indienen, een andere oplossing kan worden gevonden, waarbij ze het kind toch zelf opvoeden of er op zijn minst het contact mee behouden⁴³¹. Het is duidelijk heel belangrijk dat vrouwen die overwegen om hun kind af te staan, alle

---

⁴²⁷ Art. 2 wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Senaat* BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-1026/1), 3; Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer* BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2012-2013, nr. 5-1972/1), 6; art. 2 wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 16; art. 3 wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St. Senaat* 2010-2011, nr. 5-347/1 (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-999/1), 8 en met dezelfde tekst: art. 3 wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St. Kamer* BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K0349/001), 8.

⁴²⁸ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001 (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 17.

⁴²⁹ Art. 6 wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001 (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 17.

⁴³⁰ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer* 2014-2015, nr. 54K0946/001 (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2011-2012, nr. 5-1705/1), 14.

⁴³¹ O.a. wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St. Senaat* 2010-2011, nr. 5-347/1 (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-999/1), 3; met dezelfde tekst: wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St. Kamer* BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St. Kamer* 2010-2011, nr. 53K0349/001), 3; wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Senaat* BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St. Senaat* 2008-2009, nr. 4-1026/1), 3.

mogelijke informatie krijgen over de opties die voor haar openstaan. Het is enorm belangrijk dat alle alternatieven gekend zijn, zodat de vrouw een volledig vrije en geïnformeerde keuze kan maken. De discrete bevalling zou dan ook moeten worden bekeken in het kader van de hulpverlening: moeders moeten zowel voor de afstand van hun kind als in de periode kort erna en zelfs op langere termijn kunnen worden ondersteund⁴³². Ook preventie speelt hierbij een cruciale rol. Het goedkeuren van de discrete bevalling heeft volgens één van de wetsvoorstellen immers tot doel om preventie- en voorlichtingsmaatregelen uit te werken die het discreet bevallen kunnen ondersteunen in plaats van het aan te moedigen. De discrete bevalling mag slechts de allerlaatste oplossing zijn.⁴³³

B. Rechten van het kind.

178. Om de rechten van het kind niet te veel te schaden door de uitgebreide bescherming van de moeder, mag het opzoeken van de afstamming echter niet totaal onmogelijk worden gemaakt. Precies om die reden worden de gegevens bewaard bij een onafhankelijke instantie.⁴³⁴ Bij welke instantie dit zou moeten zijn en op welke leeftijd het kind toegang kan krijgen, verschilt van voorstel tot voorstel. Het ene wou de centrale adoptieautoriteiten inschakelen en bepaalde geen minimumleeftijd voor het kind⁴³⁵. Anderen wilden een nieuwe Dienst ter Registratie van Discrete Bevallingen of een Federale Centrale Autoriteit oprichten zonder enige

---

⁴³² Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 5 en 7; wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1, (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1), 2-3 en met dezelfde tekst: wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0349/001), 2-3.

⁴³³ Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 5.

⁴³⁴ O.a. wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 9; wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2011-2012, nr. 5-1705/1), 12.

⁴³⁵ Art. 6 en 8 wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1, (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1), 9-10 en met dezelfde tekst art. 6 en 8 wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0349/001), 9-10.

leeftijd te bepalen⁴³⁶. Één voorstel wou zelfs de familierechtbank in combinatie met de centrale autoriteit voor adoptie bevoegd maken zodat het kind er terecht kan van zodra het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt⁴³⁷.

179. De meeste indieners waren het er echter wel over eens dat er twee verschillende lijsten moeten worden opgericht. De niet-identificerende gegevens worden aan het kind verstrekt van zodra dit de vereiste leeftijd heeft en erom verzoekt. Wanneer het kind echter de identificerende gegevens over zijn moeder opvraagt, wordt zij hiervan op de hoogte gebracht. Als zij zich hier niet tegen verzet, krijgt het kind haar identiteit meteen meegedeeld. Indien zij zich echter wel zou verzetten, zal de onafhankelijke instantie als *trusted third party* de verschillende belangen die in het spel zijn, afwegen en een oordeel vellen.⁴³⁸

180. Precies deze regeling zorgt ervoor dat de discrete bevalling zich afzet tegenover alle andere mogelijke verschijningsvormen. Alle partijen worden op gelijke voet behandeld en hun belangen worden evenwaardig beoordeeld.

C. *Mater semper certa est.*

181. Wanneer de naam van de moeder niet in de geboorteakte wordt opgenomen, komt er uiteraard geen afstammingsband langs moederszijde vast te staan en kan het adagium *mater semper certa est* niet behouden worden.

---

⁴³⁶ Respectievelijk art. 2 wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Senaat BZ 2010*, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St. Senaat 2008-2009*, nr. 4-1026/1) 3; Voorstel van resolutie (C. Van Cauter *et al.*) tot oprichting van een dienst voor de registratie van discrete bevallingen, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0828/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K1354/001), 3 en art. 3 wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat 2011-2012*, nr. 5-1705/1), 18.

⁴³⁷ Art. 4 wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer BZ 2014*, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St. Senaat 2012-2013*, nr. 5-1972/1), 14.

⁴³⁸ Art 8 wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St. Senaat 2010-2011*, nr. 5-347/1, (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St. Senaat 2008-2009*, nr. 4-999/1), 10; met dezelfde tekst art. 8 wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St. Kamer BZ 2014*, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0349/001), 10 en wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat 2011-2012*, nr. 5-1705/1), 12.

De wetsvoorstellen besteden meestal niet expliciet aandacht aan het adagium. Er wordt alleen vermeld dat de naam van de moeder niet in de geboorteakte zal worden opgenomen.⁴³⁹ Hieruit lijkt men te kunnen afleiden dat het niet de bedoeling van de indieners is om het principe helemaal overboord te gooien, maar enkel om het in sommige gevallen te temperen. Het zou er dan op neerkomen dat men het adagium zou aanvullen tot *mater semper certa est* ALS de naam van de moeder in de geboorteakte wordt opgenomen.⁴⁴⁰

Één wetsvoorstel behandelt dit vraagstuk wel uitgebreid en stelt voor om het adagium in de specifieke situatie van discrete bevalling te vervangen door *mater temporarius secreta est*. De ambtenaar van de burgerlijke stand kan zich dan bij de aangifte van de geboorte beroepen op het beroepsgeheim om de identiteit van de moeder niet over te maken aan het Rijksregister. Hij zal haar naam echter wel, samen met andere persoonlijke gegevens, doorgeven aan een centrale autoriteit.⁴⁴¹

Hoewel het dus niet helemaal duidelijk is, kan worden afgeleid dat het niet de bedoeling van de indieners was om het huidige familierecht compleet overhoop te halen. Men wou het enkel mogelijk maken om in bepaalde gevallen van het heel erg strikte adagium af te wijken met het oog op de bescherming van het belang van de moeder en van het kind.

D. Lot van het kind net na de bevalling.

182. Aangezien de afstamming langs moederszijde niet wordt vastgesteld bij een discrete bevalling, is de kans groot dat ook de vader niet gekend zal zijn, waardoor het kind geen enkele afstammingsband zal hebben. De moeder heeft sowieso een bepaalde periode om zich te bedenken die volgens de verschillende voorstellen

---

⁴³⁹ Art. 3 wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St.* Senaat BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-1026/1), 4; art. 2 wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 13; art. 2 wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1, (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1), 8 en met dezelfde tekst art. 2 wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0349/001), 8.

⁴⁴⁰ P. SENAËVE, "Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht" in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 25.

⁴⁴¹ Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2011-2012, nr. 5-1705/1), 12.

tussen twee en drie maanden lijkt te variëren. Voor het kind is dit natuurlijk een periode van juridisch vacuüm: het heeft geen ouders, maar kan (nog) niet worden geadopteerd. De verschillende wetsvoorstellen gaven hier uiteenlopende oplossingen voor. Volgens het voorstel van mevrouw De Bethune en consoorten krijgt het kind tijdens deze perioden een vergelijkbaar statuut met dat van een vondeling. Het wordt een staatspupil en er zal een voogd worden aangesteld die het kind onder zijn of haar hoede zal nemen in afwachting van de adoptie. Het gevolg hiervan is natuurlijk ook dat niemand toestemming tot de adoptie kan of moet geven.⁴⁴² Een andere voorstel ging ervan uit dat het feit dat de vrouw discreet bevalt en niet op haar beslissing terugkomt, een vermoedelijke en definitieve instemming tot adoptie inhoudt⁴⁴³. De derde optie die werd voorgesteld, is dat de moeder alsnog haar toestemming moet geven tot de adoptie, maar dat ze dit kan doen vanaf haar ontslag uit het ziekenhuis. Deze toestemming wordt dan gegeven via een persoonlijke verklaring aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. In dit geval kan de moeder haar toestemming tot het tijdstip van de uitspraak van het vonnis dat de volle adoptie uitspreekt en ten laatste drie maanden na het indienen van het verzoekschrift tot adoptie opnieuw intrekken.⁴⁴⁴

Deze laatste opties zijn eigenlijk zeer vreemd. Na een discrete bevalling waarbij de vrouw zich niet bedenkt, is er immers geen afstammingsband tussen haar en het kind vastgesteld. Eigenlijk zou zij dus niet eens toestemming *kunnen* geven, aangezien het kind ouderloos is. Het is dan ook niet correct om de toestemming tot adoptie te laten verlopen alsof het kind wel een juridische moeder zou hebben.

5. Oproep voor een recht op identiteit bij interne instanties.

183. Niet enkel de wetgever houdt zich echter bezig met de anonieme of discrete bevalling. Hoger werd al verwezen naar het advies van het Raadgevend Comité voor

---

⁴⁴² Wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1 (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1), 4 en met dezelfde tekst: wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0349/001), 4.

⁴⁴³ Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St.* Kamer BZ 2014, nr. 54K0273/001, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-1972/1), 6.

⁴⁴⁴ Art. 9 wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2014-2015, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2011-2012, nr. 5-1705/1), 18.

Bio-ethiek dat in 1998 reeds van oordeel was dat er een aanpassing aan de huidige situatie moet worden verwezenlijkt⁴⁴⁵. Dit advies werd toen het werd uitgebracht meteen gevolgd door de Nederlandstalige Vrouwenraad⁴⁴⁶ die dit standpunt in 2012 bevestigde in een nieuw rapport. Er werd rekening gehouden met het dossier van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, waarna de regeling in Frankrijk werd bestudeerd en men de meest recente Belgische wetsvoorstellen vergeleek. Uiteindelijk kwam de Vrouwenraad tot de conclusie dat er nood is aan de bijkomende mogelijkheid van discrete bevalling als redmiddel voor vrouwen die zich in een noodsituatie bevinden.⁴⁴⁷

184. Ook de Belgische Raad van State bracht reeds een advies uit over een voorstel van wet betreffende discrete bevalling⁴⁴⁸. De Raad had natuurlijk eerst en vooral een aantal opmerkingen over het wetsvoorstel zelf. Zo werd er kritiek geuit op het feit dat er geen enkele voorwaarde werd gekoppeld aan het recht van de vrouw om te vragen dat haar identiteit geheim wordt gehouden. Hierdoor leek het immers niet uit te sluiten dat een moeder nog op het ogenblik dat het kind ter wereld komt, vraagt om discreet te bevallen, wat een risico op bijvoorbeeld eugenetica inhoudt. Bovendien werd ook niet uitgewerkt hoe het voor de moeder mogelijk zal zijn om informatie over zichzelf achter te laten. Anderzijds mochten de eventuele vormvoorwaarden ook niet te strikt bepaald worden, aangezien nooit kan worden uitgesloten dat iemand plots moet bevallen. De Raad van State benadrukt dan ook het belang van de oprichting van een onafhankelijke instantie die de moeder degelijk kan begeleiden.⁴⁴⁹ Daarnaast wou de Raad van State onder andere dat beter werd gepreciseerd welke identificerende en niet-identificerende gegevens zouden moeten worden bijgehouden. Bovendien zou er ook een sanctie moeten worden bepaald voor het niet-naleven van de regels die in verband met de informatie worden opgesteld.⁴⁵⁰

---

⁴⁴⁵ Zie randnummer 6.

⁴⁴⁶ Vzw Nederlandstalige Vrouwenraad, "dossier en aanbevelingen discreet bevallen", 2012, www.vrouwenraad.be/content.aspx?Pageld=767, 5-6.

⁴⁴⁷ Vzw Nederlandstalige Vrouwenraad, "dossier en aanbevelingen discreet bevallen", 2012, www.vrouwenraad.be/content.aspx?Pageld=767.

⁴⁴⁸ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat, 2008-2009, nr. 4-1138/1.

⁴⁴⁹ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 9.

⁴⁵⁰ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 8-12.

Het belangrijkste punt van het advies was echter dat de Raad na de eerste algemene opmerkingen tot het besluit kwam dat een absolute anonimiteit niet gehandhaafd kon worden in het voorstel. De wetgever moest het de betrokkenen op zijn minst mogelijk maken om de opheffing van de anonimiteit aan te vragen via een beroep op een onafhankelijke instantie. Daarnaast zou het niet gerechtvaardigd zijn om een eventueel veto voor altijd te verlengen na de dood van de moeder. De Raad van State hamerde erop dat er op elk ogenblik een mogelijkheid tot belangenafweging moet zijn.⁴⁵¹ De impact hiervan mag niet worden onderschat. De Raad verklaarde hierdoor immers impliciet dat noch anonieme bevallingen, noch quasi-anonieme bevallingen een toelaatbare oplossing zouden vormen.

185. Het Kinderrechtencommissariaat volgt dit standpunt⁴⁵². In één van de adviezen werd zelfs letterlijk gezegd dat men akkoord gaat met een wettelijke regeling in verband met discreet bevallen, onder voorwaarde dat de rechten van het kind om afstammingsinformatie te verkrijgen, worden gegarandeerd.⁴⁵³ Het Commissariaat gaf zelfs de concrete aanbeveling om het kind vanaf 12 jaar toegang tot deze gegevens te verlenen, naar analogie met de adoptieregelgeving⁴⁵⁴. Er werd telkens gehamerd op een goede begeleiding voor zowel afstandsmoeder als kind en natuurlijk op een volledige belangenafweging door een onafhankelijke instantie. Bij dit laatste punt verduidelijkte men dat een tussenkomst van een bemiddelaar een positief punt is, maar dat dit niet kan volstaan.⁴⁵⁵ Om dit alles in goede banen te kunnen laten leiden, pleitte het Kinderrechtencommissariaat er ten slotte voor om

---

⁴⁵¹ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St. Senaat*, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 16; G. MATHIEU, "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322, (24) 26-27.

⁴⁵² Kinderrechtencommissariaat, "advies verzoekschrift legaliteit uit anonieme bevalling Frankrijk", 1 februari 2011, nr. 2010-2011/6, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/verzoekschrift-legaliteit-adopties-uit-anonieme-bevalling-frankrijk.

⁴⁵³ Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 6.

⁴⁵⁴ Kinderrechtencommissariaat, "advies: discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind?", 16 februari 2009, nr. 2008-2009/2, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 5.

⁴⁵⁵ Kinderrechtencommissariaat, "advies: discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind?", 16 februari 2009, nr. 2008-2009/2, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 6.

een breed, interdisciplinair debat te voeren over afstamming en de toegang tot afstammingsgegevens⁴⁵⁶.

186. Heel recent nog, is er door een expertenpanel inzake gedwongen adopties dat door Vlaams minister Vandeurzen werd aangesteld, een rapport uitgebracht waarin opnieuw wordt gezegd dat een regeling die moet vermijden dat ongepland zwangere vrouwen in uitzichtloze situaties terechtkomen, zich opdringt⁴⁵⁷. Het panel heeft geen volledige regeling rond anoniem of discreet bevallen uitgewerkt, maar heeft wel een aantal elementen naar voren geschoven die zeker in enig wetgevend ingrijpen moeten worden opgenomen. Het blijkt voor hen zeer belangrijk te zijn dat er een omkaderde zorg voor de ongepland zwangere vrouwen wordt voorzien, waarbij de drempel zo laag mogelijk wordt gehouden. Indien deze vrouwen immers niet goed worden begeleid, bestaat het risico dat de wetgeving hen afgeschrikt, waardoor de doelgroep niet wordt bereikt en het probleem niet kan worden opgelost. Daarnaast is het ook essentieel dat de beleidskeuzes rekening houden met het perspectief van alle betrokken partijen en dat er een mogelijkheid wordt voorzien om eventuele belangenconflicten te kunnen oplossen.⁴⁵⁸

6. Conclusie.

187. Uit de adviezen van het Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, de Raad van State en het Kinderrechtencommissariaat valt dus af te leiden dat een anonieme of quasi-anonieme bevalling strijdig is met de mensenrechten⁴⁵⁹. De wetsvoorstellen die hier betrekking op hebben, zullen dus niet kunnen worden ingevoerd.

188. Alle instanties zijn het er echter over eens dat er wel degelijk een leemte is in de Belgische wet die moet worden opgevuld. Ze scharen zich dan ook allemaal achter de idee van een discrete bevalling, op voorwaarde dat er genoeg waarborgen

---

⁴⁵⁶ Kinderrechtencommissariaat, "jaarverslag 2013-2014", 19 november 2014, www.kinderrechtencommissariaat.be/jaarverslagen, 125-127; Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 3.

⁴⁵⁷ Expertpanel gedwongen adopties, "eindrapport over de wegen tot erkenning en herstel bij gedwongen adopties", 4 mei 2015, www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2015/20150504-expertenpanel-gedwongen-adopties-overhandigt-eindrapport-aan-minister-vandeurzen.jsp.

⁴⁵⁸ Expertpanel gedwongen adopties, "eindrapport over de wegen tot erkenning en herstel bij gedwongen adopties", 4 mei 2015, www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2015/20150504-expertenpanel-gedwongen-adopties-overhandigt-eindrapport-aan-minister-vandeurzen.jsp, 36.

⁴⁵⁹ G. MATHIEU, "Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaidoyer pour l'instauration d'un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français", *JDJ* 2013, afl. 322, (28) 29.

worden ingepland om de belangen van elke betrokken partij volledig in rekening te kunnen brengen.

189. Ook verschillende parlementsleden zijn deze weg ingeslagen en hebben wetsvoorstellen met betrekking tot discrete bevalling ingediend. Er is echter niet echt een lijn te trekken in de verschillende ideeën van de indieners. De instantie die de gegevens zou moeten bijhouden verschilt, de leeftijd waarop een kind toegang kan krijgen varieert, net als de termijn die de moeder heeft om zich te bedenken,...

Er zijn dus duidelijk nog een aantal onenigheden die zullen moeten worden weggewerkt. De meeste indieners waren er echter wel rotsvast van overtuigd dat het invoeren van een discrete bevalling de juiste oplossing is. De andere voorstellen bevatten immers een aantal bepalingen die problematisch zouden zijn in het licht van de mensenrechten.

Hoofdstuk VII. De lege ferenda.

1. Vorm die een wetgevend ingrijpen moet aannemen.

190. Uit het voorgaande is gebleken dat zowel de anonieme als de quasi-anonieme bevalling niet toelaatbaar kunnen zijn. Het is namelijk duidelijk dat een anonieme bevalling door de onevenwichtige afweging van de belangen van de moeder en van het kind in tegenspraak met de mensenrechten wordt geacht. Het is daarnaast ook geen goed idee om de Franse regeling achterna te gaan, aangezien deze zelf allesbehalve volmaakt is. Uit de toets van het Franse recht aan het verdragsrechtelijk kader is immers gebleken dat de quasi-anonieme bevalling die aansluit bij de anonieme ook op gespannen voet staat met art. 8 EVRM en met art. 3, 7 en 8 IVRK. De Belgische wetsvoorstellen schoven ten slotte nog een derde mogelijkheid naar voren: een quasi-anonieme bevalling in de richting van een discrete. Dit is de beste optie van de drie, maar er wordt nog steeds een vetorecht toegekend aan de moeder. Ook deze regeling kan dus niet goedgekeurd worden in het kader van de mensenrechten⁴⁶⁰.

191. Indien België een regeling wil invoeren om de leemte in de wetgeving op te vullen, is de enige valabele optie het invoeren van een mogelijkheid om discreet te

---

⁴⁶⁰ Zie randnummer 104.

bevallen. De voordelen van een dergelijk systeem zijn duidelijk. Het eerste, en waarschijnlijk belangrijkste, pluspunt is dat het kind op zoek kan gaan naar zijn of haar origine. Daarnaast is het echter ook mogelijk om de wens van vertrouwelijkheid van de moeder te respecteren. Dankzij de mogelijkheid tot professionele begeleiding, kan er bovendien ook rekening worden gehouden met de gezondheid van de vrouw en het kind en met hun kwetsbaarheid, zowel voor als na de bevalling. Ten slotte wordt er dankzij het systeem van de discrete bevalling ook overeenstemming bereikt met de vereisten van de internationale mensenrechten die in dit kader worden gesteld⁴⁶¹: er zal een systematische verzameling van de gegevens plaatsvinden, waar het kind toegang toe kan krijgen⁴⁶² zonder dat de moeder nog een vetorecht zal hebben aangezien er een onafhankelijke organisatie wordt opgericht die alles in goede banen zal leiden⁴⁶³. De belangen van alle betrokkenen worden dus in rekening gebracht en als evenwaardig behandeld.⁴⁶⁴

2. Wetsvoorstel tot wijziging van het Burgerlijk wetboek en het Gerechtelijk wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken.

192. Voorafgaand moet worden opgemerkt dat het onderstaande wetsvoorstel de wetswijziging vooropstelt zoals ze in een ideale situatie zou kunnen worden doorgevoerd. Er wordt bijvoorbeeld geen rekening gehouden met de budgettaire haalbaarheid van de maatregelen.

A. Toelichting.

A.1. Nood aan discreet bevallen.

193. Voor alle duidelijkheid wordt discreet bevallen hier gedefinieerd als het bevallen van een kind waarbij de identiteit van de moeder en het feit van de bevalling geheim blijven, maar waarbij de gegevens bij een onafhankelijke instantie worden bewaard, waar ze onder bepaalde voorwaarden door het kind kunnen worden opgevraagd.

---

⁴⁶¹ I. BOONE, "Baby Jules, de vondelingenschuif en de discrete bevalling", *RW* 2014-15, 1402.

⁴⁶² Dit betekent dat rekening wordt gehouden met de belangen van het kind *ex art. 3 IVRK*, net als met zijn of haar recht om zijn of haar ouders te kennen *ex art. 7 IVRK* en het hiermee samenhangende recht op identiteit *ex art. 8 IVRK*.

⁴⁶³ Hierdoor zal de regeling van de discrete bevalling binnen de apreciatiemarge die door het EHRM wordt verleend, vallen. Er wordt immers voldaan aan alle vereisten die het Hof vooropstelt, zie randnummer 102-103.

⁴⁶⁴ G. MATHIEU, "Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaidoyer pour l'instauration d'un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français", *JDJ* 2013, afl. 322, (28) 29-32.

194. Een vrouw die ongewenst zwanger is, heeft in België weinig mogelijkheden. Ze kan enkel abortus plegen of haar kind afstaan voor adoptie. Indien ze echter voor deze laatste mogelijkheid kiest, wordt haar naam sowieso in de geboorteakte opgenomen. Er zijn evenwel vrouwen die de mogelijkheid willen hebben om hun kind af te kunnen staan zonder dat hun zwangerschap uit officiële documenten blijkt. Dit heeft tot gevolg dat zij ofwel bevallen zonder enige medische begeleiding en hun kind vervolgens ergens levend te vondeling leggen waar het op tijd kan worden gevonden, ofwel naar Frankrijk trekken om daar anoniem te kunnen bevallen. Uit cijfers blijkt immers dat in Rijsel alleen al een derde van de vrouwen die anoniem bevalt, uit België afkomstig is⁴⁶⁵. Bovendien werkt tegenwoordig geen enkele Vlaamse adoptiedienst meer mee aan anonieme bevallingen. Dit betekent dat de vrouwen die anoniem willen bevallen zonder enige vorm van begeleiding naar Frankrijk moeten trekken. Ze staan dus ook alleen bij het nemen van hun beslissing, zonder dat er kan worden gegarandeerd dat zij de wettelijke mogelijkheden kennen en begrijpen.⁴⁶⁶

195. Een Belgische wet op de discrete bevalling biedt deze vrouwen een oplossing. Tegenstanders wijzen er vaak op dat het niet bewezen is dat dit het aantal kindermoorden of het aantal kinderen die ergens worden achtergelaten waar ze nooit op tijd kunnen worden gevonden, zal doen dalen⁴⁶⁷. Specialisten zijn er echter meer en meer van overtuigd dat infanticide of het dumpen van kinderen meestal het gevolg is van een psychose van de moeder. Dergelijke vrouwen zijn er zo zeker van dat het onmogelijk is dat ze zwanger zijn, dat ze zelfs niet van mening veranderen als ze met de realiteit worden geconfronteerd. Ze doen er dan ook alles aan om zo snel mogelijk van het kind verlost te raken zodat ze hun eigen werkelijkheid, waarin er geen kind is,

---

⁴⁶⁵ Wetsvoorstel (G. Swennen en M. Temmerman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St. Senaat* BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St. Senaat* 2007-2008, nr. 4-358/1), 2.

⁴⁶⁶ Expertpanel gedwongen adopties, "eindrapport over de wegen tot erkenning en herstel bij gedwongen adopties", 4 mei 2015, www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2015/20150504-expertenpanel-gedwongen-adopties-overhandigt-eindrapport-aan-minister-vandeurzen.jsp, 18.

⁴⁶⁷ J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 134-135.

kunnen herstellen.⁴⁶⁸ Dergelijke tragische gebeurtenissen kunnen jammer genoeg door geen enkel wettelijk ingrijpen worden vermeden⁴⁶⁹.

De discrete bevalling richt zich echter niet tot deze vrouwen, maar heeft als doelstelling om de vrouwen die wel gebaat zouden zijn bij een discrete bevalling te helpen. Door hen een extra keuzemogelijkheid te bieden, wordt vermeden dat deze vrouwen geen andere optie meer zien dan hun toevlucht te zoeken tot Franse ziekenhuizen.

196. Er kan evenwel worden verwacht dat het aantal discrete bevallingen in België niet zo groot zal zijn, aangezien de groep vrouwen die ongewenst zwanger is, maar geen abortus kan of wil plegen, waarschijnlijk niet erg uitgebreid is. Dit neemt echter niet weg dat een wetgevend ingrijpen nodig is. De mindere omvang van deze groep vrouwen kan immers niet verantwoorden dat zij in de kou zouden worden gelaten. Er is ontegensprekelijk een leemte in de wet, die kan worden opgevuld. Dankzij dit wettelijk ingrijpen zullen Belgische vrouwen immers niet meer verplicht zijn om naar Frankrijk te trekken indien ze geen andere uitweg zien. Bovendien zullen hun kinderen opgroeien in een gezin waar ze echt gewenst zijn én daarboven een adequaat wettelijk kader hebben waar ze op terug kunnen vallen om hun origine te achterhalen.

197. Verder wordt vaak aangehaald dat de discrete bevalling vooral zal worden misbruikt, bijvoorbeeld door vrouwen die te horen krijgen dat ze zwanger zijn van een gehandicapt kind. Dit risico bestaat echter ook in het kader van adoptie⁴⁷⁰. Zo sluit de verplichting dat adoptie gesteund moet zijn op wettige redenen⁴⁷¹ immers niet *a priori* uit dat het mogelijk is om een gehandicapt kind af te staan voor adoptie. Dit valt bovendien indirect af te leiden uit een cassatie-arrest in het kader van een wrongful life-vordering⁴⁷². Hierin werd namelijk gesteld dat men niet van de slachtoffers (de

---

⁴⁶⁸ <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,2007359,00.html>; www.psmag.com/health-and-behavior/the-babies-in-the-freezer-neonaticide-pregnancy-denial-mental-illness-95639; www.nieuwsblad.be/cnt/ghg22s167.

⁴⁶⁹ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen", 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 7.

⁴⁷⁰ G. MATHIEU, "Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaidoyer pour l'instauration d'un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français", *JDJ* 2013, afl. 322, (28) 31.

⁴⁷¹ Art. 344-1 BW.

⁴⁷² Cass. 14 november 2014, AR C.13.0441.N, *RW* 2014-15, 519.

ouders) kan verwachten dat ze hun kind zouden afstaan voor adoptie in het kader van hun schadebeperkingsplicht. Dit houdt dus in dat het wel mogelijk moet zijn om een kind af te staan omdat het gehandicapt is.

Misbruik komt voor bij elke wettelijke regeling en valt jammer genoeg nooit uit te sluiten. Het kan echter niet de bedoeling zijn om een regeling met een maatschappelijk nut niet in te voeren, uit angst dat er in uitzonderlijke omstandigheden op een verkeerde manier gebruik van zal worden gemaakt.

Bovendien lijkt het probleem van de gehandicapte kinderen op het eerste zicht waarschijnlijk groter dan het eigenlijk is. Wanneer tijdens de zwangerschap immers vaststaat dat het kind aan een ongeneeslijke ziekte zal lijden, blijft abortus mogelijk tot na de twaalfde week volgend op de bevruchting⁴⁷³. Vrouwen die zich in deze situatie bevinden, kunnen dus niet te laat zijn om abortus te plegen. De discrete bevalling zal hier dus enkel worden gebruikt door vrouwen die geen abortus willen plegen of die er pas op het moment van de geboorte achter komen dat hun kindje een beperking heeft. Er kan echter worden verwacht dat dit, mede dankzij de constante vooruitgang van de wetenschap, slechts om een kleine minderheid zal gaan.

Daarnaast valt het ook sterk te betwijfelen of het in het belang van het kind kan worden geacht om te worden opgevoed in een gezin waar het eigenlijk niet gewenst is. Indien een discrete bevalling mogelijk wordt gemaakt, kan het kind terecht komen in een gezin waar het volledig welkom is. Dit ligt bovendien in de lijn van de meest recente rechtspraak van het Grondwettelijk Hof in het kader van het afstammingsrecht, waar het belang van het kind ook steeds meer in aanmerking wordt genomen⁴⁷⁴.

Het valt echter te verwachten dat de meeste vrouwen die te horen krijgen dat hun kindje een beperking zal hebben, voornamelijk bang en onzeker zullen zijn omdat ze geen idee hebben waar ze aan toe zijn. Deze vrouwen die voor een discrete bevalling willen kiezen, zullen evenwel geholpen worden door hen een goede begeleiding te bieden en hen kennis te laten maken met alle hulporganisaties die hen

---

⁴⁷³ Art. 350, 4° SW.

⁴⁷⁴ Bijvoorbeeld: GwH 7 maart 2013, nr. 30/2013; GwH 3 mei 2012, nr. 61/2012; GwH 16 december 2010, nr. 144/2010; T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 211.

zowel voor als na de bevalling kunnen bijstaan⁴⁷⁵. Op die manier is de kans groot dat er net zoals bij adoptie in de overgrote meerderheid van de gevallen voor de betrokken ouders een andere oplossing zal kunnen worden gevonden⁴⁷⁶.

198. Ten slotte zijn niet enkel de parlementsleden voorstander van een wetswijziging. Ze worden hierin gevolgd door verschillende adviesinstanties die over de materie reeds een rapport hebben geschreven⁴⁷⁷. Ook de X-kinderen zelf en de Federatie van Erkende Vlaamse Adoptiediensten zouden voorstander zijn van een discrete bevalling, aangezien er op die manier een wettelijk kader ontstaat⁴⁷⁸. De huidige situatie van onzekerheid, waarin niets geregeld is, is immers ook voor hen niet wenselijk.

A.2. Geen anonieme bevalling.

199. In het wetsvoorstel dat hier wordt uitgewerkt, wordt uitdrukkelijk de keuze gemaakt voor een discrete bevalling. Uit de bespreking van de regeling in Frankrijk en het Groothertogdom Luxemburg is immers gebleken dat er te veel kritiek bestaat op elke vorm van anonieme of quasi-anonieme bevalling.

200. Bij de discrete bevalling stellen deze bezwaren zich niet⁴⁷⁹. De moeder is immers verplicht om gegevens over zichzelf en de afstamming van het kind na te laten. Deze worden bewaard door een onafhankelijke instantie die ze later aan het kind kan vrijgeven. Vanuit het oogpunt van het kind is de discrete bevalling dus veel voordeliger dan de anonieme⁴⁸⁰. Dit betekent echter niet dat de belangen van het kind als meerderwaardig zullen worden beschouwd. Na een finale belangenafweging door de familierechtbank, kan de rechter immers nog steeds weigeren om de gegevens vrij te geven.

---

⁴⁷⁵ Zoals Inclusie Vlaanderen, Gezin en Handicap, emmanuelzvzk.be, maar natuurlijk ook Kind en Gezin.

⁴⁷⁶ Zie randnummer 177.

⁴⁷⁷ Zie randnummers 183-186.

⁴⁷⁸ Wetsvoorstel (G. Swennen en M. Temmerman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St. Senaat BZ 2010*, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St. Senaat 2007-2008*, nr. 4-358/1), 4.

⁴⁷⁹ J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 140-142.

⁴⁸⁰ V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ 2007*, afl. 263, (18) 25.

Op deze manier kan de bevalling van de moeder plaatsvinden in een geschikte en veilige medische omgeving. Daarnaast kunnen de vrouwen zowel voor als na de afstand van hun kind door professionele hulpverleners worden begeleid. Bovendien kunnen ook de rechten van het kind om zijn of haar afstamming te kennen in rekening worden gebracht.

Een dergelijke regeling kan bijgevolg in overeenstemming zijn met de internationale mensenrechten⁴⁸¹.

A.3. Mater semper certa est.

201. Om een wetswijziging mogelijk te maken, moet er natuurlijk een aanpassing komen van het adagium *mater semper certa est*. Het is echter niet de bedoeling om het volledige familierecht overhoop te halen en dit principe af te schaffen. Enkel in de uitzonderlijke situatie van een discrete bevalling komt er een wijziging, alle andere gevallen blijven ongemoeid.

Bovendien blijkt eigenlijk al uit het Burgerlijk Wetboek zelf dat dit principe niet absoluut is. Een kind kan immers door de moeder worden erkend wanneer de afstamming niet vaststaat⁴⁸². Daarnaast kan het moederschap in deze situatie ook gerechtelijk worden vastgesteld⁴⁸³ en is het de voogd die toestemming moet geven tot adoptie wanneer de afstamming van het kind niet vaststaat⁴⁸⁴. De wetgever zelf sluit dus niet uit dat er geboorteakten bestaan waar de naam van de moeder niet in is opgenomen⁴⁸⁵. Ook het Hof van Cassatie kwam ruim twintig jaar geleden reeds tot dezelfde conclusie⁴⁸⁶.

Als gevolg van deze redenering kan men dus stellen dat het adagium *mater semper certa est* enkel inhoudt dat de moederlijke afstamming van het kind automatisch vaststaat indien de naam van de moeder in de akte van geboorte wordt vermeld⁴⁸⁷.

---

⁴⁸¹ Zie randnummer 191.

⁴⁸² Art. 313, § 1 BW.

⁴⁸³ Art. 314, eerste lid BW.

⁴⁸⁴ Art. 348-5 BW.

⁴⁸⁵ G. VERSCHULDEN, *Afstamming* in APR, Mechelen, Kluwer, 2004, 95; T. WUYTS, Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen, Antwerpen, Intersentia, 2013, 144.

⁴⁸⁶ Cass. 29 januari 1993, *Arr.Cass.* 1993, 129; T. WUYTS, Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen, Antwerpen, Intersentia, 2013, 141; G. VERSCHULDEN, "Pleidooi voor een familierechtelijke regeling van draagmoederschap in België", *TPR* 2011, (1421) 1444.

⁴⁸⁷ P. SENAËVE, "Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht" in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 25.

Dit is ook de redenering die het Franse Hof van Cassatie al jaren volgt⁴⁸⁸. In België is het vooralsnog wel verplicht om de naam van de moeder in de geboorteakte op te nemen als gevolg van de regels inzake burgerlijke stand⁴⁸⁹, maar dit zou dus aangepast kunnen worden zonder de geest van het bekende adagium te schenden.

Vervolgens is het ook geenszins zo dat de internationale gemeenschap een strikte toepassing van het *mater semper certa est*-principe verplicht zou stellen. Het adagium is immers niet van internationale openbare orde⁴⁹⁰. Ook de internationale verdragen stellen het gebruik van het principe niet voorop. Het CIEC-verdrag betreffende de moederlijke afstamming van natuurlijke kinderen⁴⁹¹ eist bijvoorbeeld niet dat de naam van de moeder verplicht in de geboorteakte wordt vermeld. Het eerste artikel bepaalt enkel dat de moederlijke afstamming vaststaat indien iemand in de geboorteakte als moeder wordt aangewezen⁴⁹². Ook in het IVRK of het EVRM wordt dit nergens verplicht gesteld. De internationale gemeenschap staat een aanpassing dus niet in de weg.

Het zou bovendien niet in tegenspraak met de huidige filosofie van het afstammingsrecht zijn om het adagium enigszins anders toe te passen. De grondslag voor het vaststellen van afstamming is immers niet alleen gebaseerd op de biologische werkelijkheid, maar houdt ook meer en meer rekening met socio-affectieve banden en met wensouders. Er kan hierbij worden gedacht aan de mogelijkheid om een kind te erkennen zonder dat dit gegrond is op een biologische afstammingsband of aan de bepalingen in verband met bezit van staat. Daarnaast bracht de MBV-wet verschillende correcties aan op het biologisch afstammingsrecht en houdt ook artikel 318, § 4 BW rekening met de socio-affectieve werkelijkheid in plaats van met de biologische. Het vermoeden van vaderschap kan volgens dit artikel immers niet betwist worden indien blijkt dat de vader toestemming heeft gegeven tot een daad die de voortplanting tot gevolg heeft gehad. Ten slotte kan zelfs de

---

⁴⁸⁸ Zie randnummer 107.

⁴⁸⁹ Art. 57, 2° BW.

⁴⁹⁰ A. DE WOLF, "Draagmoederschap in België en in Frankrijk: een stand van zaken" in K. BOELE-WOELKI en M. ODERKERK (eds.), *(On)geoorloofdheid van het draagmoederschap in rechtsvergelijkend perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 1999, (89) 110-111; J. DALQ DEPOORTER, "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT et al. (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, (115) 120.

⁴⁹¹ Convention relative à l'établissement de la filiation maternelle des enfants naturels, Brussel 12 september 1962, <http://ciec1.org/ListeConventions.html>.

⁴⁹² P. SENAËVE, "Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht" in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, (19) 26.

meemoeder sinds kort een oorspronkelijke afstammingsband creëren met het kind van haar partner, terwijl zij er geen enkele biologische band mee heeft⁴⁹³. Mede als gevolg van een veranderende maatschappij en de vooruitgang van de wetenschap, wordt er dus duidelijk steeds meer rekening gehouden met het ouderschap dat gebaseerd is op een affectieve relatie. Ook al blijft de biologische band de principiële grondslag voor het vestigen van een afstamming, toch kunnen overwegingen van sociale aard er bijgevolg voor zorgen dat deze geen uitwerking krijgt. Een doorslaggevend element hierbij is bovendien de bescherming van de belangen van het kind.⁴⁹⁴

Ook een discrete bevalling wil de sociale werkelijkheid laten prevaleren boven de biologische, maar dan eerder in omgekeerde zin. Mede vanuit het belang van het kind, wordt het moederschap niet opgedrongen aan een biologische moeder die geen enkele affectieve band voelt met haar kind.

In het kader van deze evolutie kan ten slotte ook worden verwezen naar de oproep vanuit de rechtsleer om het draagmoederschap mogelijk te maken in België met de mogelijkheid voor de wensouders om de afstamming met het kind vanaf de geboorte vast te stellen⁴⁹⁵. Ook hiervoor zal er immers een aanpassing aan het *mater semper certa est*-principe moeten komen, aangezien het de draagmoeder is die van het kind bevalt en dus als juridische moeder wordt beschouwd zolang dit principe niet wordt gemilderd.

202. Uit dit alles volgt dus dat het *mater semper certa est*-principe helemaal niet zal worden afgeschaft. Het wordt enkel een klein beetje aangepast, of liever: aangevuld. Het zal in het vervolg namelijk worden gelezen in de zin dat het moederschap steeds vaststaat indien de naam van de moeder in de geboorteakte wordt opgenomen. Dit zal in de concrete situatie van een discrete bevalling bijvoorbeeld niet meer het geval zijn. Het familierecht wordt dus geenszins volledig overhoop gehaald. Er hoeft enkel een kleine interpretatiewijziging plaats te vinden.

---

⁴⁹³ Wet 5 mei 2014 houdende de vaststelling van de afstamming van de meemoeder, *BS* 7 juli 2014.

⁴⁹⁴ L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 182.

⁴⁹⁵ Bijvoorbeeld L. PLUYM, *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 403p; G. VERSCHULDEN, "Nood aan een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België, met aandacht voor grensoverschrijdende aspecten", *T.Fam.* 2010, 69-70; G. VERSCHULDEN, "Pleidooi voor een familierechtelijke regeling van draagmoederschap in België", *TPR* 2011, 1421-1510.

Wanneer de bevallende vrouw echter niet voor de optie van discrete bevalling kiest, verandert er helemaal niets en krijgt het familierecht zoals het vandaag bestaat, nog steeds gewoon volle toepassing.

A.4. Krachtlijnen voor de praktische toepassing van het voorstel.

203. Het voorstel schept de mogelijkheid om discreet te bevallen. De regeling wordt ingevoerd na art. 56 BW, aangezien de regeling met betrekking tot de akte van geboorte het beste aanknopingspunt in het Burgerlijk Wetboek vormt. Een andere optie zou zijn om de regeling op te nemen in een aparte wet, aangezien deze plaats in het BW niet perfect is. Dit wordt echter bewust niet gedaan, omdat dit de coherentie van het familierecht absoluut niet ten goede zou komen. Ook al kan de plaats in het Burgerlijk Wetboek dus worden bekritiseerd, toch is de keuze ervan bewust, aangezien het beter is dan het alternatief.

204. De vrouw kan voor de procedure van discrete bevalling kiezen bij de opname in de verzorgingsinstelling waar ze bevalt, of ze kan op eigen initiatief reeds vroeger contact opnemen met het ziekenhuis. Zij kan echter pas na de bevalling definitief haar toestemming geven. Wat een vrouw voor de bevalling beweert, stemt immers niet steeds overeen met wat ze na de bevalling denkt en voelt⁴⁹⁶. Daarom moet de vrouw na de bevalling dan ook de tijd krijgen om haar beslissing finaal te bevestigen.⁴⁹⁷ Nadat zij haar wil te kennen heeft gegeven, wordt haar om die reden door een multidisciplinair begeleidingsteam haarfijn uitgelegd wat de juridische en psychologische gevolgen van haar beslissing (kunnen) inhouden⁴⁹⁸. Bovendien worden haar ook andere mogelijkheden uit de doeken gedaan, zoals adoptie⁴⁹⁹. Dit gesprek vindt indien mogelijk nog voor de bevalling plaats, of anders zo snel mogelijk erna. Indien de moeder na dit gesprek nog steeds overtuigd is van haar wens, moet

---

⁴⁹⁶ V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 27.

⁴⁹⁷ Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, "advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen", 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf, 7.

⁴⁹⁸ Het is namelijk cruciaal dat de afstandsmoeders een bewuste keuze kunnen maken: Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 6; V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 29.

⁴⁹⁹ Het risico bestaat immers dat vrouwen door hun noodsituatie niet beseffen dat er nog alternatieven bestaan: V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 23.

zij haar gegevens opgeven, zodat deze kunnen worden bewaard. Ook later kan de moeder steeds contact opnemen met de Dienst voor Discrete Bevallingen om extra informatie over zichzelf in het dossier te laten opnemen. Er kunnen echter geen gegevens uit worden verwijderd.

205. Eenmaal het kind is geboren, wordt hiervan binnen de vijf dagen volgend op de geboorte aangifte gedaan bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. Deze instantie verwittigt dan op haar beurt de ambtenaar van de burgerlijke stand binnen vijftien dagen na de geboorte. De ambtenaar maakt een geboorteakte op, zonder de naam van de moeder te vermelden. Er wordt louter gekantmeld dat het om een discrete bevalling gaat. Het kind zal dus geen vastgestelde afstammingsbanden hebben en wordt opgevangen door een voogd⁵⁰⁰ in afwachting van de adoptie of van het moment waarop de moeder zich bedenkt. Indien de moeder dit wenst, mag zij de naam van het kind kiezen, in andere gevallen gebeurt dit door de Dienst voor Discrete Bevallingen⁵⁰¹.

206. Na de bevalling krijgt de vrouw een bedenktijd van twee maanden⁵⁰² waarin ze haar beslissing kan herroepen en toch een oorspronkelijke afstammingsband met het kind tot stand kan brengen. Wanneer dit gebeurt, wordt haar naam alsnog in de geboorteakte opgenomen.

Indien de vrouw zich na twee maanden niet heeft bedacht, kan het kind geadopteerd worden. Aangezien het kind geen vastgestelde afstammingsbanden zal hebben, zal de toestemming hiervoor door de (toezijnde) voogd worden gegeven⁵⁰³. In de periode tussen de geboorte van het kind en zijn of haar adoptie, moet het in elk geval als Belg worden beschouwd en moet het elke sociale bescherming genieten.

207. Alle gegevens met betrekking tot het kind en zijn oorsprong worden overgemaakt aan de Dienst voor Discrete Bevallingen die zal worden opgericht in de schoot van de Centrale Autoriteit voor Adoptie van de Gemeenschappen⁵⁰⁴. De

---

⁵⁰⁰ Overeenkomstig art. 389 BW.

⁵⁰¹ Naar analogie met de regeling voor vondelingen, worden twee voornamen gekozen waarvan de laatste dienst doet als familienaam.

⁵⁰² De termijn van twee maanden werd gekozen naar analogie met de minimale leeftijd van twee maanden die een kind moet hebben om geadopteerd te kunnen worden, opgenomen in art. 348-4, eerste lid BW.

⁵⁰³ Art. 348-5 BW.

⁵⁰⁴ De Gemeenschappen zijn immers bevoegd om de regels vast te stellen in verband met de hulp, begeleiding en bijstand die aan (kandidaat)-adoptanten en (kandidaat)-geadopteerden kan worden

beslissing om deze Dienst onder te brengen bij de Adoptieautoriteiten, werd bewust genomen aangezien de Autoriteit ervaring heeft met het opvolgen van de betrokkenen in een adoptieprocedure en het bemiddelen in dit kader⁵⁰⁵. De Dienst voor Discrete Bevallingen zal hier dus perfect bij aansluiten⁵⁰⁶. Deze Dienst zal verantwoordelijk zijn voor zowel het ontvangen en bewaren van de gegevens van de moeder als voor het begeleiden van de betrokkenen bij de procedure tot vrijgave ervan. Daarnaast zal deze zowel moeder als kind psychologisch bijstaan indien ze hier behoefte aan zouden hebben. Het is immers niet ondenkbaar dat de moeder een moeilijke periode zal doormaken nadat zij haar kind heeft afgestaan. Het is dan ook belangrijk dat deze vrouwen niet alleen voor of net na de bevalling worden begeleid, maar dat ze ook later hulp kunnen zoeken bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. Bovendien zal ook het kind hier terecht kunnen voor gespecialiseerde bijstand. Dit zal niet enkel mogelijk zijn in de gevallen waarin het kind zich tot de Dienst wendt om zijn of haar oorsprong te achterhalen, maar ook in situaties die daarvan losstaan. Niet elk kind zal immers noodzakelijk op zoek gaan naar zijn of haar moeder, maar dit betekent niet dat het geen nood zou kunnen hebben aan professionele hulp.

208. Indien het kind er echter wel behoefte aan heeft om zijn of haar oorsprongsgegevens te kennen, zal het vanaf het moment waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt⁵⁰⁷, een verzoek kunnen indienen bij de Dienst om toegang te krijgen tot deze informatie. Zolang het kind nog niet meerderjarig is, wordt het

---

verleend: Adv.RvS 33.294/3 bij het voorstel van decreet (P. Ceysens *et al.*) houdende regeling van de interlandelijke adoptie, *Parl.St. Vlaams Parlement*, 2001-02, nr. 956-4, 8.

⁵⁰⁵ V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 27; www.kindengezin.be/adoptie/over-vca/het-vca-en-raadgevend-comite/;

http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/binnenlandse_adoptie/;

⁵⁰⁶ Dit werd beaamd door het Kinderrechtencommissariaat: Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind; 6.

⁵⁰⁷ Deze leeftijd werd gekozen in analogie met art. 25, § 3 Decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van interlandelijke adoptie van kinderen, *BS* 2 maart 2012. Daarin werd immers bepaald dat een geadopteerde in het kader van interlandelijke adoptie vanaf de leeftijd van twaalf jaar inzagerecht heeft in zijn adoptiedossier. Ook het Kinderrechtencommissariaat kiest voor dezelfde leeftijdsgrens: Kinderrechtencommissariaat, "advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind", 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind, 5; bovendien is de leeftijd van twaalf jaar ook belangrijk in het afstammingsrecht. Vanaf dit moment krijgt een minderjarige immers zeggenschap bij de vaststelling ervan: T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 210-211. Deze leeftijd is dus blijkbaar een belangrijke mijlpaal in het familierecht en is bijgevolg ideaal om als grens te dienen voor de mogelijkheid om zijn of haar oorsprongsgegevens op te vragen.

hiervoor bijgestaan door zijn of haar wettelijke vertegenwoordiger. Daarnaast zal het kind, ongeacht zijn of haar leeftijd, tijdens deze procedure ook bijgestaan en begeleid worden door de Dienst voor Discrete Bevallingen⁵⁰⁸.

Wanneer de Dienst met een dergelijk verzoek wordt geconfronteerd, brengt men de moeder hiervan binnen de drie dagen op de hoogte. Indien zij zich niet verzet tegen de vrijgave van de gegevens, worden deze onmiddellijk aan het kind overgemaakt. Als de moeder zich hier echter wel tegen verzet, zal er een bemiddelingsprocedure met haar worden opgezet. Hiervoor zal beroep worden gedaan op een medewerker van de Dienst voor Discrete Bevallingen die de door de bemiddelingscommissie als bemiddelaar werd erkend⁵⁰⁹. De bemiddelaar zal op de hoogte zijn van het dossier en is dus perfect geplaatst om te proberen tot een overeenkomst te komen met de moeder. Indien men door deze bemiddeling een compromis bereikt, wordt dit zo snel mogelijk aan het kind bekendgemaakt. Hij of zij kan dit aanvaarden, weigeren of er opmerkingen over formuleren. In dit laatste geval worden deze teruggekoppeld naar de moeder om te zien of zij zich hierin kan vinden, eventueel na een verdere tussenkomst van de bemiddelaar. Aangezien bemiddeling de toenadering tussen partijen bevordert⁵¹⁰, kan worden verwacht dat het in de meeste gevallen mogelijk zal zijn om tot een oplossing te komen waar zowel moeder als kind zich in kunnen vinden.

209. Indien de bemiddelaar er toch niet in slaagt om de partijen met elkaar te verzoenen, of indien de moeder weigert aan de bemiddeling deel te nemen, worden de gegevens niet vrijgegeven. Het kind kan hierop echter de zaak nog steeds aanhangig maken bij de familierechtbank. Bemiddeling ontnemt iemand immers nooit de toegang tot de rechtbank⁵¹¹. Het kind, of zijn of haar vertegenwoordiger indien het nog minderjarig is, kunnen de zaak aanhangig maken via een verzoekschrift op tegenspraak. Hierdoor wordt vermeden dat het kind eventueel zou kunnen worden afgeschrikt door de kostprijs die een dagvaarding met zich meebrengt.

---

⁵⁰⁸ V. PROVOST, "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, (18) 29.

⁵⁰⁹ Art. 1726 en 1727 Ger. W.

⁵¹⁰ B. GAYSE, "Bemiddeling, een veralgemeende grondslag", *NJW* 2005, (434) 436; www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/voordelen-van-de-bemiddeling; www.mediation-justice.be/nl/voorstelling/bemiddeling.html.

⁵¹¹ www.mediation-justice.be/nl/na/rechtbank.html.

De familierechtbank zal een volledige beoordelingsbevoegdheid hebben en de belangen van alle partijen in overweging kunnen nemen⁵¹². Zo kan er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het feit dat het kind verwekt is als gevolg van een verkrachting of een incestueuze relatie om de toegang tot de gegevens niet (volledig) toe te staan of kan het feit dat de moeder aan een genetische ziekte leidt net een argument zijn om de oorsprongsinformatie wel vrij te geven. De rechter zal álle feiten die voor hem aangebracht worden in aanmerking nemen, niet enkel deze die blijken uit het dossier dat door de Dienst voor Discrete Bevallingen werd bijgehouden. Op grond hiervan zal de rechtbank beslissen indien en in welke mate de gegevens aan het kind kunnen worden bekendgemaakt.

210. Ook tijdens deze procedure zal er geen rechtstreeks contact tussen de twee partijen zijn, om de rechten van de moeder op een correcte belangenafweging niet illusoir te maken. Om dit mogelijk te maken, deelt de Dienst voor Discrete Bevallingen de gegevens van de medewerker van de Dienst die de moeder zal vertegenwoordigen, mee wanneer aan het kind wordt bekendgemaakt dat de bemiddeling niet geslaagd is. De vrouw zal dus niet persoonlijk verschijnen, maar zal gedurende de volledige procedure worden vertegenwoordigd. Haar naam zal bijgevolg evenmin in het verzoekschrift worden vermeld. Hiervoor moet natuurlijk een wetsartikel worden opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek dat dit mogelijk maakt. Art. 1034 *ter*, 3° Ger. W. schrijft immers voor dat een verzoekschrift op tegenspraak op straffe van nietigheid de naam van de tegenpartij moet vermelden. De wet laat echter toe dat er in andere artikelen afzonderlijke voorschriften in verband met het verzoekschrift worden opgenomen⁵¹³. Deze moeten dan samen met art. 1034*ter* – 1034*sexies* Ger. W. worden toegepast. Indien dit echter niet mogelijk is, omdat er een tegenstrijdigheid tussen de artikelen bestaat, dan moeten de afzonderlijke voorschriften worden toegepast boven deze in art. 1034*ter* – 1034*sexies* Ger. W.⁵¹⁴. De specifieke wettelijke bepaling krijgt dus de voorkeur⁵¹⁵. In plaats van de naam van

---

⁵¹² De Raad van State heeft in het kader van interlandelijke adoptie immers al duidelijk gemaakt dat een dergelijke “geval-per-gevalbeoordeling” de voorkeur moet genieten: Adv.RvS 33.294/3 bij het voorstel van decreet (P. Ceysens *et al.*) houdende regeling van de interlandelijke adoptie, *Parl.St.* Vlaams Parlement, 2001-02, nr. 956-4, 24.

⁵¹³ Art. 1034*bis*, *in fine* Ger. W. vermeldt immers dat er ook andere wettelijke bepalingen kunnen bestaan die een regeling in verband met het verzoekschrift op tegenspraak inhouden.

⁵¹⁴ Art. 1034*bis*, *in fine* Ger. W.

⁵¹⁵ S. RAES, “het verzoekschrift op tegenspraak” in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM VOOR GERECHTELIJK RECHT, *Het vernieuwd gerechtelijk recht. Eerste commentaar bij de Wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek*, Brussel, Kluwer, 1992, 81-94.

de moeder, zal het kind dus de naam van de medewerker van de Dienst voor Discrete Bevallingen in het verzoekschrift moeten opnemen. Deze zal de vrouw vervolgens op de hoogte brengen van de procedure, zodat zij steeds betrokken blijft.

211. Aangezien het om een zeer delicate zaak gaat die nauw verbonden is met de privacy van de partijen en waar minderjarigen bij kunnen zijn betrokken, zal de familierechtbank de zaak in raadkamer behandelen. Dit is in overeenstemming met een arrest van het EHRM waarin wordt gesteld dat het niet onverenigbaar is met art. 6 EVRM om een zaak achter gesloten deuren te laten doorgaan wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privéleven van de partijen op het spel staat⁵¹⁶.

212. Ingeval de moeder overleden is voor het kind op zoek gaat naar zijn of haar afstamming, wordt zij geacht toestemming te hebben gegeven tot de vrijgave van de oorsprongsgegevens. Indien zij dit wil vermijden, moet zij een uitdrukkelijke verklaring in deze zin afleggen bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. In deze situatie zal een belangenafweging geschieden door de familierechtbank op dezelfde manier zoals ze hierboven werd beschreven, waarbij opnieuw iemand van de Dienst voor Discrete Bevallingen zal optreden als vertegenwoordiger van de moeder.

213. Ook de moeder kan op zoek gaan naar haar kind en met het oog hierop een verzoek indienen bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. Zolang het kind echter zelf (nog) geen contact heeft opgenomen met de Dienst, wordt dit verzoek gewoon bij het dossier gevoegd. Het kind wordt niet gecontacteerd, zodat het niet met zijn of haar moeder wordt geconfronteerd wanneer het er nog niet klaar voor is of er geen behoefte toe voelt. Slechts wanneer het kind op zoek gaat naar zijn of haar oorsprong, wordt de wens van de moeder om hem of haar op te sporen, kenbaar gemaakt. In deze situatie zullen de oorsprongsgegevens dan natuurlijk onmiddellijk aan het kind kunnen worden overgemaakt.

---

⁵¹⁶ EHRM, *B and P v. The United Kingdom*, 5 september 2001, § 39.

B. Artikelsgewijze commentaar.

B.1. Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 2.

214. Behandelt de manier van aangifte van de geboorte van een kind bij de ambtenaar voor de burgerlijke stand indien de moeder kiest voor een discrete bevalling.

Artikel 3.

215. De afstammingsgegevens van de moeder worden niet opgenomen in de akte van geboorte indien de moeder voor de procedure van discrete bevalling kiest.

De ambtenaar van de burgerlijke stand maakt in de kant van de geboorteakte wel melding van het feit dat het om een discrete bevalling gaat.

Artikel 4.

216. Behandelt de procedure voor de aanvraag van een discrete bevalling. Hierbij wordt voorzien in een aantal gesprekken met de medewerkers van de Dienst voor Discrete Bevallingen zodat de vrouw een volledig vrije en geïnformeerde keuze kan maken. Deze informatie behandelt eerst en vooral de psychologische gevolgen die een discrete bevalling met zich meebrengt, zowel voor de moeder als voor het kind. Daarnaast worden ook de juridische implicaties toegelicht. Zo wordt de procedure van de discrete bevalling uit de doeken gedaan, net als de procedure die het kind vanaf de leeftijd van twaalf jaar in gang kan zetten om toegang te krijgen tot de oorsprongsinformatie en de mogelijkheid die de vrouw heeft om later op zoek te gaan naar haar kind of om extra psychologische bijstand te verzoeken. Vervolgens wordt haar uitgelegd hoe de adoptie van het kind in zijn werk zal gaan na de discrete bevalling. Ten slotte worden ook de alternatieven en hulpmiddelen duidelijk uiteengezet. Er kan hierbij worden gedacht aan de mogelijkheid om het kind op te geven voor adoptie, verschillende vormen van sociale hulpverlening die worden verstrekt door erkende instellingen⁵¹⁷, het bestaan van verschillende financiële hulpmiddelen in het kader van de sociale zekerheid, zoals de gewaarborgde

---

⁵¹⁷ In de eerste plaats kan hierbij bijvoorbeeld gedacht worden aan de kosteloze mogelijkheid tot gezinsondersteuning die door Kind en Gezin wordt aangeboden.

gezinsbijslag, toeslagen voor eenoudergezinnen, toeslagen voor kinderen met een handicap⁵¹⁸, ...

Vervolgens is de vrouw verplicht om informatie over zichzelf over te maken aan de Dienst voor Discrete Bevallingen.

Dankzij de instelling van de discrete bevalling kan er dus een uitgebreide hulpverlening plaatsvinden en zal de vrouw op de hoogte zijn van alle opties die zij heeft. Bovendien kan de bevalling plaatsvinden in een veilige medische omgeving, waar vrouw en kind alle mogelijk zorgen genieten.

217. Daarnaast bepaalt dit artikel de termijn waarbinnen de vrouw op haar beslissing terug kan komen. In dit geval wordt er toch een oorspronkelijke afstammingsband tussen haar en het kind tot stand gebracht. Haar naam wordt dan immers alsnog door de ambtenaar van de burgerlijke stand in de akte van geboorte opgenomen.

Artikel 5.

218. In afwijking van de normale aangifte van een geboorte bij de ambtenaar voor de burgerlijke stand, gebeurt de aangifte in het geval van een discrete bevalling bij de Dienst voor Discrete Bevallingen die op zijn beurt de ABS verwittigt zodat de geboorteakte kan worden opgesteld. Op deze manier wordt de discretie voor de moeder nog extra verzekerd en bovendien garandeert dit dat de Dienst voor Discrete Bevallingen zo snel mogelijk op de hoogte is van de geboorte van een kind volgens het systeem van de discrete bevalling.

219. De moeder of de Dienst voor Discrete Bevallingen kiezen, naar analogie met de regeling voor een vondeling, twee voornamen voor het kind, waarvan de laatste als familienaam zal dienen.

Artikel 6.

220. De afstammingsgegevens die door de moeder moeten worden achtergelaten, worden bewaard en beheerd door de Dienst voor Discrete Bevallingen. Het gaat hierbij zowel om identificerende als om niet-identificerende informatie die samen in een dossier zullen worden bewaard. Dit artikel omschrijft een aantal gegevens die

---

⁵¹⁸ <http://vlaanderen.famifed.be/nl/>.

verplicht moeten worden verschaft, maar dit moet als een minimum worden beschouwd en niet als een limitatieve lijst. Elke andere soort informatie mag daarnaast immers ook worden opgegeven, zowel bij de geboorte van het kind als later.

Artikel 7.

221. Behandelt de procedure waarbij het kind toegang kan krijgen tot zijn of haar oorsprongsgegevens. Het kind kan een verzoek in deze zin indienen van zodra het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt. Zolang het nog minderjarig is, gaat dit verzoek evenwel uit van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, of van de voogd.

222. Indien de vrouw zich niet verzet tegen de vrijgave van deze gegevens, kunnen ze onmiddellijk worden overgemaakt. Indien de vrouw hier echter niet mee akkoord gaat, organiseert de Dienst voor Discrete Bevallingen een bemiddeling met haar. Deze zal in goede banen worden geleid door een medewerker van de Dienst die de hoedanigheid van erkend bemiddelaar heeft. Bovendien heeft deze toegang tot het dossier en zal hij of zij dus op de hoogte zijn van de volledige situatie. Indien de bemiddelaar en de vrouw tot een compromis komen, wordt dit zo snel mogelijk aan het kind bekendgemaakt. Deze laatste heeft dan de mogelijkheid om het zonder meer te aanvaarden of te weigeren, maar hij of zij kan ook opmerkingen formuleren. In dit geval worden deze aan de vrouw overgemaakt die hier al dan niet akkoord mee kan gaan, eventueel na een volgende bemiddelingsronde.

223. Indien de bemiddelaar er uiteindelijk niet in slaagt om de partijen tot een overeenkomst te laten komen, of indien de vrouw weigert aan de bemiddeling deel te nemen, bepaalt dit artikel dat de gegevens niet worden vrijgegeven, maar dat het kind zich kan richten tot de familierechtbank. Deze zal dan beslissen of en in welke mate het kind toegang kan krijgen tot de oorsprongsinformatie.

Artikel 8.

224. Indien de moeder overleden is voor het kind verzoekt om toegang te krijgen tot de oorsprongsinformatie, kan haar natuurlijk niet meer naar haar toestemming worden gevraagd. Daarom stelt dit artikel het vermoeden in dat de overleden vrouw zich niet tegen de vrijgave ervan verzet. Indien de vrouw hieraan wil ontkomen, moet

zij voor haar overlijden een uitdrukkelijke en gemotiveerde verklaring met toestemmingsweigering afleggen bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. Wanneer het kind later verzoekt om toegang te krijgen tot de gegevens, vindt de procedure voor de rechtbank plaats zoals deze in het vorige artikel werd beschreven. De vertegenwoordiger van de vrouw tijdens deze procedure, kan zich in dit geval onder meer beroepen op de motivering die zij opgaf in de verklaring om haar belangen kenbaar te maken.

Artikel 9.

225. Dit artikel behelst de hypothese waarin de vrouw wil weten wat er terechtgekomen is van het kind waarvan zij is bevallen. Aangezien zij echter zelf de volledig geïnformeerde keuze gemaakt heeft om haar kind af te staan, wordt het kind niet gecontacteerd. Het verzoek van de vrouw wordt louter bij het dossier gevoegd tot het kind zelf op zoek gaat naar zijn of haar moeder en hiertoe contact opneemt met de Dienst. Het initiatief moet dus uitgaan van het kind.

Artikel 10.

226. Garandeert dat de gegevens enkel toegankelijk zijn voor de betrokken partijen en dit enkel volgens de door de wet bepaalde procedures.

Artikel 11.

227. Het is niet ondenkbaar dat zowel vrouw als kind in de loop van hun leven behoefte kunnen hebben aan psychologische bijstand. Indien dit het geval is, kunnen zij hiervoor steeds terecht bij de Dienst voor Discrete Bevallingen.

Artikel 12.

228. Het aanvragen van de mogelijkheid om discreet te bevallen wordt opgenomen in de lijst van hoogstpersoonlijke handelingen waarvoor geen vertegenwoordiging mogelijk is. Er is immers niemand die voor een ander kan beslissen of zij haar kind wil afstaan of niet. Deze beslissing moet door de vrouw zelf worden genomen.

B.2. Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 13.

229. Bepaalt dat de procedure in verband met het vrijgeven van de oorsprongsgegevens van een kind geboren uit discrete bevalling die voor de familierechtbank kan worden gevoerd, achter gesloten deuren zal plaatsvinden. Het gaat immers om een zeer delicate zaak voor zowel moeder als kind, die bovendien een enorme impact heeft op het privéleven van beide partijen. Daarnaast is het mogelijk dat er minderjarige kinderen bij zullen zijn betrokken aangezien een kind vanaf de leeftijd van twaalf jaar kan verzoeken om toegang te krijgen tot informatie over zijn of haar afstamming. Het is dan ook belangrijk dat partijen in alle sereniteit hun belangen kunnen verdedigen, waarbij het respect voor hun privacy zo goed mogelijk wordt gegarandeerd.

De procedure voor de rechtbank wordt ingevoegd in het boek Bijzondere rechtsplegingen van het deel Burgerlijke rechtspleging in het Gerechtelijk Wetboek. Aangezien een discrete bevalling chronologisch gezien voor een eventuele adoptie plaatsvindt, wordt de regeling hieromtrent ook voor de regeling in verband met adoptie opgenomen. Daarom wordt er een hoofdstuk VIII/1 ingevoegd.

Artikel 14.

230. Maakt het mogelijk om de vordering in te stellen via een verzoekschrift op tegenspraak. De bedoeling hiervan is om de toegang tot de rechter zo laagdrempelig mogelijk te houden en te verzekeren dat het kind zeker niet zal worden afgeschrikt om een vordering in te stellen door de kost die een dagvaarding met zich meebrengt.

Artikel 15.

231. Ook tijdens deze procedure moeten de rechten van de vrouw worden gerespecteerd. Dit betekent dat niet kan worden verwacht dat zij persoonlijk verschijnt of dat het verzoekschrift op haar naam wordt opgesteld. Daarom zal het verzoekschrift aan een medewerker van de Dienst voor Discrete Bevallingen worden gericht. Indien de bemiddeling niet slaagt, zullen zijn of haar gegevens immers aan het kind worden meegedeeld, zodat het weet tot wie het verzoekschrift moet zijn gericht. De medewerker in kwestie zal toegang hebben tot het dossier en natuurlijk

ook in contact staan met de vrouw. Hij of zij is dus perfect geplaatst om haar te vertegenwoordigen.

Artikel 16.

232. Dit artikel zorgt ervoor dat bemiddeling mogelijk wordt gemaakt indien het kind verzoekt om toegang te krijgen tot zijn of haar oorsprongsgegevens en de moeder dit weigert.

B.3. Wijzigingen aan het Wetboek van de Belgische nationaliteit.

Artikel 17.

233. Garandeert dat het kind in de periode tussen de bevalling en de adoptie als Belg wordt beschouwd en dus van een volledige sociale bescherming kan genieten.

B.4. Wijziging aan de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Artikel 18.

234. Bepaalt dat de kosten van een discrete bevalling door het Bijzonder Solidariteitsfonds ten laste worden genomen. Deze vergoeding zal aan de verzorgingsinstelling worden uitgekeerd. Indien de vrouw echter binnen twee maanden op haar beslissing terugkomt, wordt de tegemoetkoming uitgekeerd volgens de regels die gelden voor een gewone bevalling.

B.5. Decreten.

Artikel 19.

235. De Dienst voor Discrete Bevallingen wordt opgericht in de schoot van de Centrale Autoriteit voor Adoptie en krijgt ruime bevoegdheden in het kader van de discrete bevallingen.

236. In plaats van een strafbepaling te voorzien om te voorkomen dat de oorsprongsgegevens voor een verkeerd doel worden gebruikt, zoals de Raad van

State voorstelde⁵¹⁹, wordt ervoor gekozen om de Dienst te onderwerpen aan het beroepsgeheim in analogie met de regeling inzake interlandelijke adoptie⁵²⁰.

C. Wetsvoorstel.

C.1. Algemene bepaling.

Artikel 1.

237. Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in art. 78 GW.

C.2. Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 2.

238. Artikel 56, § 2 van het Burgerlijk Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 5 mei 2014, wordt aangevuld met een derde lid, luidende:

“art. 56, § 2, derde lid. Indien het een discrete bevalling betreft, wordt de geboorte van het kind aangegeven door de Centrale Dienst voor Discrete Bevallingen.”

Artikel 3.

239. Artikel 57*bis* van het Burgerlijk Wetboek, opgegeven bij de wet van 31 maart 1987, wordt hersteld als volgt:

“Art. 57*bis*. In afwijking van artikel 57, 2° worden de afstammingsgegevens van de moeder niet in de akte van geboorte vermeld indien de vrouw kiest voor de procedure van discrete bevalling onder de voorwaarden beschreven in de hiernavolgende artikelen.

De ambtenaar van de burgerlijke stand meldt in de kant van de akte van geboorte dat het om een discrete bevalling gaat.”

Artikel 4.

240. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57*ter* ingevoegd, luidende:

---

⁵¹⁹ Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat, 2008-2009, nr. 4-1138/1, 11.

⁵²⁰ Art. 7, § 4, 1° Decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen, *BS* 2 maart 2012.

“Art. 57ter, § 1. Een vrouw heeft op het moment van haar opname in een verzorgingsinstelling of ervoor de mogelijkheid om te kiezen voor de procedure van discrete bevalling.

§ 2 Wanneer de vrouw deze wens uit, moet zij, indien mogelijk, nog voor de bevalling door een multidisciplinair begeleidingsteam van de Dienst voor Discrete Bevallingen uitvoerig worden ingelicht over de juridische en psychologische gevolgen van haar beslissing alsook over de rechten, bijstand en voordelen waarop gezinnen aanspraak kunnen maken. Indien het onmogelijk is om deze gesprekken nog voor de bevalling te laten plaatsvinden, gebeurt dit zo snel mogelijk erna.

§ 3. Daarnaast moet de vrouw minstens de gegevens zoals vermeld in art. 57quinquies, § 2 overmaken aan de Dienst voor Discrete Bevallingen.

§ 4. De toestemming tot de discrete bevalling kan tot uiterlijk twee maanden na de geboorte door de vrouw worden ingetrokken. Indien dit gebeurt, neemt de ambtenaar van de burgerlijke stand de afstammingsgegevens van de moeder alsnog op in de geboorteakte, overeenkomstig art. 57.”

Artikel 5.

241. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57quater ingevoegd luidende:

“Art. 57quater, § 1. In geval van discrete bevalling wordt hiervan binnen de vijf dagen na de geboorte aangifte gedaan bij de Dienst voor Discrete Bevallingen.

§ 2 Wanneer bij de Dienst voor Discrete Bevallingen aangifte wordt gedaan van een discrete bevalling, verwittigt deze instantie de ambtenaar van de burgerlijke stand binnen vijftien dagen na de geboorte van het kind zodat de geboorteakte, die de afstammingsgegevens van de moeder niet zal bevatten, kan worden opgesteld.

§ 3. Indien de vrouw een naam gekozen heeft voor het kind, wordt deze overgemaakt aan de ambtenaar van de burgerlijke stand, in de andere gevallen wordt de naam van het kind gekozen door de Dienst voor Discrete Bevallingen. Er worden twee voornamen opgegeven waarvan de laatste zal dienen als familienaam.”

Artikel 6.

242. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57quinquies ingevoegd, luidende:

“Art. 57 *quinquies*, § 1. De Dienst voor Discrete Bevallingen staat in voor de bewaring en het beheer van de gegevens die door de vrouw in het kader van de procedure van discrete bevalling worden verschaft.

§ 2. Deze gegevens bevatten op zijn minst:

1° De naam, voornamen en woonplaats van de moeder, net als haar geboortedatum en –plaats.

2° Belangrijke medische informatie die nodig is voor het opvolgen van de gezondheidstoestand en het medisch verleden van het kind, zoals de bloedgroep van de moeder of eventuele erfelijke ziektes waar de oorspronkelijke familie mee te kampen heeft.

3° Bepaalde uiterlijke kenmerken, zoals haarkleur, kleur van de ogen, lengte,... naast deze vermeldingen, kan ook een foto worden opgenomen.

4° De omstandigheden, tijd en plaats van de geboorte.

5° De reden waarom de vrouw voor een discrete bevalling heeft gekozen.

Indien de vrouw dit wenst, kan ze echter nog extra gegevens achterlaten. Bovendien kan de vrouw ook later nog contact opnemen met de Dienst voor Discrete Bevallingen om bijkomende informatie over zichzelf te laten opnemen in het dossier. Bovendien moet zij de Dienst ook steeds op de hoogte brengen van eventuele wijzigingen aan de opgegeven informatie.”

Artikel 7.

243. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57 *sexies* ingevoegd, luidende:

“Art. 57 *sexies*, § 1. De Dienst voor Discrete Bevallingen waarborgt het kind of zijn of haar vertegenwoordiger toegang tot de gegevens, onder aangepaste psychologische begeleiding en volgens de modaliteiten bepaald in de wet.

§ 2. Het kind kan verzoeken om toegang te krijgen tot de gegevens van zodra het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt. Zolang het kind echter nog minderjarig is, moet dit verzoek uitgaan van de persoon of personen die het ouderlijk gezag uitoefenen of van een voogd.

Indien het kind overleden is, kunnen ook zijn of haar afstammelingen in rechte lijn het verzoek indienen. Dit gebeurt onder dezelfde voorwaarden en volgens dezelfde procedure als die voor het kind die in dit wetboek en in het Gerechtelijk Wetboek worden bepaald.

§ 3. De Dienst voor Discrete Bevallingen brengt de vrouw binnen de drie dagen na de ontvangst ervan, op de hoogte van het verzoek van het kind. Indien zij zich niet verzet tegen de vrijgave van de gegevens, krijgt het kind deze zo snel mogelijk meegedeeld. Indien zij hier echter wel bezwaren tegen uit, zal er met haar een bemiddeling worden georganiseerd door een erkend bemiddelaar bij de Dienst voor Discrete Bevallingen.

§ 4. Indien de bemiddelaar er niet in slaagt de partijen te verzoenen, of indien de vrouw weigert deel te nemen aan de bemiddeling, worden de gegevens niet aan het kind overgemaakt. De rechter in de familierechtbank kan hierop de belangen van vrouw en kind afwegen en beslissen om het kind alsnog (gedeeltelijke) toegang tot de gegevens te verlenen. ”

Artikel 8.

244. In hetzelfde wetboek wordt een artikel *57septies* ingevoegd, luidende:

“Art. *57septies*, § 1. Indien de vrouw overleden is voor het kind aan de Dienst voor Discrete Bevallingen verzoekt om de oorsprongsgegevens vrij te geven, wordt zij geacht hier toestemming toe te hebben gegeven.

§ 2. De vrouw kan echter voor haar overlijden een uitdrukkelijke en gemotiveerde verklaring afleggen bij de Dienst voor Discrete Bevallingen waarin zij haar weigering uitdrukt om de gegevens vrijwillig vrij te geven. In dit geval, vinden § 3 *in fine* en § 4 van art. *57sexies* van dit wetboek toepassing.

§ 3. De vrouw kan de verklaring vermeld in § 2 van dit artikel op elk moment voor haar overlijden opnieuw intrekken.”

Artikel 9

245. In hetzelfde wetboek wordt een artikel *57octies* ingevoegd, luidende:

“Art. 57*octies*, § 1. Indien de vrouw in contact wenst te komen met het kind waarvan zij bevallen is, kan zij hiertoe een verzoek indienen bij de Dienst voor Discrete Bevallingen die hiervan melding maakt in het dossier. Het kind wordt echter niet gecontacteerd. Enkel indien het zelf op zoek gaat naar zijn of haar oorsprong, wordt het verzoek van de vrouw kenbaar gemaakt, waarna het kind onmiddellijk toegang krijgt tot de gegevens.

§ 2. De vrouw kan het verzoek op elk moment na het indienen ervan, maar voor het kind verzoekt om toegang tot de gegevens te krijgen, opnieuw intrekken. In dit geval zal artikel 57*sexies* van dit wetboek verder toepassing krijgen.”

Artikel 10.

246. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57*nonies* ingevoegd, luidende:

“Art. 57*nonies*. De persoonlijke gegevens die overeenkomstig de wet zijn verzameld mogen onder geen beding voor andere doeleinden dan die waarvoor zij zijn verzameld of overgezonden, worden gebruikt.”

Artikel 11.

247. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 57*decies* ingevoegd, luidende:

“Art. 57*decies*. De Dienst voor Discrete Bevallingen staat in voor de psychologische bijstand van zowel vrouw als kind. Deze kunnen zich op elk moment tot de Dienst richten indien zij hier behoefte toe voelen, ook los van de procedure zoals beschreven in artikel 57*sexies* van dit wetboek.”

Artikel 12.

248. Artikel 497/2, 11° van hetzelfde wetboek, opgeheven bij wet van 25 april 2014, wordt hersteld als volgt:

“Art. 497/2, 11°. Het aanvragen van de mogelijkheid om discreet te bevallen.”

C.3. Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 13.

249. Artikel 757, § 2, 4° van het Gerechtelijk Wetboek, opgeheven bij de wet van 17 maart 2013, wordt hersteld als volgt:

“Art. 757, § 2, 4°. De gerechtelijke procedure inzake de vrijgave van oorsprongsgegevens na een discrete bevalling bedoeld in artikel 57*sexies* van het Burgerlijk Wetboek.”

In het Gerechtelijk Wetboek wordt in Boek IV van het vierde deel een Hoofdstuk VIII/1 ingevoegd, genaamd Discrete Bevalling.

Artikel 14.

250. In het Gerechtelijk wetboek wordt een artikel 1231/1 ingevoegd, luidende:

“Art. 1231/1. De vordering tot vrijgave van de oorsprongsgegevens na een discrete bevalling, bedoeld in artikel 57*sexies* van het Burgerlijk Wetboek kan bij de familierechtbank worden ingesteld bij verzoekschrift op tegenspraak, overeenkomstig de artikelen 1034*bis* tot en met 1034*sexies* en de hiernavolgende bepaling.”

Artikel 15.

251. In hetzelfde wetboek wordt een artikel 1321/2 ingevoegd, luidende:

“Art. 1231/2, § 1. In afwijking van art. 1034*ter*, 3° vermeldt het verzoekschrift evenwel de naam, voornaam en hoedanigheid van de medewerker van de Dienst voor Discrete Bevallingen die werd aangewezen als vertegenwoordiger van de vrouw alsook het adres van de Dienst voor Discrete Bevallingen.

§2. In afwijking van art. 1034*quater* wordt geen getuigschrift of uittreksel van het rijksregister bij het verzoekschrift gevoegd.”

Artikel 16.

252. Artikel 1724 van hetzelfde wetboek, ingevoegd bij de wet van 21 februari 2005, wordt aangevuld met een 5°, luidende:

“Art. 1724, 5°. De geschillen betreffende de materies bedoeld in art. 57*sexies* van het Burgerlijk Wetboek.”

C.4. Wijziging aan het Wetboek van de Belgische nationaliteit.

Artikel 17.

253. Artikel 11, § 1 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, laatst gewijzigd bij de wet van 4 december 2012, wordt aangevuld met een 3°, luidende:

“Art. 11, § 1, 3°. Het kind in België geboren overeenkomstig artikel 57*bis* van het Burgerlijk Wetboek, op voorwaarde dat de vrouw niet binnen twee maanden op haar beslissing is teruggekomen en tot de toekenning van een andere nationaliteit of de toepassing van § 1, eerste lid, 2° van dit artikel.”

C.5. Wijziging aan de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen.

Artikel 18.

254. Artikel 25 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, laatst gewijzigd bij de wet van 10 december 2009, wordt aangevuld met een § 2, luidende:

255. “§ 2. De in artikel 34, 2° bedoelde vertrekkingen worden vergoed aan de instelling waar een discrete bevalling heeft plaatsgevonden volgens artikel 57*ter*, § 1 van het Burgerlijk Wetboek, voor zover de vrouw niet binnen twee maanden na de bevalling op haar beslissing is teruggekomen.”

C.6. Decreten.

Artikel 19.

256. De Gemeenschappen richten bij decreet een Dienst voor Discrete Bevallingen op in de schoot van de Centrale Autoriteiten voor Adoptie.

“Deze Dienst heeft als opdracht:

1. Het zo ruim mogelijk informeren van de vrouw die voor een discrete bevalling wenst te kiezen, zowel wat de juridische als de psychologische gevolgen van haar beslissing betreft. Daarnaast moet de vrouw ook geïnformeerd worden over alle mogelijke alternatieven.
2. Het aangeven van de geboorte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand in het geval van een discrete bevalling.

3. Het ontvangen en bewaren van alle gegevens met betrekking tot het kind en zijn of haar oorsprong.
4. Het ontvangen van de verklaring van de vrouw tot verzet tegen de vrijgave van de oorsprongsgegevens van het kind indien zij is overleden op het moment dat de aanvraag wordt ingediend.
5. Het ontvangen van het verzoek van de vrouw om haar kind op te sporen en de bewaring hiervan in het dossier van het desbetreffende kind.
6. Het op elk moment psychologisch bijstaan van vrouw en kind indien zij hier behoefte toe voelen.
7. Het ontvangen van het verzoek van het kind om zijn of haar oorsprongsgegevens te kennen en dit door te geven aan de vrouw.
8. Het instellen van een bemiddeling indien de vrouw zich verzet tegen de vrijgave van de gegevens.
9. Het bijstaan van het kind en de vrouw tijdens de bemiddelingsprocedure.
10. Het vertegenwoordigen van de vrouw tijdens de procedure voor de familierechtbank indien de bemiddeling niet slaagt.

Om als Dienst voor Discrete Bevallingen erkend te kunnen worden en blijven, moet de Dienst de discretie en het beroepsgeheim in acht nemen ten aanzien van de informatie die in het kader van een discrete bevalling wordt verkregen.”

Hoofdstuk VIII. Conclusie.

Uit het voorgaande is gebleken dat het eerste deel van de onderzoeksvraag bevestigend moet worden beantwoord. Er moet inderdaad een Belgische regeling komen. Deze zal echter niet de vorm aannemen van een anonieme bevalling, maar wel van een discrete.

Hoewel er in de internationale mensenrechtenverdragen immers geen expliciet recht bestaat voor het kind om zijn afstamming te kennen⁵²¹, kan er uit de verschillende uitspraken van het EHRM en uit de bepalingen van het EVRM en het IVRK, toch worden afgeleid, dat er op zijn minst een procedure bij een onafhankelijke instantie moet bestaan waar het kind zijn of haar oorsprongsgegevens kan opvragen.

Dit betekent dat een anonieme bevalling is uitgesloten. Uit het onderzoek van de Franse en Luxemburgse regeling is namelijk duidelijk gebleken dat deze verschillende gebreken vertonen die ervoor zorgen dat de regelingen in strijd met het EVRM en het IVRK kunnen worden geacht. In beide landen woedt er dan ook discussie om de wetgeving aan te passen.

Door de Belgische wetsvoorstellen hieraan af te toetsen en door de interne adviezen te bestuderen, is duidelijk gebleken dat een discrete bevalling de enige oplossing kan zijn in België. Concreet zal een vrouw de mogelijkheid krijgen om in de verzorgingsinstelling waar zij bevalt, te vragen dat haar identiteit niet in de geboortekte wordt opgenomen. Vervolgens zal zij door een multidisciplinair team uitgebreid worden ingelicht over alle mogelijke gevolgen van haar beslissing. Indien zij hierna nog steeds dezelfde wens uit, wordt zij verplicht een aantal gegevens over zichzelf over te maken aan de Dienst voor Discrete Bevallingen. Het kind wordt hierop onder voogdij geplaatst en kan na twee maanden worden geadopteerd, tenzij de vrouw zich alsnog heeft bedacht. Wanneer het kind de leeftijd van twaalf jaar bereikt, kan het op zoek gaan naar zijn of haar oorsprongsgegevens bij de Dienst voor Discrete Bevallingen. De vrouw wordt hiervan op de hoogte gebracht en kan zich tegen de vrijgave verzetten. In dit geval wordt er met haar bemiddeld door een erkend bemiddelaar van de Dienst. Indien de bemiddeling niet zou slagen, kan het kind vervolgens een vordering instellen bij de familierechtbank die alle belangen kan

---

⁵²¹ P. MALAURIE et H. FULCHIRON, *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 362; T. WUYTS, *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 582-597.

afwegen en kan beslissen dat de gegevens al dan niet (deels) moeten worden vrijgegeven.

Centraal in de regeling staat de Dienst voor Discrete Bevallingen die als onafhankelijke instantie alles in goede banen zal leiden. Deze zal er ook voor zorgen dat zowel moeder als kind de nodige psychologische bijstand kunnen genieten indien zij hier behoefte toe voelen. Op die manier kan er een regeling ontstaan die zowel rekening houdt met de noodsituatie waarin sommige ongewenst zwangere vrouwen zich bevinden als met de behoefte van het kind om zijn of haar oorsprong te kunnen achterhalen.

Bibliografie.

Verenigde Naties.

Verdragen en verdragsdocumentatie.

- Art. 3, 7, 8 en 51, § 1-§ 2 IVRK.
- Reservations, Declarations and Objections to the Convention on the Rights of the Child, CRC/C/2/Rev.8,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en.
- Committee on the Rights of the Child, "Report on the second session", 19 October 1992, CRC/C/10,
www.bettercarenetwork.org/resources/infoDetail.asp?ID=1523&flag=legal, § 67.
- Committee on the Rights of the Child, "General Comment No. 6, Treatment of Unaccompanied and Separated Children Outside Their Country of Origin", 1 september 2005, CRC/GC/2005/6,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11, § 19-21.
- Committee on the Rights of the Child, "General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration", 29 May 2013, CRC/C/GC/14,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&DocTypeID=11.
- Concluding observations bij Mexico, 7 februari 1994, CRC/C/15/Add.13,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 16.
- Concluding observations bij Frankrijk, 25 april 1994, CRC/C/15/Add.20,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 14.
- Concluding Observations bij Noorwegen, 25 april 1994, CRC/C/15/Add.23,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 10.
- Concluding observations bij Groothertogdom Luxemburg, 24 juni 1998, CRC/C/15/Add.92,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5.
- Concluding observations bij The former Yugoslav Republic of Macedonia, 23 februari 2000, CRC/C/15/Add.118,
http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 18.
- Concluding Observations bij het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland, 9 oktober 2002, CRC/C/15/Add.188,

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 31-32.

- Concluding Observations bij Italië, 18 maart 2003, CRC/C/15/Add.198, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 27-28.
- Concluding Observations bij Kazachstan, 10 juni 2003, CRC/C/15/Add.213, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 45-46.
- Concluding observation bij Groothertogdom Luxemburg, 31 maart 2005, CRC/C/15/Add.250, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 28.
- Concluding observations bij Frankrijk, 22 juni 2009, CRC/C/FRA/CO/4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5.
- Concluding observation bij Groothertogdom Luxemburg, 28 oktober 2013, CRC/C/LUX/CO/3-4, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=5&TreatyID=10&TreatyID=11&DocTypeID=5, § 28-29.

Rechtsleer.

Boeken.

- DETRICK, S., *The United Nations Convention on the Rights of the Child. A guide to the "Travaux Préparatoires"*, Dordrecht, Martinus Nijhoff Publishers, 1992, 712p.
- HODGKIN, R. en NEWELL, P., *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*, Geneve, Unicef, 1998, 787p.

Elektronische bronnen.

- www.indicators.ohchr.org/.
- www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15919&LangID=E.
- www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/CRCIntro.aspx.
- www.ohchr.org/EN/HRBodies/TBPetitions/Pages/HRTBPetitions.aspx#individualcomm.
- www.unicef.be/nl/over-unicef/onze-inspiratie/kinderrechten/.
- www.unicef.be/nl/over-unicef/unicef-in-belgie/wdyt-project/.

Europese instanties.

Verdragen en verdragsdocumentatie.

- Aanhef Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

- Art. 1, 8, 34-35 en 41 EVRM.

Rechtspraak.

- HvJ 26/62, *Van Gend en Loos*, Jur. 1963, 1.
- EHRM, *Röman v. Finland*, 29 april 2013, § 43.
- EHRM, *Godelli v. Italy*, 18 maart 2013.
- EHRM, *Pascaud v. France*, 16 september 2011, § 59.
- EHRM, *Anayo v. Germany*, 21 december 2010.
- EHRM, *Todoro v. Italy*, 13 januari 2009.
- EHRM, *Maslov v. Oostenrijk*, 23 juni 2008.
- EHRM, *Kearns v. France*, 10 januari 2008.
- EHRM, *V.S. c. Allemagne*, 22 mei 2007.
- EHRM, *Znamenskaya v. Russia*, 2 juni 2005, § 58.
- EHRM, *Ilascu e.a. v. Moldavië en Rusland*, 8 juli 2004.
- EHRM, *L. v. The Netherlands*, 1 juni 2004, § 37.
- EHRM, *Odièvre v. France*, 13 februari 2003.
- EHRM, *Mikulic v Croatia*, 4 september 2002.
- EHRM, *Bankovic e.a. v. België e.a.*, 12 december 2001.
- EHRM, *B and P v. The United Kingdom*, 5 september 2001, § 39.
- EHRM, *Cyprus v. Turkije*, 10 mei 2001.
- EHRM, *Khavara en 15 anderen v. Italië en Albanië*, 11 januari 2001.
- EHRM, *Gül v. Switzerland*, 19 februari 1996, § 32.
- EHRM, *Gaskin v. UK*, 7 juli 1989.
- EHRM, *Berrehab v. The Netherlands*, 21 juni 1988, § 21.
- EHRM, *Leander v. Sweden*, 26 maart 1987.
- EHRM, *Marckx v. Belgium*, 13 juni 1979.
- EHRM, *X v. Germany*, 5 juli 1977.
- EHRM, *De Wilde, Ooms en Versyp v. België*, 18 juni 1971.
- ECRM, *M v. The Netherlands*, 8 februari 1993.

Rechtsleer.

Boeken.

- VILLIGER, M.E., "The principle of subsidiarity in the European Convention on Human Rights", in *Promoting justice, human rights and conflict resolution trough international law. Liber Amicorum Luzius Caflisch*, M.G. COHEN (ed.), Leiden, Brill, 625.

Commission Internationale de l'Etat Civil.

Verdrag.

- Convention relative à l'établissement de la filiation maternelle des enfants naturels, Brussel 12 september 1962, <http://ciec1.org/ListeConventions.htm>.

Varia.

- *Commission Internationale de l'Etat Civil* (hierna CIEC), "note de synthese concernant l'établissement de la filiation maternelle et les maternités de substitution dans les états de la CIEC", 20 februari 2003, www.ciec1.org/Documentation/NotePMA.pdf.
- DEKEUWER-DEFOSSEZ, F., "Adoption et secret des origines (en droit français).", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueDefossezFr.pdf>.
- MURAT, P., "L'accouchement dans l'anonymat et ses incidences juridiques", 1999, <http://ciec1.org/Etudes/ColloqueCIEC/CIEColloqueMuratFr.pdf>.

België.

Wetgeving en wetgevingsdocumentatie.

- Art. 10, 11, 22*bis*, 34 en 78 GW.
- Burgerlijk Wetboek.
- Strafwetboek.
- Gerechtelijk Wetboek.
- Wet 5 mei 2014 houdende de vaststelling van de afstamming van de meemoeder, *BS* 7 juli 2014.
- Art. 7, § 4, 1° en art. 25 §3 Decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van interlandelijke adoptie van kinderen, *BS* 2 maart 2012.
- Wetsvoorstel (M. Taelman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St.* Senaat BZ 2010, nr. 5-46/1, (herneemt het voorstel van P. Vankrunkelsven *et al.*, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-1026/1).
- Wetsvoorstel (G. Swennen en M. Temmerman) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St.* Senaat BZ 2010, nr. 5-258/1, (herneemt het voorstel van G. Swennen, *Parl.St.* Senaat 2007-2008, nr. 4-358/1).
- Wetsvoorstel (S. De Bethune) tot aanvulling van het Burgerlijk Wetboek met bepalingen inzake de discrete bevalling, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-347/1, 2 (herneemt het voorstel van N. Lanjri en S. De Bethune, *Parl.St.* Senaat 2008-2009, nr. 4-999/1).
- Wetsvoorstel (J. Brotchi *et al.*) betreffende anoniem bevallen, *Parl.St.* Senaat 2010-2011, nr. 5-502/1, (herneemt het voorstel van P. Monfils, *Parl.St.* Senaat BZ 2007, nr. 4-152/1).
- Wetsvoorstel (A. Colen *et al.*) tot wijziging van de regelgeving om het naamloos bevallen mogelijk te maken, *Parl.St.* Kamer 2010-2011, nr. 53K0701/001, (herneemt het voorstel van A. Colen *et al.*, *Parl.St.* Kamer 2007-2008, nr. 52K0781/001).

- Wetsvoorstel (N. Lanjri en S. Becq) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat betreft de discrete bevalling, *Parl.St. Kamer BZ 2014*, nr. 54K0106/001, (herneemt het voorstel van N. Lanjri *et al.*, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0349/001).
- Wetsvoorstel (V. Matz en F. Delpérée) betreffende het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer BZ 2014*, nr. 54K0273/001, 6, (herneemt het voorstel van V. Matz *et al.*, *Parl.St. Senaat 2012-2013*, nr. 5-1972/1).
- Wetsvoorstel (K. Jiroflée *et al.*) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek om het bevallen in discretie mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer BZ 2014*, nr. 54K0424/001, (herneemt het voorstel van M. Detiège en M. Vanlerberghe, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K0829/001).
- Wetsvoorstel (C. Van Cauter *et al.*) tot wijziging van het burgerlijk wetboek voor wat betreft het discreet bevallen, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0826/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K1404/001).
- Wetsvoorstel (V. Van Peel) tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek om het discreet bevallen mogelijk te maken, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0946/001, (herneemt het voorstel van E. Sleurs *et al.*, *Parl.St. Senaat 2011-2012*, nr. 5-1705/1).
- Voorstel van resolutie (C. Van Cauter *et al.*) tot oprichting van een dienst voor de registratie van discrete bevallingen, *Parl.St. Kamer 2014-2015*, nr. 54K0828/001, (herneemt het voorstel van S. Lahaye-Battheu *et al.*, *Parl.St. Kamer 2010-2011*, nr. 53K1354/001).
- Adv.RvS 46.052/AV bij het wetsvoorstel (M. Monfils *et al.*) betreffende discrete bevalling, *Parl.St. Senaat*, 2008-2009, nr. 4-1138/1.
- Adv.RvS 39.474, 39.475, 39.476, 39.477, 39.478 en 39.525, *Parl.St. Senaat 2005-06*, nr. 3-417/3, nr. 54, 41.
- Adv.RvS 33.294/3 bij het voorstel van decreet (P. Ceysens *et al.*) houdende regeling van de interlandelijke adoptie, *Parl.St. Vlaams Parlement*, 2001-02, nr. 956-4.
- Bibliotheek van het federaal Parlement, "De anonieme bevalling, dossier nr. 98", 20 juni 2005, www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/biblio/dossier98N.pdf.

Rechtspraak.

- GwH 7 maart 2013, nr. 30/2013.
- GwH 3 mei 2012, nr. 61/2012.
- GwH 16 december 2010, nr. 144/2010.
- Arbitragehof 22 juli 2004, nr. 136/2004, *RW 2004-05*, 582.
- Arbitragehof 17 december 2003, nr. 169/2003, *NJW 2004*, 409, noot G. VERSCHULDEN.
- Arbitragehof 22 juli 2003, nr. 106/2003, *RW 2003-04*, 652.
- Arbitragehof 8 mei 2001, nr. 56/2001, *RW 2001*, 629.
- Arbitragehof 6 juni 1994, nr. 36/96, *JDJ 1996*, afl. 158, 380.

- Arbitragehof 23 mei 1990, nr. 18/90.
- Cass. 14 november 2014, AR C.13.0441.N, *RW* 2014-15, 519.
- Cass. 2 maart 2012, *Pas.* 2012, 470.
- Cass. 11 juni 2010, AR. C.09.0236.F.
- Cass. 4 november 1999, AR C. 99.0048.N en AR C.99.0111.N, *Arr.Cass.* 1999, 588; *RW* 200-01, 232, noot A. VANDAELE.
- Cass. 29 januari 1993, *Arr.Cass.* 1993, 129.
- Cass. 27 mei 1991, *Pas.* 1991, 886.
- RvS 29 mei 2013, nr. 223.630, *TBP* 2013, 637.
- Gent 4 oktober 1999, *TJK* 2000, 67, noot G. VERSCHULDEN.

Rechtsleer.

Boeken.

- BLAUWHOFF, R.J., *Foundational Facts, Relative Truths. A comparative law study on children's right to know their genetic origins in European Family Law Series, nr. 25*, Antwerpen, Intersentia, 2009, 54.
- LELEU, Y-H., *Droit des personnes et des familles*, Brussel, Larcier, 2010, 838p.
- SPIELMANN, A., WEITZEL, A., EISSEN, M-A, SPIELMANN, D., *La Convention européenne des droits de l'homme et le droit luxembourgeois*, Brussel, Nemesis, 1991, 605p.
- VANDE LANOTTE, J. en HAECK, Y., *Handboek EVRM*, Antwerpen, Intersentia, 2005, 12-13 en 95.
- VERSCHULDEN, G., *Handboek Belgisch familierecht*, Brugge, Die Keure, 2012, 840p.
- WUYTS, T., *Ouderlijk gezag: een coherente gezagsregeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 990p.

Verzamelwerken en bijdragen in reeksen.

- DALQ DEPOORTER, J., "L'enfant de qui?" in J. POUSSON-PETIT *et al.* (eds.), *Droit comparé des personnes et de la famille. Liber Amicorum Marie-Thérèse Meulders-Klein*, Brussel, Bruylant, 1998, 115-142.
- DE WOLF, A., "Draagmoederschap in België en in Frankrijk: een stand van zaken" in K. BOEL-WOELKI en M. ODERKERK (eds.), *(On)geoorloofdheid van het draagmoederschap in rechtsvergelijkend perspectief*, Antwerpen, Intersentia, 1999, (89) 110-111.
- RAES, S., "het verzoekschrift op tegenspraak" in INTERUNIVERSITAIR CENTRUM VOOR GERECHTELIJK RECHT (ed.), *Het vernieuwd gerechtelijk recht. Eerste commentaar bij de Wet van 3 augustus 1992 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek*, Brussel, Kluwer, 1992, 81-94.
- SENAEVE, P. m.m.v. ARNOEYTS, S., "10 jaar Belgische rechtspraak inzake aanwending van het IVRK" in P. SENAEVE en P. LEMMENS (eds.), *De betekenis*

van de mensenrechten voor het personen- en familierecht, Antwerpen, Intersentia, 2003, 103-170.

- SENAËVE, P., "Materieelrechtelijke problemen in het nieuwe afstammingsrecht" in P. SENAËVE (ed.), *Vijf jaar toepassing van het nieuwe afstammingsrecht*, Leuven, Acco, 1993, 19-124.
- VERSCHULDEN, G., *Afstamming* in APR, Mechelen, Kluwer, 2004, 762p.

Bijdragen in tijdschriften.

- BOONE, I., "Baby Jules, de vondelingenschuif en de discrete bevalling", *RW* 2014-15, 1402.
- CASMAN, H., "Actueel Belgisch afstammingsrecht in vogelvlucht", *Not.Fisc.M.* 2008, (119) 123.
- DE KEZEL, E., "Het begrip 'het belang van het kind'", *RW* 1998-99, (1163) 1165.
- GAYSE, B., "Bemiddeling, een veralgemeende grondslag", *NJW* 2005, (434) 436.
- HANSON, K., "Directe werking van het IVRK en 'het belang van het kind'" (noot onder Cass. 31 maart 1999, 4 november 1999 en 10 november 1999), *TJK* 2000, (63) 66.
- MATHIEU, G., "D'Odièvre à Godelli: la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme en matière d'accouchement anonyme a-t-elle évolué?", *JDJ* 2013, afl. 322, 10-23.
- MATHIEU, G., "L'accouchement anonyme: les termes du débat en Belgique", *JDJ* 2013, afl. 322, 24-27.
- MATHIEU, G., "Pour un réel équilibre des intérêts en présence: plaider pour l'instauration d'un accouchement dans la réelle discrétion, en droits belge et français", *JDJ* 2013, afl. 322, 28-33.
- MICHAUX, S., "L'accouchement sous X au regard de la Convention européenne des droits de l'homme et de la Convention de l'ONU relative aux droits de l'enfant", *RTDF* 2005, 321-346.
- PLUYM, L., "Het recht van het kind om zijn ouders te kennen (art. 7.1 IVRK) na heterologe medisch begeleide voortplanting, adoptie en draagmoederschap in België", *TJK* 2012, 5-21.
- PROVOST, V., "Le droit de connaître ses origines personnelles: une évidence qui n'est (peut-être) pas une", *JDJ* 2007, afl. 263, 18-29.
- REYNAERT, D., "Het belang van het kind. Zoektocht naar een lading voor de vlag", *TJK* 2007, 203- 205.
- SENAËVE, P., "enige implicaties van anonieme bevallingen in het buitenland op het gebied van het afstammingsrecht" (noot onder Brussel 25 mei 1977), *RW* 1979-80, (2762) 2768.
- VAN BROECK, J., "Het recht van een geadopteerde om zijn geboortouders te kennen. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan..." (noot onder EVRM *Odièvre v. Frankrijk*), *TBBR* 2003, 407-423.

- VAN DE HEYNING, C., “Grondwettelijke conversaties: een meerwaarde voor de bescherming van fundamentele rechten? De interpretatie en toepassing van fundamentele rechten in een complexe context van gelaagde bescherming”, *TBP* 2012, 395-419.
- VERSCHULDEN, G., “Het belang van het kind in het afstammingsrecht”, *TJK* 2005, (168) 168.
- VERSCHULDEN, G., “Nood aan een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België, met aandacht voor grensoverschrijdende aspecten”, *T.Fam.* 2010, 69-70.
- VERSCHULDEN, G., “Pleidooi voor een familierechtelijke regeling van draagmoederschap in België”, *TPR* 2011, 1421-1510.
- WUYTS, T., “Het recht op identiteit in de Belgische rechtsorde”, *T.Fam.* 2015, 60-65.

Doctoraatsproefschriften, verhandelingen, masterproeven en scripties.

- PLUYM, L., *Naar een familierechtelijk statuut voor draagmoederschap in België*, onuitg. doctoraatsthesis Rechten Universiteit Gent, 2013-14, 403p.

Varia

- Expertenpanel gedwongen adopties, “eindrapport over de wegen tot erkenning en herstel bij gedwongen adopties”, 4 mei 2015, www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2015/20150504-expertenpanel-gedwongen-adopties-overhandigt-eindrapport-aan-minister-vandeurzen.jsp.
- Kinderrechtencommissariaat, “advies: discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind?”, 16 februari 2009, nr. 2008-2009/2, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind.
- Kinderrechtencommissariaat, “advies verzoekschrift legaliteit uit anonieme bevalling Frankrijk”, 1 februari 2011, nr. 2010-2011/6, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/verzoekschrift-legaliteit-adopties-uit-anonieme-bevalling-frankrijk.
- Kinderrechtencommissariaat, “advies discreet bevallen met informatiewaarborgen voor het kind”, 19 maart 2013, nr. 2012-2013/4, www.kinderrechtencommissariaat.be/advies/discreet-bevallen-met-informatiewaarborgen-voor-het-kind.
- Kinderrechtencommissariaat, “jaarverslag 2013-2014”, 19 november 2014, 125-127, www.kinderrechtencommissariaat.be/jaarverslagen.
- Raadgevend Comité voor Bio-ethiek, “advies betreffende de problematiek van anonieme bevallingen”, 12 januari 1998, nr. 4, www.health.belgium.be/internet2Prd/groups/public/@public/@dg1/@legalmanagement/documents/ie2divers/7946450.pdf.
- Verslag van het Grondwettelijk Hof voorgesteld aan het XVIde congres van de Conferentie van de Europese Grondwettelijke Hoven, Wenen 12-14 mei 2014,

www.const-court.be/public/stet/n/Samenwerking-tussen-grondwettelijke-hoven-in-Europa-CEGH-Wenen-2014.pdf.

- Vzw Nederlandstalige Vrouwenraad, “dossier en aanbevelingen discreet bevallen”, 2012, www.vrouwenraad.be/content.aspx?PagelId=767.

Elektronische bronnen.

- <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/binnenland/1.2148351>.
- <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/journaal/2.38757?video=1.2328098>.
- <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/regio/antwerpen/1.2250551>.
- <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,2007359,00.html>.
- www.fbc-cfm.be/nl/inhoud/voordelen-van-de-bemiddeling.
- http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/adoptie/binnenlandse_adoptie/.
- www.kindengezin.be/adoptie/over-vca/het-vca-en-raadgevend-comite/.
- www.knack.be/nieuws/belgie/baby-van-een-dag-achtergelaten-aan-ziekenhuis-in-schaarbeek/article-normal-121712.html.
- www.knack.be/nieuws/belgie/vrijspraak-voor-moeder-vondeling/article-normal-20879.html.
- www.nieuwsblad.be/cnt/ghg22s167.
- www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF26112006_028.
- www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=DMF20101128_043.
- www.mediation-justice.be/nl/index.html.
- www.moedersvoormoeders.be/index/be-nl/3030/.
- www.psmag.com/health-and-behavior/the-babies-in-the-freezer-neonaticide-pregnancy-denial-mental-illness-95639.
- www.standaard.be/cnt/dmf20150224_01546940.
- <http://vlaanderen.famifed.be/nl/>.
- www.vondelingenluik.be/.
- <http://4nieuws.be/binnenland/502082/gedumpt-babylijkje-vader-vrijgelaten-zonder-beschuldiging.html>.

Frankrijk.

Wetgeving en wetgevingsdocumentatie.

- Art. 19, 57, 321, 325-326, 328 eerste en tweede lid, 347, 2°, 351, tweede lid, 352, 388-2, 389 en art. 408 *Code Civil français*.
- Art. L112-4, L147-1 t.e.m. L147-11, L222-6, L223-7, L224-4, 1°, L224-5 en art. L224-7 *Code de l'action sociale et des familles* .
- Loi n° 93-22 du 8 janvier 1993 modifiant le Code civil relative à l'état civil, à la famille et aux droits de l'enfant et instituant un juge aux affaires familiales, *JORF* 9 janvier 1993, 495.

- Loi n° 2002-93 du 22 janvier 2002 relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat, *JORF* 23 janvier 2002, 1519.
- Art. 1, 7° Loi n° 2009-61 du 16 janvier 2009 ratifiant l'ordonnance n° 2005-759 du 4 juillet 2005 portant réforme de la filiation et modifiant ou abrogeant diverses dispositions relatives à la filiation, *JORF* 18 janvier 2009, 1062.
- Ordonnance n° 2005-759 du 4 juillet 2005 portant réforme de la filiation, *JORF* 6 juillet 2005, 11159.
- Proposition de loi (V. Péresse *et al.*) instaurant un accouchement dans la discrétion, *assemblée nationale* XIIe législature, n° 3224, www.assemblee-nationale.fr/12/documents/index-proposition.asp.
- Proposition de loi (A. Lardeux *et al.*) visant à instaurer un accouchement dans la confidentialité, *Sénat* 2008-2009, n° 109, www.senat.fr/dossiers-legislatifs/depots/depots-2008.html.

Rechtspraak.

- Conseil constitutionnel 16 mai 2012, *AJ fam.* 2012, 406.
- Cass. 7 avril 2006, n° 05-11.285, www.dalloz.fr.
- Cass. 14 juin 2005, n° 04-16.942, *JCP* 2005, 1573.
- Cass. 18 mai 2005, n° 02-20.613, *AJ Famille* 2005, 274, noot TH. FOSSIER.
- Cass. 6 avril 2004, n° 03-19.026, www.dalloz.fr.
- Cass. 5 novembre 1996, n° 96-11.073, www.dalloz.fr.
- Cass. 24 mai 1975, n° 73-13.556, www.dalloz.fr.
- Conseil d'Etat 20 octobre 1989, n° 108243, www.dalloz.fr.
- Conseil d'Etat 22 september 1997, n° 161364, www.dalloz.fr.
- Cour d'appel d'Angers 26 janvier 2011, n° 10/01339, www.dalloz.fr
- Cour d'appel de Rennes 1 septembre 2003, n° 02/03035, www.dalloz.fr.
- Trib. Grande Instance de Nancy 16 mai 2003, www.dalloz.fr.
- Trib. Grande instance de Lille, 28 juli 1997, *Recueil Dalloz* 1998, 213, noot X. LABBÉE.

Rechtsleer.

Boeken.

- COURBE, P., *Droit de la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2008, 536p.
- TERRÉ, F. et FENOUILLET, D., *Droit civil: la famille*, Paris, éditions Dalloz, 2011, 1106p.

Verzamelwerken en reeksen.

- MALAURIE P. et FULCHIRON H., *La famille in Droit civil*, Paris, Defrénois, 2011, 748p.

Bijdragen in tijdschriften.

- ARDEEFF, I., "Pour le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles et le maintien de l'accouchement sous X", *Recueil Dalloz* 15 maart 2001, 868.
- BELLIVIER, F., "Accès aux origines", *RTD Civ.* 2002, 368.
- BUREAU, D., "De l'application directe en France de la Convention de New York du 26 janvier 1990 sur les droits de l'enfant", *Rev. crit. DIP* 2005, 679.
- CHÉNEDÉ, F., "Condamnation strasbourgeoise de l'accouchement anonyme à l'italienne", *AJ Famille* 2012, p. 554.
- DIONISI-PEYRUSSE, A., "Le droit de la filiation issu de la loi du 16 janvier 2009 ratifiant l'ordonnance du 4 juillet 2005", *Recueil Dalloz* 2 avril 2009, 966.
- EUDIER, F., "40 propositions pour adapter la protection de l'enfance et l'adoption aux réalités d'aujourd'hui", *AJ Famille* 17 mai 2014, 295.
- GOUTTENOIRE, A., "Mineurs", *Répertoire de procédure civile* juin 2010, (1) 147-256 .
- GRANET, F., "L'établissement judiciaire de la filiation depuis la loi n° 93-22 du 8 janvier 1993", *Recueil Dalloz* 1994, 21.
- HAUSER, J., "Accouchement sous X: des pratiques douteuses", *RTD Civ.* 2014, 635.
- HENRION, R., "A propos de l'accouchement sous X: réflexions d'un médecin", *AJ Famille* 17 mars 2003, 90.
- LE BOURISCOT, M-C., "Au nom de l'intérêt de l'enfant, la cour d'appel d'Angers fait primer la volonté des grands-parents d'établir un lien avec l'enfant sur celle de la mère de renoncer la filiation", *RJPF* 2011, afl. 3, 32.
- MALLET-BRICOUT, B., "Droits du père et accouchement sous X : la Cour de Cassation prend position", *Recueil Dalloz* 2006, 1177.
- MASSIP, J., "Le remise d'un enfant à l'aide sociale en cas d'accouchement anonyme", *Recueil Dalloz* 1997, 587.
- MONÉGER, F., "Rapport du Conseil D'Etat: Statut et protection de l'enfant", *Revue de Droit Sanitaire et Sociale* 1991, 477.
- NEIRINCK, C., "La loi relative à l'accès aux origines des personnes adoptées et pupilles de l'Etat: la découverte de la fache cachée de la lune?", *RDSS* 14 juni 2002, 189.
- NEIRINCK, C., noot onder Cass. 7 avril 2006, *RDSS* 2006, 575.
- REMY-CORLAY, P., "Application directe de la convention de New York relative aux droits de l'enfant", *RTD Civ.* 2005, 750.
- SALVAGE-GEREST, P., "Le rapport 'Filiation, origines, parentalité'", *AJ Famille* 17 mai 2014, 293.
- SZYMCAK, D., "Convention européenne des droits de l'homme: application interne", *Répertoire de droit européen* avril 2014.

Varia.

- Rapport du groupe de travail présidé par Françoise Dekeuwer-Defossez, "Rénover le droit de la famille: propositions pour un droit adapté aux réalités et

aux aspirations de notre temps”, 14 september 1999,
www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/994001755/0000.pdf.

Elektronische bronnen.

- www.cnaop.gouv.fr/IMG/pdf/CNAOP_Etude_meres_de_naissance.pdf.
- www.ined.fr/fr/tout-savoir-population/memos-demo/focus/accouchements-sous-x-france/.
- www.lemonde.fr/societe/article/2011/09/22/legere-augmentation-des-accouchements-sous-x-en-france_1575729_3224.html.

Groothertogdom Luxemburg.

Wetgeving en wetgevingsdocumentatie.

- Art. 57 voorlaatste lid, 58, 334, 341, 350, 351-2, tweede lid, 368-2 en art. 368-3 *Code Civil luxembourgeois*.
- Art. 1 loi du 16 mai 1975 portant modification de certaines dispositions des titres II et VIII du livre 1er du code civil, *Mémorial A n° 29*, 26 mai 1975, 652.
- Art. 1 et art. 2, 4° loi du 20 décembre 1993 portant 1) approbation de la Convention relative aux droits de l'enfant, adoptée par l'Assemblée générale des Nations Unies le 20 novembre 1989 2) modification de certaines dispositions du code civil, *Memorial A n°104*, 29 décembre 1993, 2189.
- Projet de loi (F. Biltgen) portant réforme de la filiation, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputes 2012-13, nr. 6568, www.chd.lu.
- Conseil d'Etat, "Avis complémentaire sur le projet de loi 6172A portant réforme du mariage et de l'adoption", 4 juin 2013, www.chd.lu, 4.
- Parquet Général du Grand-Duché de Luxembourg, avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation, 4 février 2014, www.chd.lu.
- Parquet de Diekirch, avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation,, 11 octobre 2013, 45-46, *annexe* à Parquet Général du Grand-Duché de Luxembourg, avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation, 4 février 2014, www.chd.lu.
- Procès-verbal de la réunion du 12 novembre 2014, *Dossier parlementaire* Chambre des Deputes 2014-2015, nr. 6568, www.chd.lu, 3.

Rechtsleer.

Tijdschriften

- FRIDEN, G. en KINSCH, P., "La pratique luxembourgeoise en matière de droit international public (2009-2010)", *Annales du droit luxembourgeois* 2011, afl. 21, (335) 342.

Varia.

- Commission consultative nationale d'éthique pour les sciences de la vie et de la santé (hierna CNE), “avis concernant la législation relative aux adoptions et à la problématique de l'accouchement anonyme”, 2009, nr. 22, www.cne.public.lu/publications/avis/Avis_22.pdf, 82.
- CNE, “avis concernant les problèmes éthiques et juridiques soulevés par la reconnaissance d'un droit de l'enfant à connaître ses parents biologiques”, nr. 1/2000, www.cne.public.lu/publications/avis/2000_1.pdf.
- *Ombudscomité Fir d'Rechter vum Kand* (hierna ORK), “avis au sujet d'une future réforme de la législation relative à l'adoption et à l'accouchement anonyme”, 2010, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/140-2010-avis-de-l-ombuds-comite-fir-d-rechter-vum-kand-au-sujet-d-une-future-reforme-de-la-legislation-relative-a-l-adoption-et-a-l-accouchement-anonyme>.
- ORK, “avis sur le projet de loi 6568 portant réforme de la filiation”, 2 septembre 2013, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/152-2013-avis-de-l-ork-sur-le-projet-de-loi-6568-portant-reforme-de-la-filiation>.
- ORK, “avis concernant le projet de loi 6568 portant réforme du droit de filiation”, 2015, <http://ork.lu/index.php/fr/den-ork-get-sain-avis/351-avis-de-l-ombuds-comite-pour-les-droits-de-l-enfant-concernant-le-projet-de-loi-6568-portant-reforme-du-droit-de-filiation>.
- *les rapports juridictions judiciaires* 2013, www.justice.public.lu/fr/publications/rapport-activites-judiciaires/rapports-juridictions-judiciaires-2013.pdf.

Elektronische bronnen.

- <http://editionslarcier.larciergroup.com/auteurs/33369/francoise-hilger.html>.
- www.lessentiel.lu/fr/news/luxembourg/story/Accoucher-sous-X-reste-possible-au-Luxembourg-22615286.

Verenigd Koninkrijk.

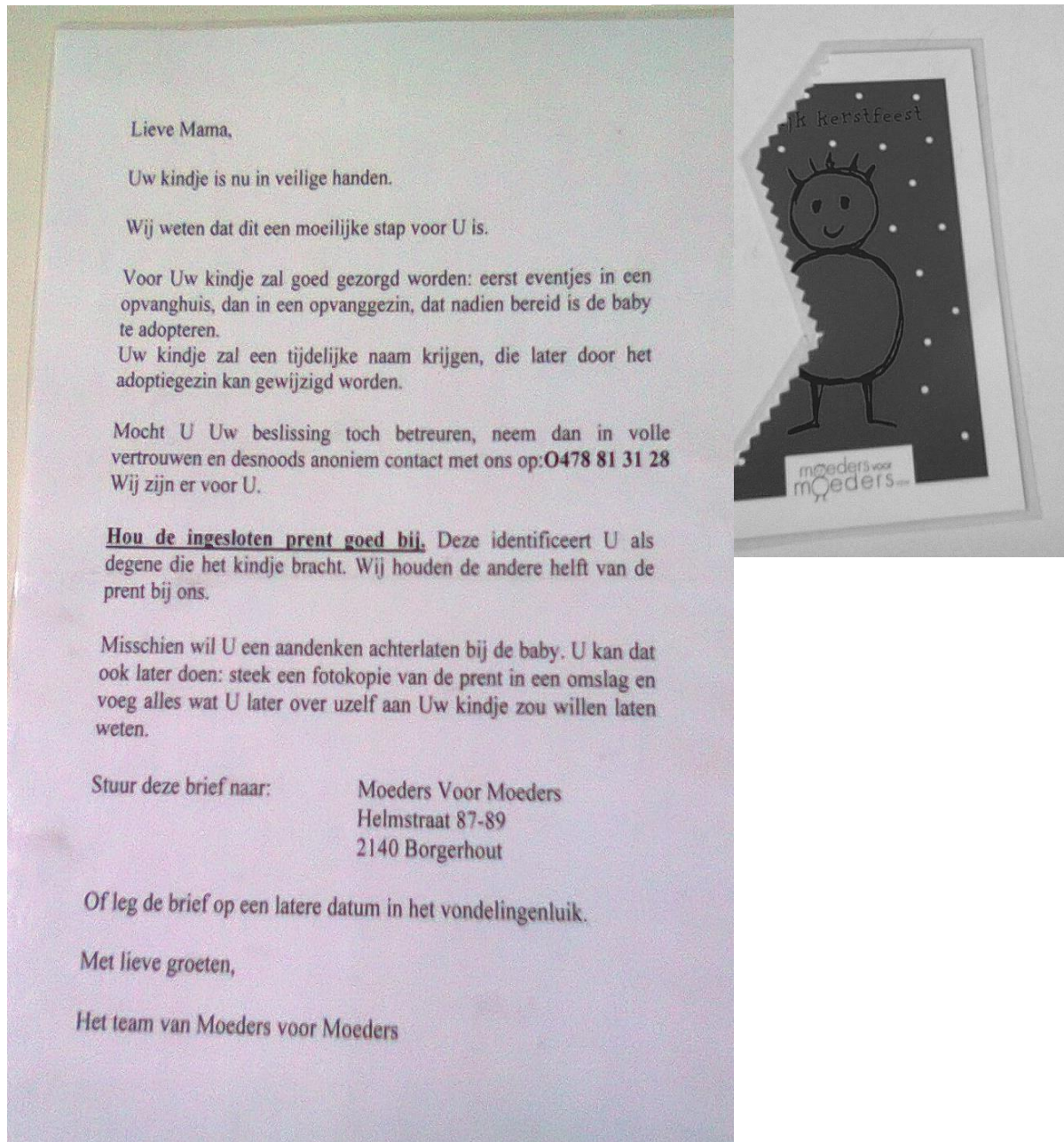
Wetgeving en wetgevingsdocumentatie.

- Art. 11 Boarding-out of children regulations, 1st September 1955, www.legislation.gov.uk/uksi/1955/1377/pdfs/uksi_19551377_en.pdf.

Bijlagen.

Bijlage 1: brief en prent die de moeder kan meenemen wanneer ze haar kind in het vondelingenluik van de vzw Moeders voor moeders achterlaat

Bijlage 2: overzicht buitenlandse nationale regelgevingen i.v.m. anonieme bevalling.

<u>Regeling</u>	<u>Frankrijk</u>	<u>Groothertogdom Luxemburg</u>
Anoniem of discreet?	Anoniem, quasi-anoniem sinds 2002	Anoniem
Sinds wanneer?	1638, in het BW sinds 1993	1970, in het BW sinds 1975
Voor alle vrouwen?	Ja	Ja? Art. 57 BW spreekt enkel van natuurlijke kinderen...
Aantal	+/- 700/jaar	2 à 5/jaar
Onafhankelijke instantie?	Ja: CNAOP	Nee
Bewaren van gegevens?	Ja, als vrouw dit wenst	Nee
Toegang tot gegevens voor het kind?	Ja als er gegevens werden bewaard en tenzij de vrouw veto stelt	Nee
Bijstand/informatie voor de vrouw?	Ja	Nee
Bijstand voor het kind	Ja	Nee
Ontvankelijkheid afstammingsvordering?	Ja, sinds 2009	Ja
Nut afstammingsvordering	Geen, tenzij voor niet (ten volle) geadopteerd kind	Geen, tenzij voor niet (ten volle) geadopteerd kind
Resultaat geslaagde afstammingsvordering	Onderhoudsplicht, maar geen ouderlijk gezag voor de moeder	Volledige gevolgen?
Termijn om zich te bedenken?	Twee maanden	Drie maanden?
Verenigbaar met IVRK?	Zo goed als zeker niet	Nee
Verenigbaar met EVRM?	Volgens arrest-Odièvre wel, maar valt te betwijfelen	Nee
Evolutie?	Meer en meer consensus over nood aan discrete bevalling	Wetsvoorstel in de richting van quasi-anonieme bevalling

Bijlage 3: buitenlandse wetgeving.

Frankrijk

Code Civil.

Art. 19.

Est français l'enfant né en France de parents inconnus.

...

Art. 57.

L'acte de naissance énoncera le jour, l'heure et le lieu de la naissance, le sexe de l'enfant, les prénoms qui lui seront donnés, le nom de famille, suivi le cas échéant de la mention de la déclaration conjointe de ses parents quant au choix effectué, ainsi que les prénoms, noms, âges, professions et domiciles des père et mère et, s'il y a lieu, ceux du déclarant. Si les père et mère de l'enfant ou l'un d'eux ne sont pas désignés à l'officier de l'état civil, il ne sera fait sur les registres aucune mention à ce sujet.

Les prénoms de l'enfant sont choisis par ses père et mère. La femme qui a demandé le secret de son identité lors de l'accouchement peut faire connaître les prénoms qu'elle souhaite voir attribuer à l'enfant. A défaut ou lorsque les parents de celui-ci ne sont pas connus, l'officier de l'état civil choisit trois prénoms dont le dernier tient lieu de nom de famille à l'enfant. L'officier de l'état civil porte immédiatement sur l'acte de naissance les prénoms choisis. Tout prénom inscrit dans l'acte de naissance peut être choisi comme prénom usuel.

...

Art. 58, vierde lid.

...

Pareil acte doit être établi, sur déclaration des services de l'assistance à l'enfance, pour les enfants placés sous leur tutelle et dépourvus d'acte de naissance connu ou pour lesquels le secret de la naissance a été réclamé.

...

Art. 311-25.

La filiation est établie, à l'égard de la mère, par la désignation de celle-ci dans l'acte de naissance de l'enfant.

Art. 321.

Sauf lorsqu'elles sont enfermées par la loi dans un autre délai, les actions relatives à la filiation se prescrivent par dix ans à compter du jour où la personne a été privée de

l'état qu'elle réclame, ou a commencé à jouir de l'état qui lui est contesté. A l'égard de l'enfant, ce délai est suspendu pendant sa minorité.

(oud) Art. 325.

A défaut de titre et de possession d'état, la recherche de maternité est admise sous réserve de l'application de l'article 326. (eigen markering)

L'action est réservée à l'enfant qui est tenu de prouver qu'il est celui dont la mère prétendue a accouché.

(huidig) Art. 325.

A défaut de titre et de possession d'état, la recherche de maternité est admise.

L'action est réservée à l'enfant qui est tenu de prouver qu'il est celui dont la mère prétendue a accouché.

Art. 326.

Lors de l'accouchement, la mère peut demander que le secret de son admission et de son identité soit préservé.

Art. 328 eerste lid.

Le parent, même mineur, à l'égard duquel la filiation est établie a, pendant la minorité de l'enfant, seul qualité pour exercer l'action en recherche de maternité ou de paternité.

Art. 328, tweede lid.

Si aucun lien de filiation n'est établi ou si ce parent est décédé ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté, l'action est intentée par le tuteur conformément aux dispositions du deuxième alinéa de l'article 408.

Article 347

Peuvent être adoptés :

...

2° Les pupilles de l'Etat;

...

Art. 351.

...

Lorsque la filiation de l'enfant n'est pas établie, il ne peut y avoir de placement en vue de l'adoption pendant un délai de deux mois à compter du recueil de l'enfant.

...

Art. 388-2.

Lorsque, dans une procédure, les intérêts d'un mineur apparaissent en opposition avec ceux de ses représentants légaux, le juge des tutelles dans les conditions prévues à l'article 389-3 ou, à défaut, le juge saisi de l'instance lui désigne un administrateur ad hoc chargé de le représenter.

Art. 389.

Si l'autorité parentale est exercée en commun par les deux parents, ceux-ci sont administrateurs légaux. Dans les autres cas, l'administration légale appartient à celui des parents qui exerce l'autorité parentale.

Art. 408.

Le tuteur prend soin de la personne du mineur et le représente dans tous les actes de la vie civile, sauf les cas dans lesquels la loi ou l'usage autorise le mineur à agir lui-même.

Il représente le mineur en justice. Toutefois, il ne peut agir, en demande ou en défense, pour faire valoir les droits extrapatrimoniaux qu'après autorisation ou sur injonction du conseil de famille. Celui-ci peut également enjoindre au tuteur de se désister de l'instance ou de l'action, ou de transiger.

Le tuteur gère les biens du mineur et rend compte de sa gestion conformément aux dispositions du titre XII.

Le tuteur, après autorisation du conseil de famille, effectue les actes de disposition nécessaires pour les besoins de la création et de la gestion d'une entreprise individuelle à responsabilité limitée ou d'une société unipersonnelle.

Code de l'action sociale et des familles.

Art. L147-1.

Un Conseil national, placé auprès du ministre chargé des affaires sociales, est chargé de faciliter, en liaison avec les départements et les collectivités d'outre-mer, l'accès aux origines personnelles dans les conditions prévues au présent chapitre.

Il assure l'information des départements, des collectivités d'outre-mer et des organismes autorisés et habilités pour l'adoption sur la procédure de recueil, de communication et de conservation des renseignements visés à l'article L. 147-5, ainsi que sur les dispositifs d'accueil et d'accompagnement des personnes à la recherche de leurs origines, des parents de naissance et des familles adoptives concernés par

cette recherche ainsi que sur l'accueil et l'accompagnement des femmes demandant le bénéfice des dispositions de l'article L. 222-6.

Il émet des avis et formule toutes propositions utiles relatives à l'accès aux origines personnelles. Il est consulté sur les mesures législatives et réglementaires prises dans ce domaine.

Il est composé d'un magistrat de l'ordre judiciaire, d'un membre de la juridiction administrative, de représentants des ministres concernés, d'un représentant des conseils départementaux, de trois représentants d'associations de défense des droits des femmes, d'un représentant d'associations de familles adoptives, d'un représentant d'associations de pupilles de l'Etat, d'un représentant d'associations de défense du droit à la connaissance de ses origines, et de deux personnalités que leurs expérience et compétence professionnelles médicales, paramédicales ou sociales qualifient particulièrement pour l'exercice de fonctions en son sein.

Art. L147-2.

Le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles reçoit :

1° La demande d'accès à la connaissance des origines de l'enfant formulée :

- s'il est majeur, par celui-ci ;
- s'il est mineur, et qu'il a atteint l'âge de discernement, par celui-ci avec l'accord de ses représentants légaux ;
- s'il est majeur placé sous tutelle, par son tuteur ;
- s'il est décédé, par ses descendants en ligne directe majeurs ;

2° La déclaration de la mère ou, le cas échéant, du père de naissance par laquelle chacun d'entre eux autorise la levée du secret de sa propre identité ;

3° Les déclarations d'identité formulées par leurs ascendants, leurs descendants et leurs collatéraux privilégiés ;

4° La demande du père ou de la mère de naissance s'enquérant de leur recherche éventuelle par l'enfant.

Art. L147-3.

La demande d'accès à la connaissance de ses origines est formulée par écrit auprès du Conseil national pour l'accès aux origines personnelles ou du président du conseil départemental ; elle peut être retirée à tout moment dans les mêmes formes.

Le père ou la mère de naissance qui font une déclaration expresse de levée du secret ou les ascendants, descendants ou collatéraux privilégiés du père ou de la mère de naissance qui font une déclaration d'identité sont informés que cette déclaration ne sera communiquée à la personne concernée que si celle-ci fait elle-même une demande d'accès à ses origines.

Art. L147-4.

Le conseil communique au président du conseil départemental copie de l'ensemble des demandes et déclarations reçues en application de l'article L. 147-2.

Art. L147-5.

Pour satisfaire aux demandes dont il est saisi, le conseil recueille copie des éléments relatifs à l'identité :

1° De la femme qui a demandé le secret de son identité et de son admission lors de son accouchement dans un établissement de santé et, le cas échéant, de la personne qu'elle a désignée à cette occasion comme étant l'auteur de l'enfant ;

2° De la ou des personnes qui ont demandé la préservation du secret de leur identité lors de l'admission de leur enfant comme pupille de l'Etat ou de son accueil par un organisme autorisé et habilité pour l'adoption ;

3° Des auteurs de l'enfant dont le nom n'a pas été révélé à l'officier de l'état civil lors de l'établissement de l'acte de naissance.

Les établissements de santé et les services départementaux ainsi que les organismes autorisés et habilités pour l'adoption communiquent au conseil national, sur sa demande, copie des éléments relatifs à l'identité des personnes mentionnées aux alinéas qui précèdent ainsi que tout renseignement ne portant pas atteinte au secret de cette identité, et concernant la santé des père et mère de naissance, les origines de l'enfant et les raisons et circonstances de sa remise au service de l'aide sociale à l'enfance ou à un organisme autorisé et habilité pour l'adoption.

Pour satisfaire aux demandes dont il est saisi, le conseil recueille également, auprès de l'Autorité centrale pour l'adoption, de la mission de l'adoption internationale ou des organismes autorisés et habilités pour l'adoption, les renseignements qu'ils peuvent obtenir des autorités du pays d'origine de l'enfant en complément des informations reçues initialement.

Art. L147-6.

Le conseil communique aux personnes mentionnées au 1° de l'article L. 147-2, après s'être assuré qu'elles maintiennent leur demande, l'identité de la mère de naissance :

-s'il dispose déjà d'une déclaration expresse de levée du secret de son identité ;

-s'il n'y a pas eu de manifestation expresse de sa volonté de préserver le secret de son identité, après avoir vérifié sa volonté ;

-si l'un de ses membres ou une personne mandatée par lui a pu recueillir son consentement exprès dans le respect de sa vie privée ;

-si la mère est décédée, sous réserve qu'elle n'ait pas exprimé de volonté contraire à l'occasion d'une demande d'accès à la connaissance des origines de l'enfant. Dans ce cas, l'un des membres du conseil ou une personne mandatée par lui prévient la famille de la mère de naissance et lui propose un accompagnement.

Si la mère de naissance a expressément consenti à la levée du secret de son identité ou, en cas de décès de celle-ci, si elle ne s'est pas opposée à ce que son identité soit communiquée après sa mort, le conseil communique à l'enfant qui a fait une demande d'accès à ses origines personnelles l'identité des personnes visées au 3° de l'article L. 147-2.

Le conseil communique aux personnes mentionnées au 1° de l'article L. 147-2, après s'être assuré qu'elles maintiennent leur demande, l'identité du père de naissance :

-s'il dispose déjà d'une déclaration expresse de levée du secret de son identité ;

-s'il n'y a pas eu de manifestation expresse de sa volonté de préserver le secret de son identité, après avoir vérifié sa volonté ;

-si l'un de ses membres ou une personne mandatée par lui a pu recueillir son consentement exprès dans le respect de sa vie privée ;

-si le père est décédé, sous réserve qu'il n'ait pas exprimé de volonté contraire à l'occasion d'une demande d'accès à la connaissance des origines de l'enfant. Dans ce cas, l'un des membres du conseil ou une personne mandatée par lui prévient la famille du père de naissance et lui propose un accompagnement.

Si le père de naissance a expressément consenti à la levée du secret de son identité ou, en cas de décès de celui-ci, s'il ne s'est pas opposé à ce que son identité soit communiquée après sa mort, le conseil communique à l'enfant qui a fait une demande d'accès à ses origines personnelles l'identité des personnes visées au 3° de l'article L. 147-2.

Le conseil communique aux personnes mentionnées au 1° de l'article L. 147-2 les renseignements ne portant pas atteinte à l'identité des père et mère de naissance, transmis par les établissements de santé, les services départementaux et les organismes visés au cinquième alinéa de [l'article L. 147-5](#) ou recueillis auprès des

père et mère de naissance, dans le respect de leur vie privée, par un membre du conseil ou une personne mandatée par lui.

Art. L147-7.

L'accès d'une personne à ses origines est sans effet sur l'état civil et la filiation. Il ne fait naître ni droit ni obligation au profit ou à la charge de qui que ce soit.

Art. L147-8.

Le procureur de la République communique au conseil national, sur sa demande, les éléments figurant dans les actes de naissance d'origine, lorsque ceux-ci sont considérés comme nuls en application de l'article 354 du code civil.

Sous réserve des dispositions de l'article 6 de la loi n° 51-711 du 7 juin 1951 sur l'obligation, la coordination et le secret en matière de statistiques, les administrations ou services de l'Etat et des collectivités publiques, les organismes de sécurité sociale et les organismes qui assurent la gestion des prestations sociales sont tenus de réunir et de communiquer au conseil national les renseignements dont ils disposent permettant de déterminer les adresses de la mère et du père de naissance.

Art. L147-9.

Lorsque, pour l'exercice de sa mission, le conseil national demande la consultation de documents d'archives publiques, les délais prévus aux articles L213-1 et L213-2 du code du patrimoine ne lui sont pas opposables.

Art. L147-10.

Les personnes participant, à quelque titre que ce soit, aux travaux du conseil sont tenues au secret professionnel dans les conditions et sous les peines fixées par les articles 226-13 et 226-14 du code pénal.

Art. L147-11.

Les modalités d'application du présent chapitre sont fixées par décret en Conseil d'Etat. Le décret relatif aux conditions dans lesquelles sont traités et conservés les informations relatives à l'identité des personnes et les renseignements ne portant pas atteinte au secret de l'identité, en application de l'article L. 147-5, est pris après avis de la Commission nationale de l'informatique et des libertés.

Art. L222-6.

Toute femme qui demande, lors de son accouchement, la préservation du secret de son admission et de son identité par un établissement de santé est informée des conséquences juridiques de cette demande et de l'importance pour toute personne de connaître ses origines et son histoire. Elle est donc invitée à laisser, si elle l'accepte, des renseignements sur sa santé et celle du père, les origines de l'enfant

et les circonstances de la naissance ainsi que, sous pli fermé, son identité. Elle est informée de la possibilité qu'elle a de lever à tout moment le secret de son identité et, qu'à défaut, son identité ne pourra être communiquée que dans les conditions prévues à l'article L. 147-6. Elle est également informée qu'elle peut à tout moment donner son identité sous pli fermé ou compléter les renseignements qu'elle a donnés au moment de la naissance. Les prénoms donnés à l'enfant et, le cas échéant, mention du fait qu'ils l'ont été par la mère, ainsi que le sexe de l'enfant et la date, le lieu et l'heure de sa naissance sont mentionnés à l'extérieur de ce pli. Ces formalités sont accomplies par les personnes visées à l'article L. 223-7 avisées sous la responsabilité du directeur de l'établissement de santé. A défaut, elles sont accomplies sous la responsabilité de ce directeur.

Les frais d'hébergement et d'accouchement des femmes qui ont demandé, lors de leur admission dans un établissement public ou privé conventionné, à ce que le secret de leur identité soit préservé, sont pris en charge par le service de l'aide sociale à l'enfance du département siège de l'établissement.

Sur leur demande ou avec leur accord, les femmes mentionnées au premier alinéa bénéficient d'un accompagnement psychologique et social de la part du service de l'aide sociale à l'enfance.

Pour l'application des deux premiers alinéas, aucune pièce d'identité n'est exigée et il n'est procédé à aucune enquête.

Les frais d'hébergement et d'accouchement dans un établissement public ou privé conventionné des femmes qui, sans demander le secret de leur identité, confient leur enfant en vue d'adoption sont également pris en charge par le service de l'aide sociale à l'enfance du département, siège de l'établissement.

Art. L223-7.

Pour l'application de l'article L. 222-6, dans chaque département, le président du conseil départemental désigne au sein de ses services au moins deux personnes chargées d'assurer les relations avec le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles, d'organiser, dès que possible, la mise en oeuvre de l'accompagnement psychologique et social dont peut bénéficier la femme et de recevoir, lors de la naissance, le pli fermé mentionné au premier alinéa de l'article L. 222-6, de lui délivrer l'information prévue à l'article L. 224-5 et de recueillir les renseignements relatifs à la santé des père et mère de naissance, aux origines de l'enfant et aux raisons et circonstances de sa remise au service de l'aide sociale à l'enfance ou à l'organisme autorisé et habilité pour l'adoption. Elles s'assurent également de la mise en place d'un accompagnement psychologique de l'enfant.

Ces personnes devront suivre une formation initiale et continue leur permettant de remplir ces missions. Cette formation est assurée par le Conseil national pour l'accès

aux origines personnelles qui, selon des modalités définies par décret, procède à un suivi régulier de ces personnes.

Art. L224-4.

Sont admis en qualité de pupille de l'Etat :

1° Les enfants dont la filiation n'est pas établie ou est inconnue, qui ont été recueillis par le service de l'aide sociale à l'enfance depuis plus de deux mois ;
...

Art. L224-5.

Lorsqu'un enfant est recueilli par le service de l'aide sociale à l'enfance dans les cas mentionnés aux 1°, 2°, 3° et 4° de l'article L. 224-4, un procès-verbal est établi.

Il doit être mentionné au procès-verbal que les parents à l'égard de qui la filiation de l'enfant est établie, la mère ou le père de naissance de l'enfant ou la personne qui remet l'enfant ont été informés :

1° Des mesures instituées, notamment par l'Etat, les collectivités territoriales et les organismes de sécurité sociale pour aider les parents à élever eux-mêmes leurs enfants ;

2° Des dispositions du régime de la tutelle des pupilles de l'Etat suivant le présent chapitre ;

3° Des délais et conditions suivant lesquels l'enfant pourra être repris par ses père ou mère ainsi que des modalités d'admission en qualité de pupille de l'Etat mentionnées à l'article L. 224-8 ;

4° De la possibilité de laisser tous renseignements concernant la santé des père et mère, les origines de l'enfant, les raisons et les circonstances de sa remise au service de l'aide sociale à l'enfance.

De plus, lorsque l'enfant est remis au service par ses père ou mère, selon les 2° ou 3° de l'article L. 224-4, ceux-ci doivent être invités à consentir à son adoption ; le consentement est porté sur le procès-verbal ; celui-ci doit également mentionner que les parents ont été informés des délais et conditions dans lesquels ils peuvent rétracter leur consentement, selon les deuxième et troisième alinéas de l'article 348-3 du code civil.

Art. L224-7.

Les renseignements et le pli fermé mentionnés à l'article L. 222-6, ainsi que l'identité des personnes qui ont levé le secret, sont conservés sous la responsabilité du

président du conseil départemental qui les transmet au Conseil national pour l'accès aux origines personnelles, sur la demande de celui-ci.

Sont également conservées sous la responsabilité du président du conseil départemental les demandes et déclarations transmises par le Conseil national pour l'accès aux origines personnelles en application de l'article L. 147-4.

Les renseignements concernant la santé des père et mère de naissance, les origines de l'enfant, les raisons et circonstances de sa remise au service de l'aide à l'enfance, ainsi que l'identité des père et mère de naissance, s'ils ont levé le secret de leur identité, sont tenus à la disposition de l'enfant majeur, de ses représentants légaux ou de lui-même avec l'accord de ceux-ci s'il est mineur, de son tuteur s'il est majeur placé sous tutelle, de ses descendants en ligne directe majeurs s'il est décédé.

Groothertogdom Luxemburg.

Code civil.

Art. 57, voorlaatste lid.

Si les père et mère de l'enfant naturel ou l'un d'eux ne sont pas désignés à l'officier de l'état civil, il n'est fait sur les registres aucune mention à ce sujet.

Art. 58.

Toute personne qui aura trouvé un enfant nouveau-né est tenu d'en faire la déclaration à l'officier de l'état civil du lieu de la découverte.

Il est dressé procès-verbal détaillé qui, outre les indications prévues à l'article 34 du présent code, énonce la date, l'heure, le lieu et les circonstances de la découverte, l'âge apparent, le sexe de l'enfant, toute particularité pouvant contribuer à son identification ainsi que l'autorité ou la personne à laquelle il est confié. Ce procès-verbal est inscrit à sa date sur les registres de l'état civil.

A la suite et séparément de ce procès-verbal l'officier de l'état civil établit un acte tenant lieu d'acte de naissance.

En plus des indications prévues à l'article 34, cet acte énonce le sexe de l'enfant ainsi que les prénoms et nom qui lui sont donnés; il fixe une date de naissance pouvant correspondre à son âge apparent et désigne comme lieu de naissance la commune où l'enfant a été découvert.

Art. 334.

La filiation naturelle est légalement établie, soit par reconnaissance volontaire, soit par déclaration judiciaire, à la suite d'une action en recherche de paternité ou de maternité.

La filiation naturelle peut aussi se trouver légalement établie par l'effet nécessaire d'un jugement, notamment à la suite d'une action en désaveu ou en contestation de légitimité.

La filiation naturelle est légalement établie à l'égard de la mère par l'acte de naissance lorsqu'elle y est désignée.

A défaut d'acte de naissance énonçant le nom de la mère, ou de reconnaissance faite par la mère, la filiation maternelle de l'enfant naturel se prouve par la possession continue de l'état d'enfant naturel.

Cette possession d'état s'établit par une réunion suffisante de faits qui indiquent le rapport de filiation entre un individu et la mère prétendue.

Les principaux de ces faits sont:

que la mère a traité cet individu comme son enfant naturel et qu'il l'a traitée comme sa mère;

que la mère a, en cette qualité, pourvu ou participé à son éducation, à son entretien et à son établissement;

qu'il est reconnu pour tel dans la société et par la famille;

que l'autorité publique le considère comme tel.

Art. 341.

La maternité hors mariage peut être judiciairement déclarée.

L'enfant qui exerce l'action doit prouver, par tous les moyens, qu'il est celui dont la mère prétendue est accouchée.

Pendant la minorité de l'enfant l'action est intentée par son représentant légal.

Les héritiers de l'enfant peuvent suivre l'action commencée par leur auteur, à moins qu'il n'y ait eu désistement ou péremption d'instance.

L'action est exercée contre la mère ou ses héritiers; à défaut d'héritiers ou si ceux-ci ont renoncé à la succession, contre le ministère public.

Art. 350.

L'adoption ne peut être demandée avant que l'adopté n'ait atteint l'âge de trois mois.

Art. 351-2.

...

Lorsque la filiation de l'enfant n'est pas établie, le consentement est donné par l'administrateur public prévu à l'article 433, après avis de la personne qui en fait prend soin de l'enfant.

Art. 368-2.

Lorsqu'une filiation est établie par un acte ou par un jugement postérieurement au dépôt de la requête en adoption, elle reste sans effet, à moins que la demande en adoption ne soit retirée ou rejetée.

Art. 368-3.

L'adoption plénière est irrévocable.

Art. 433.

Si la tutelle reste vacante, le juge des tutelles la défère à l'Etat et désigne à l'enfant un administrateur public qui sera choisi de préférence parmi les membres d'une société ou institution de charité ou d'enseignement publique ou privée.

L'administrateur public aura sur la personne et les biens du mineur les mêmes attributions qu'un administrateur légal sous contrôle judiciaire.

Il n'est pas institué de subrogé tuteur.

L'hypothèque légale prévue à l'article 2121 du Code civil ne s'applique pas à l'administrateur public.